

วารสารโรงเรียนนายเรือ

บทความ

- ✦ บรรณาธิการแถลง.....พล.ร.ต.ศ.พิทักษ์ พิบูลทิพย์
- ✦ รู้ทันโลกาภิวัตน์สู่ทางออกของการมีชีวิตที่ดี.....น.อ.หญิง ผศ. ขนิษนาฎ รัตนพฤษย์
- ✦ การทดสอบและตรวจสอบน้ำมันหล่อลื่นใช้การภาคสนาม.....น.ท.หญิง ธัชพร ฐปะสุต
- ✦ การทำวิจัยในชั้นเรียน.....ง่ายนิดเดียว.....น.อ.หญิง นงเยาว์ ศิริสนธิ
- ✦ บทบาทและความเป็นมาของนิเทศการศึกษา.....น.อ.ผศ. วันทวิ ปาลโมกษ์
- ✦ ศัพท์เฉพาะทางการวิจัย (๓) Research Terminology.....น.อ.หญิง ดร. ประอร สุนทรวิภาค
- ✦ รายงานวิจัย การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา
โรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ
รุ่นที่ ๑.....น.อ.หญิง ดร. ประอร สุนทรวิภาค
.....น.ต.หญิง จุฬาวลัย สุระอารีย์ ร.อ.หญิง พนอขวัญ เกษะนันท์
- ✦ ข่าวนายเรือ.....กองบรรณาธิการวารสารโรงเรียนนายเรือ

วารสารโรงเรียนนายเรือ

วารสารโรงเรียนนายเรือ

วัตถุประสงค์

วาระที่ออก

โรงเรียนนายเรือเป็นเจ้าของ

เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้และวิทยาการ เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนความรู้

ระหว่างนักวิชาการ และประชาสัมพันธ์โรงเรียนนายเรือ

เป็นวารสารราย ๓ เดือน

ที่ปรึกษา

พล.ร.ท.วัลลภ เกิดผล

พล.ร.ต.สุรศักดิ์

แก้วแกมทอง

พล.ร.ต.มนตรี

สระแก้ว

พล.ร.ต.ประสาน

สุขเกษมตร

คณะผู้จัดทำ

พล.ร.ต.ศ.พิทักษ์

พิบูลทิพย์

บรรณาธิการ

น.อ.หญิง กาญจนา

พุทธนิมิตต์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

น.อ.ศ.ดร.มนต์ชัย

กาทอง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

น.อ.สมเจตน์

วันหว่าน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

น.อ.หญิง กมลศ

อิมโอชา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

น.อ.หญิง เกศริน

มาร์ตนะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

น.อ.หญิง ดร.ประอร

สุนทรวิภาต

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ประจำกองบรรณาธิการ

น.อ.หญิง กุลชรี

วงษ์สวัสดิ์

น.อ.หญิง ชนิตา

เดชชา

น.อ.สมมารด

กูปกระบี

น.อ.จักรชัย

น้อยหัวหาด

น.อ.รศ.ดร.นเรศ

เพ็ชรนิน

น.อ.หญิง ผศ.ชนิษนาฏ

รัตนพฤกษ์

น.ท.จักรา

ทองฉิม

น.ท.ผศ.ต๋นัย

ปฎิยุท

น.ต.รักพงษ์

ต้นศสุวรรณ

พ.จ.อ.ชัชรินทร์

โลจายะ

พ.จ.ท.หญิง ยุวภา

สุขอุดม

ฝ่ายประสานงานการพิมพ์

น.อ.เผด็จ

ลิ้มนราภิรมย์

น.ต.สันติพงษ์

สายแก้ว

ร.ท.ประทีป

จินสุขประเสริฐ

พ.จ.อ.ประวุฒิ

เพชรชู

พ.จ.อ.จิรายุ

ปลั่งวงศ์

พ.จ.ต.มณฑล

อุณหะนันท์

จ.อ.อมร

คงสีเขี้ยว

ฝ่ายแจกจ่าย

น.ต.หญิง นวลเพ็ญ

กลีบบัว

ร.ต.ยุทธนา

บุญเขี้ยว

นายพิชัยยุทธ

คำจวนจันทร์

ผู้ใดประสงค์จะส่งบทความลงในวารสารฉบับนี้ ส่งได้ที่คณะผู้จัดทำตามที่อยู่ของสำนักงาน

สำนักงาน

โรงเรียนนายเรือ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทร. ๐๒-๔๗๕-๓๘๘๗, ๐๒-๔๗๕-๓๘๐๖, ๐๒-๔๗๕-๓๘๖๒

ขอคิดเห็นในบทความที่นำลงในวารสารโรงเรียนนายเรือเป็นผู้เขียน มิใช่ข้อคิดเห็นหรือ
นโยบายของหน่วยงานใด และมีได้ผูกพันต่อทางราชการ การกล่าวถึงคำสั่ง กฎ ระเบียบ เป็นเพียง
ข่าวสารเบื้องต้นเพื่อประโยชน์แก่การค้นคว้าเท่านั้น

สารบัญ

ISSN 1513-7627 วารสารโรงเรียนนายเรือ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๕ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๐

- บรรณาธิการแถลง พล.ร.ต.ศ. พิทักษ์ พิบูลทิพย์
- รู้ทันโลกาภิวัตน์สู่ทางออกของการมีชีวิตที่ดี น.อ.หญิง ผศ. ชนิษฐาภรณ์ รัตนพฤกษ์ ๑
- การทดสอบและตรวจสอบน้ำมันหล่อลื่นใช้การภาคสนาม น.ท.หญิง ธัชพร วุประสุด ๒๑
- การทำวิจัยในชั้นเรียน.....ง่ายนิดเดียว น.อ.หญิง นงเยาว์ ศิริสนธิ ๒๗
- บทบาทและความเป็นมาของนิเทศการศึกษา น.อ.ผศ. วันทวี ปาลโมกษ์ ๓๕
- ศัพท์เฉพาะทางการวิจัย (๓) Research Terminology น.อ.หญิง ดร. ประอร สุนทรวิภาค ๔๔
- รายงานวิจัย การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา
โรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ
รุ่นที่ ๑ น.อ.หญิง ดร. ประอร สุนทรวิภาค
น.ต.หญิง จุฬาลักษณ์ สุระอารีย์
ร.อ.หญิง พนอชวัลย์ เกกะนันท์
- ข่าวนายเรือ กองบรรณาธิการวารสารโรงเรียนนายเรือ ๖๑

จัดพิมพ์โดย ... กองเครื่องช่วยการศึกษา ฝ่ายบริการ โรงเรียนนายเรือ

โรงเรียนนายเรือ เจ้าของ

พล.ร.ต.ศ.พิทักษ์ พิบูลทิพย์ ผู้พิมพ์

น.อ.เพด็จ ลัมมราภิรมย์ ผู้พิมพ์

บรรณานุกรมการแปล

สวัสดีครับ

วารสารโรงเรียนนายเรือ ฉบับนี้มีเรื่องราวน่าสนใจครบครันสำหรับผู้อ่านที่ติดตามวารสารโรงเรียนนายเรือมาโดยตลอด เริ่มต้นด้วยเรื่อง ๑️⃣ **รู้ทันโลกาภิวัตน์สู่ทางออกของการมีชีวิตที่ดี** โดย น.อ.หญิง ผศ. ขนิษฐาภรณ์ รัตนพฤษ์ ซึ่งให้เห็นผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อสังคมไทย รวมทั้งแนะนำทางออกสู่การมีชีวิตที่ดีท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบัน ๒️⃣ **ต่อด้วย เรื่อง การทดสอบและตรวจสอบน้ำมันหล่อลื่นใช้การภาคสนาม** โดย น.ท.หญิง ธัชพร ฐประสุด แนะนำการทดสอบและตรวจสอบน้ำมันหล่อลื่นใช้การภาคสนาม โดยใช้วิธีการง่าย ๆ ที่เราสามารถดำเนินการได้เอง ๓️⃣ **เรื่อง การทำวิจัยในชั้นเรียน.....ง่ายนิดเดียว** โดย น.อ.หญิง นงเยาว์ ศิริสนธิ รวบรวมความรู้และแนวคิดของการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับผู้สนใจเพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนและเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ๔️⃣ **เรื่อง บทบาทและความเป็นมาของนิเทศการศึกษา** โดย น.อ.ผศ.วันทวิ ปาลโมกษ์ แนะนำเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาที่จะช่วยให้ผู้อ่านที่สนใจในด้านนี้เห็นภาพการนิเทศการศึกษาได้ชัดเจนขึ้น ๕️⃣ **เรื่อง ศัพท์เฉพาะทางการวิจัย (๓) Research Terminology** โดย น.อ.หญิง ดร.ประอร สุนทรวิภาต อธิบายคำศัพท์ในหมวดตัวอักษร A เพิ่มเติม จำนวน ๑ คำพร้อมยกตัวอย่างประกอบให้เห็นและเข้าใจยิ่งขึ้น ๖️⃣ **ต่อด้วย รายงานการวิจัย การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ ๑** โดย น.อ.หญิง ดร.ประอร สุนทรวิภาต น.ต.หญิง จุฬาลักษณ์ สุระอารีย์ และ ร.อ.หญิง พนอชวิญญ์ เกกะนันท์ โดยศึกษาความพึงพอใจในคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรเดิม ๕ ปี กับหลักสูตรปัจจุบัน (๔ ปี + ประกาศนียบัตรบัณฑิต ๑ ปี) เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการฝึกศึกษาของโรงเรียนนายเรือให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ๗️⃣ **และสุดท้าย ข่าวนายเรือ** นำเสนอเรื่องราวของนักเรียนนายเรือเกี่ยวกับการฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของนักเรียนนายเรือ และการฝึกอบรมข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร ประจำปี งบประมาณ ๒๕๕๑.....และพบกันใหม่ในฉบับต่อไป.....สวัสดีครับ

บรรณานุกรม

รู้ทันโลกาภิวัตน์

สู่ทางออกของการมีชีวิตที่ดี

น.อ.หญิง ผศ.ชนิษนาภา รัตนพฤษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

ลักษณะสังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมากเมื่อเทียบกับลักษณะสังคมไทยเมื่อราวหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา อาทิ แนวทางการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีค่านิยมแบบวัตถุนิยมมากขึ้น มีการแข่งขันมากขึ้นในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาวได้สั่งสมและเลียนแบบค่านิยมที่ได้รับจากสังคมตะวันตกผ่านสื่อต่าง ๆ ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นสังคมวัตถุนิยมและสังคมบริโภคนิยมสูงมาก กระแสโลกที่มีแนวโน้มยึดมั่นในความอยู่รอดทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้ต่างคนต่างแสวงหาทรัพย์สิน แสวงหาความสุขเพื่อตนเอง ในกลุ่มวัยรุ่นของไทยซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นตามห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ เช่น ที่เซ็นเตอร์ พอยต์ ในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์จะพบวัยรุ่นชายหญิงเดินอวดเนื้ออวดตัวกันในเสื้อสายเดี่ยว เกะออก รองเท้าส้นตึก ผมย้อมสีซีไปซีมา ราวกับกระโดดออกมาจากแคตตาล็อกญี่ปุ่น

เนื่องจากความเจริญทางวัตถุนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ความสุขที่หาได้จากทางวัตถุนั้นหาได้ง่าย ใช้เวลาน้อย ใช้ความพยายามน้อย ให้ผลทันตาแบบจับต้องได้ คือเพียงแค่มีเงินก็สามารถซื้อหามาได้โดยไม่ต้องลำบากไปทำหรือประดิษฐ์ขึ้นมาเอง สิ่งล่อใจทางวัตถุนั้นมองเห็นได้ชัดเจน มีตาชั่งมองเห็นได้ทั่วไป จากการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อแขนงต่าง ๆ จึงดึงดูดใจมาก นอกจากนั้นความสำเร็จทางวัตถุก็เห็นได้ชัดเจนเช่นกัน เห็นได้ง่ายว่าใครมีมากมีน้อย สร้างหน้าตาให้แก่ผู้เป็นเจ้าของได้ง่าย โดยมีปัจจัยสนับสนุนคือเงินทุน บุคลากร เทคโนโลยี ที่ส่งเสริมการพัฒนาความก้าวหน้าทางวัตถุอยู่มากมาย อีกทั้งปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นก็มีความรุนแรงมากขึ้นกว่าแต่ก่อน เช่น โลกาภิวัตน์ด้านการแปรสภาพชีวิตเรื่องทางเพศ โดยเฉพาะสำหรับผู้หญิง ค่านิยมเช่นนี้ปรากฏเด่นชัดขึ้นเรื่อย ๆ ในทางสาธารณะ ในการโฆษณา การแต่งกาย ตามสมัยนิยมและอุตสาหกรรม "บันเทิง" ยุคใหม่

สังคมแบบวัตถุนิยมและบริโภคนิยมยังสร้างปัญหาครอบครัวแตกแยก การมั่วสุมของวัยรุ่นเพื่อทำพฤติกรรมที่ไม่ดี ปัญหายาเสพติด และอาชญากรรม ทั้งนี้ทั้งนั้นมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน แต่สาเหตุหลัก ๆ จากการพิจารณาเชิงประจักษ์นั้น จะเห็นได้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่มาก หากกระแสโลกาภิวัตน์นี้ หลายคนก็ยังไม่เข้าใจว่ามันคืออะไรกันแน่ แต่ที่แน่นอนที่สุดคือกระแสนี้ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อสังคมโลก วิถีชีวิตและจิตใจของประชาชนทุกระดับโดยไม่รู้ตัว แม้แต่ในประเทศที่ถือว่าเป็นต้นกำเนิดของโลกาภิวัตน์เอง ก็ไม่สามารถควบคุมความเป็นไปของกระแสนี้ได้

ปัญหาเหล่านี้และปัญหาที่เกิดต่อเนื่องกัน ซึ่งหากไม่มีการควบคุมอย่างเหมาะสมจะทำให้เกิดเรื่องที่น่าเศร้าใจ บทความนี้จึงเป็นการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ ที่ถึงแม้ว่าจะได้รับการกล่าวถึงมาอย่างยาวนาน แต่ความเป็นพลวัต และผลกระทบที่เกิดขึ้นยังคงดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องและรุนแรง การเข้าใจสิ่งเหล่านี้จึงเป็นความจำเป็นและมีความสำคัญอย่างมากต่อการตอบรับกระแสนี้ได้ถูกต้อง โดยที่ไม่เจ็บปวดมากนัก ในขณะที่เดียวกันหากเรามีความรู้ความเข้าใจและมีความเข้มแข็งอย่างเพียงพอ ก็เป็นไปได้อย่างยิ่งว่าเราประชาชนคนไทยจะสามารถยืนหยัดและตักตวงประโยชน์ท่ามกลางความเป็นไปของมันได้อย่างเหมาะสม

เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่ากระแสโลกาภิวัตน์ก็มีข้อดีอยู่ไม่น้อย การที่ประเทศไทยถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลก ก็ช่วยให้ได้ประโยชน์อยู่บ้างจากพลวัตของทุนนิยม และสามารถพัฒนาอุตสาหกรรมไปได้อย่างรวดเร็ว เบื้องหลังความมหัศจรรย์ทางด้านเศรษฐกิจเช่นนี้เอง ได้สะท้อนบทบาทของชนชั้นกลาง ที่กำลังก่อตัวขึ้นใหม่ในฐานะเป็นพลังที่มีบทบาทนำในสังคมไทย ซึ่งสร้างผลกระทบมากมายต่อชีวิตในสังคมเมือง เพราะเป็นกลุ่มชนที่หมกมุ่นอยู่กับลัทธิบริโภคนิยมอย่างไม่รู้จบ ยังผลให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงเกือบทุกสิ่งทุกอย่างให้กลายเป็นสินค้า ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมด้านวัตถุหรือด้านจิตวิญญาณก็ตาม ในระดับโลกการส่งเสริมนโยบายเปิดตลาดเสรี เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเท่าเทียม และมีองค์การระหว่างประเทศคอยกำกับดูแลเกี่ยวกับข้อตกลง และกฎระเบียบต่าง ๆ ในการปฏิบัติระหว่างประเทศ เช่น องค์การการค้าโลก ดูแลข้อตกลงต่าง ๆ ทางการค้าระหว่างประเทศ ยกเลิกข้อกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก เป็นต้น

ก่อนที่เราจะไปดูว่าผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีผลต่อสังคมไทยเป็นอย่างไร ตามที่กำหนดเป็นชื่อเรื่องของบทความนี้ เราควรจะทำความเข้าใจกันก่อนว่า "โลกาภิวัตน์" หมายถึงอะไร

๑. ความหมายของโลกาภิวัตน์

คำว่า โลกาภิวัตน์ เป็นศัพท์บัญญัติให้ตรงกับ คำว่า **Globalization** ในภาษาอังกฤษ ด้วยการนำคำว่า โลก มารวมกับคำว่า อภิวัตน์ ซึ่ง แปลว่า การหมุนไปอย่างยิ่ง หรือการทำให้หมุนไปเร็วขึ้น โลกาภิวัตน์จึงแปลว่าการหมุนไปทันโลกอย่างรวดเร็ว เช่น ในยุคโลกาภิวัตน์ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจซึ่งเกิดในประเทศหนึ่งสามารถมีผลกระทบหรือลุกลามไปสู่อีกหลาย ๆ ประเทศได้อย่างรวดเร็ว^๑

จากการที่โลกาภิวัตน์มีความเป็นพลวัตสูง การให้คำจำกัดความหรือนิยามจึงยังไม่มี ความลงตัวในหมู่นักวิเคราะห์และนักวิชาการ ซึ่งได้มีการศึกษาค้นคว้า ถกเถียง อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง บางคนเรียกว่า "กระแสโลกาภิวัตน์" เพราะมีลักษณะแผ่ขยาย กระจายไปทั่วทุกหนทุกแห่งไม่จบสิ้น

^๑ศ.ดร.กาญจนา นาคสกุล, (สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน) อ่านเพิ่มเติมใน www.bsdc.dsdw.go.th, www.bloggang.com/mainblog.

บางคนเรียกว่า “กระบวนการโลกาภิวัตน์” ซึ่งพวกนี้มองว่าการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์นี้ มีการเกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน ต่อเนื่องกัน และยังไม่หยุดนิ่ง อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการวิเคราะห์วิจารณ์จะผ่านไปร่วม ๒ ทศวรรษแล้ว แต่ประเด็นนี้ยังคงเป็นที่สับสน และเข้าใจกันไปต่าง ๆ นานา แล้วแต่ภูมิหลังของแต่ละคนว่าพบอะไรกันมาบ้าง ประเด็นที่คาดคะเนซึ่งที่มองไม่เห็นว่ามีลักษณะอย่างไร แต่ก็บอกได้จากจุดที่ตนสัมผัส เช่น คนที่คลำไปที่วงช้าง ก็บอกว่าช้างเหมือนงู คนที่คลำไปที่ขาช้าง ก็บอกว่าช้างมีลักษณะเหมือนเสาต้นใหญ่ คนที่คลำไปที่งาช้าง ก็บอกว่าช้างมีรูปร่างเหมือนหอก ในทำนองเดียวกันประเด็นต่าง ๆ ที่นำมาอภิปรายถกเถียงกัน จึงเต็มไปด้วยข้อเท็จจริงและเหตุผลที่มีมุมมองหลากหลาย อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์และความชอบต่อโลกาภิวัตน์ อย่างไรก็ตามได้มีผู้ตรวจสอบพบว่ามีเอกสาร สิ่งพิมพ์เรื่องเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ ไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ เล่ม ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น ๔ กลุ่มคือ

๑. กลุ่มนักวิชาการด้านสังคมวิทยาและผู้สนใจการเมือง
๒. นักหนังสือพิมพ์และกลุ่มเรียกร้องต่าง ๆ ที่ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านโลกาภิวัตน์ในทางลบมากกว่าทางบวก
๓. กลุ่มนักเศรษฐศาสตร์ ที่มองว่าโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องดี ที่ทำให้คนมีอิสระมากขึ้น สินค้าราคาถูกลง เศรษฐกิจขยายตัว และวัฒนธรรมเกิดการบูรณาการ
๔. กลุ่มจิตสำนึก กลุ่มนี้พยายามรักษาสมดุลที่พอเหมาะพอเจาะ โดยมองโลกแบบกว้าง ๆ ภายใต้อะบบสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยมากจะเป็นแนวอนุรักษนิยม ที่ให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของกลุ่มวัฒนธรรมต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าจากความหลากหลายของกลุ่มที่มองโลกาภิวัตน์ในมิติที่แตกต่างกัน ก็ย่อมหลากหลายในความหมายด้วย เช่น บิล คลินตัน บอกว่าโลกาภิวัตน์คือโลกที่ปราศจากกำแพง โทนี แบลร์ว่าโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ชัดขึ้นไม่ได้ ในขณะที่นางมาร์กาเรต แทตเชอร์ อดีตนายกรัฐมนตรีอังกฤษชี้ให้เห็นว่ากระบวนการโลกาภิวัตน์เป็นสิ่งแปลกประหลาดอย่างแท้จริงที่ผู้คนสร้างขึ้นแล้วกลับมีอำนาจเหนือพวกเขาอย่างสิ้นเชิง ส่วนยอร์จ ดับเบิลยู บุช ว่าโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องของพันธะทางการค้าและความไว้วางใจ ผู้นำทางการเมืองชื่อ มอนบิออต มองว่าโลกาภิวัตน์คือปากกระบอกปืนที่คอยจี้หัวรัฐบาลซึ่งก็คล้าย ๆ กับ โทมัส ฟรืดแมนที่กล่าวว่า โลกาภิวัตน์เกิดจากกำปั้นที่ซ่อนไว้ (The hidden fist)

นักเศรษฐศาสตร์อย่าง Tyler Cowen ซึ่งเขียนหนังสือเรื่อง “Creative Destruction : How Globalization Is Changing the World's Culture” หรือ “โลกาภิวัตน์กำลังเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโลกด้วยการทำลายอย่างสร้างสรรค์” มีความเห็นที่แตกต่างออกไป แม้โลกาภิวัตน์ได้ทำลายบางอย่างลงไป มันก็ได้สร้างสิ่งใหม่ขึ้นมา เขามีความเห็นดังกล่าวจากการวิเคราะห์การค้าสินค้าวัฒนธรรมระหว่างประเทศ อาทิ ดนตรี งานเขียน ภาพยนตร์ งานศิลปะ

สำหรับความหมายของโลกาภิวัตน์ตามแนวคิดของ แอนโทนี กิดเดนส์ มี ๔ ข้อคือ

๑. การที่สถานที่ต่าง ๆ ในโลกมีการเชื่อมโยงกันมากขึ้น จนพรมแดนของรัฐไม่มีความหมาย
๒. เกิดการพึ่งพา/พึ่งพิงทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น
๓. ความเป็นอัตลักษณ์ของดินแดนต่าง ๆ ในโลกจะค่อย ๆ หดหายไป จนในที่สุด จะนำไปสู่การหล่อหลอมที่เกิดจากเบ้าหลอมเดียวกัน แต่กระบวนการนี้คงใช้เวลายาวนานมาก แต่ทั้งหลายทั้งปวงก็ได้หมายความว่าโลกของเราจะมีสภาพเหมือนกันหมดทุกแห่ง เพียงแต่โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่แผ่ขยายไปทั่วโลก และแต่ละแห่งจะถูกเชื่อมโยงด้วยประเด็นที่แตกต่างกัน

คนที่ชอบหรือได้ประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ ซึ่งก็มักเป็นกลุ่มนักลงทุน และนักเศรษฐศาสตร์การเมืองสายเสรีนิยมใหม่ (Neoliberalism) มองว่าโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจช่วยลดปัญหาความยากจน โดยอ้างอิงข้อมูลจากธนาคารโลก และ UNDP ที่ชี้ให้เห็นการกระจายรายได้ อย่างเช่น จีนและอินเดียที่เคยยากจนก็กลับมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงมาก

พวกที่เสียประโยชน์จากกระบวนการโลกาภิวัตน์ ได้แก่ กลุ่มจิตสำนึกและนักอนุรักษ์นิยม กลุ่มประเทศด้อยพัฒนาที่ด้อยความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก ที่มองว่ากระบวนการโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียม การเอารัดเอาเปรียบ และการสูญเสียอัตลักษณ์ของกลุ่ม ตลอดจนการสูญเสียทางสภาพแวดล้อม นอกจากนี้พวกมองโลกาภิวัตน์ในแง่ร้าย มักจะเป็นสายมาร์กซ์ชีสม์ ที่มองโลกาภิวัตน์ในเวลานี้ว่าเป็นการขยายตัวของบรรษัทข้ามชาติซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันสังคมไปสู่สังคมบริโภคนิยม และเพิ่มความเข้มแข็งให้กับวัฒนธรรมสากล^๒ ประเทศที่ร่ำรวยอยู่แล้วก็จะรวยขึ้นไปอีก ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน มีการผลิตและการบริโภคที่เกินพอดี ก่อให้เกิดการทำลายสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง

กลุ่มสุดท้ายที่จะนำเสนอคือกลุ่ม Skeptical (แปลเป็นไทยว่า พวกช่างสงสัย) อธิบายว่า โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมอุดมการณ์ตลาดเสรี ที่มุ่งบั่นทอนอุดมการณ์สวัสดิการสังคมหรือระบอบรัฐสวัสดิการ อันเป็นอุดมการณ์ที่มุ่งส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขของสังคมโดยรวม ซึ่งโดยหลักการแล้วรัฐเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการจัดการให้สังคมอยู่ดีมีสุข ในขณะที่โลกาภิวัตน์มุ่งสร้างความชอบธรรมให้แก่ระบบตลาดเสรี และแนวคิดเสรีนิยมใหม่ รวมทั้งจักรวรรดินิยมใหม่ที่ใช้ระบบทุนนิยมในการครอบงำอำนาจรัฐ ซึ่งในที่สุดแล้วจะทำให้รัฐอ่อนอำนาจลงในการสนองความต้องการของประชาชนของตน แต่จะสนองผลประโยชน์ของกลุ่มทุนข้ามชาติแทน

ความหลากหลายด้านมุมมองนี้ ทำให้เรื่องของโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องที่น่าสนใจเสมอ ถึงแม้ว่ากระแสนี้ได้ก่อตัวมานานแล้วก็ตาม

^๒ หมายถึง สังคมแบบตะวันตก

๔. ความเป็นมาของโลกาภิวัตน์กับการก่อตัวของทุนนิยมข้ามพรมแดน

หากมองจากขั้นตอนการพัฒนาของอารยธรรมโลกตามคำอธิบายของ อัลวิน ทอฟเฟเลอร์ นักวิชาการและนักวิจารณ์สังคม ได้อธิบายว่า โลกมีพัฒนาการ ๓ ขั้นตอน หรือ ๓ ระลอกคลื่น คลื่นลูกแรก คืออารยธรรมแบบเกษตรกรรม เริ่มตั้งแต่มนุษย์รู้จักทำการเกษตร จนถึงศตวรรษที่ ๑๗ มาสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรมซึ่งเรียกว่าคลื่นลูกที่สอง คืออารยธรรมอุตสาหกรรม จนถึงปลายศตวรรษที่ ๒๐ และเข้าสู่ยุคคลื่นลูกที่สามคืออารยธรรมของเทคโนโลยีและข่าวสาร ซึ่งดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ที่ว่ายุคเทคโนโลยีและข่าวสารนี้ ได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ เพราะว่าเกิดการเชื่อมโยงสถานที่ต่าง ๆ ในโลกนี้เข้าด้วยกันอยู่ตลอดเวลาด้วยเครือข่ายการสื่อสารดาวเทียมและคอมพิวเตอร์ บทบาทของรัฐบาล รัฐบาล ระบบราชการ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญของการใช้อำนาจรัฐลดความสำคัญลงไปจากยุคก่อน ๆ

โลกาภิวัตน์เป็นระบบที่ความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ ของสังคมมนุษย์มีการเชื่อมโยงกัน โดยอาศัยพัฒนาการของระบบการสื่อสารเป็นสำคัญ และได้มีการกล่าวถึงกันอย่างบ่อยครั้งในยุคคลื่นลูกที่สามนี้เอง เพื่อช่วยบรรยายกระบวนการหรือสภาพการณ์และยุคสมัยของสังคมมนุษย์ในยุคเทคโนโลยี หากมองถึงต้นกำเนิดของโลกาภิวัตน์จริง ๆ แล้ว การพยายามผนวกส่วนต่าง ๆ ของโลกเข้าสู่ระบบเดียวกันเกิดขึ้นมานานแล้ว ดังเช่นที่อิมมานูเอล วอลเลนสไตน์ ผู้บุกเบิกแนวคิดวิเคราะห์ระบบโลกสมัยใหม่กล่าวว่าประวัติศาสตร์ของ "ระบบ" โลกที่แต่ละส่วนถูกผนวกเข้ามาในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่กำหนดโดยรัฐศูนย์กลาง (Core States) คือยุโรป ในช่วงตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๕ ถึงศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่ง (กล่าวโดยรวมว่า) เป็นยุคแห่งการแข่งขันการค้าขายทางทะเล และการแสวงหาอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตก ซึ่งมีเป้าหมายในการเข้าควบคุมปัจจัยการผลิต (วัตถุดิบ และแรงงาน เป็นต้น) และตลาดระบายสินค้า ต่อด้วยยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมที่ขยายตัวในยุโรปและสหรัฐอเมริกา ได้ทำให้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์ของชาติ จากนั้นก็เข้าสู่ยุคปฏิวัติเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ที่ทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นโฆษณา เทคโนโลยีดิจิทัล หรือ E-mail เทคโนโลยีเหล่านี้เป็นเครื่องมือสำคัญของระบบทุนนิยม ซึ่งเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้โลกาภิวัตน์มีอำนาจมหาศาล ซึ่งส่งผลกระทบต่อครอบคลุมมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างที่มีอาจต้านทานได้

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างยาวนานนี้ นักวิชาการหลายคนเรียกว่าเป็น "โลกาภิวัตน์จากข้างบน" (Globalization from Above) ที่มองโลกาภิวัตน์ในฐานะที่เป็นกระบวนการทางเศรษฐกิจของทุนนิยมสากลหรือกระบวนการที่ทำให้ส่วนอื่น ๆ ของโลกเป็นแบบตะวันตก (Westernization)

จุดเปลี่ยนประการหนึ่งที่ทำให้กระบวนการโลกาภิวัตน์จากข้างบนที่ดำเนินมาตลอดศตวรรษที่ ๑๕ จนกระทั่งถึงครั้งแรกของศตวรรษที่ ๒๐ สะดุดตง อยู่คือการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ที่ทำให้ประเทศอาณานิคมทยอยกันได้รับเอกราช โดยโลกาภิวัตน์จากข้างบนได้เปลี่ยนแนวทางเป็นสิ่งที่เรียกว่า

“การพัฒนา” และมีการจำแนกระดับการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในโลกออกเป็น ๓ ระดับคือ ๑) ประเทศพัฒนา ๒) ประเทศกำลังพัฒนา และ ๓) ประเทศด้อยพัฒนา ในขณะที่โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะเป็นไปในลักษณะคู่ตรงกันข้ามคือ ประเทศพัฒนามีประเทศโลกที่สามซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่เคยตกเป็นอาณานิคมของตะวันตก ได้แก่ประเทศที่อยู่ในเอเชีย แอฟริกา อเมริกากลาง อเมริกาใต้ และตะวันออกกลาง ในลักษณะที่ประเทศโลกที่สามจะต้องพึ่งพาความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความรู้ด้านเทคโนโลยีและทุนเพื่อการพัฒนาจากประเทศพัฒนาขึ้นมา แทนที่ระบบโครงสร้างความสัมพันธ์แบบประเทศเจ้าอาณานิคมกับประเทศอาณานิคม

นอกจากนั้น ลักษณะของโครงสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าว ยังก่อให้เกิดโครงสร้างความสัมพันธ์ในเชิงขัดแย้ง ที่เรียกว่าความสัมพันธ์เหนือใต้ (North - South Relations)^๓ โดยหากกล่าวถึงลักษณะโครงสร้างความสัมพันธ์เช่นนี้ มักจะกล่าวถึงประเด็นที่เป็นความขัดแย้งเสียเป็นส่วนใหญ่ กล่าวโดยสรุปก็คือประเทศโลกที่สามจะอยู่ในฐานะเบียดเบียนของประเทศพัฒนา ซึ่งไม่มีทางเลือกอิสระในการกำหนดนโยบายมากนัก

จากการที่ประเทศโลกที่สามได้รับการปลดปล่อยจากการเป็นอาณานิคม ทำให้แต่ละประเทศมีระบอบการเมืองการปกครองแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์ความเป็นมาและมรดกตกทอดจากประเทศแม่ จึงมีทั้งประเทศที่ใช้แนวทางการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย (Democracy) อำนาจนิยมหรือเผด็จการ (Dictatorship) และสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Monarchy) รวมทั้งการปกครองแบบรัฐศาสนา^๔ (Theocratic State) โดยสามระบอบหลังนี้ในทางทฤษฎีเป็นระบอบที่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการโลกาภิวัตน์ ที่มีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม การเปิดตลาดเสรีเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้กระบวนการโลกาภิวัตน์สามารถดำเนินต่อไปได้เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็คือการล่มสลายของสหภาพโซเวียตมีผลให้ยุคสงครามเย็นซึ่งครอบงำโลกอยู่เกือบครึ่งศตวรรษยุติลง อุปสรรคทางการเมืองก็พลอยสลายไปด้วย ประเด็นทางเศรษฐกิจกลายเป็นนโยบายหลักในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นมหาอำนาจเคียงคู่กันในยุคสงครามเย็น ถือเป็นโอกาสจากช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบโลกนี้ ประกาศระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย การเปิดการค้าเสรี การเคารพในสิทธิมนุษยชน และการรักษาสันติภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลประโยชน์ของสหรัฐอเมริกาในการใช้เป็นข้ออ้างหรือสร้างความชอบธรรมในการเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่าง ๆ โดยนำหลักการหรือประเด็นเกี่ยวกับการจัดระเบียบโลกใหม่นี้ กดดันให้ประเทศที่มีได้มีการปกครองแบบ

^๓ ประเทศโลกเหนือ หมายถึงประเทศพัฒนา มีที่ตั้งของประเทศส่วนใหญ่เหนือเส้นศูนย์สูตร และประเทศโลกใต้ หมายถึงประเทศโลกที่สาม มีที่ตั้งของประเทศส่วนใหญ่อยู่ใต้เส้นศูนย์สูตร

^๔ รัฐศาสนา หมายถึงรัฐที่ศาสนาจักรเป็นฝ่ายใช้อำนาจทางการเมืองการปกครอง เช่น อิหร่าน

ประชาธิปไตย เปลี่ยนมาให้เสรีแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมากขึ้น และเชื่อว่าหากประเทศนั้น ๆ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตยแล้ว จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเป็นแบบทุนนิยมโดยอัตโนมัติ ซึ่งเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการแผ่ขยายของธุรกิจข้ามชาติของประเทศตะวันตก

การปรับแก้แรงผลักดันด้านทุนอย่างมหาศาลอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน และการปฏิวัติเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร ได้ทำให้ตลาดภายในประเทศมีขนาดเล็กเกินไป ไม่สามารถรองรับพลังการผลิตและพลังเงินทุนอันมากมายได้ จึงต้องส่งออกเงินทุนและกระจายการผลิตข้ามพรมแดนไป เกิดเป็นธุรกิจและการค้าข้ามพรมแดนขึ้น ทำให้การค้าโลกขยายตัวอย่างมหาศาล ซึ่งแรงกดดันของการค้าและการลงทุนข้ามชาติ บีบให้ประเทศต่าง ๆ ต้องเลิกหรือลดทอนกฎระเบียบเพื่อเปิดเสรีทางการค้า การเงิน และการลงทุนผ่านองค์กรการระหว่างประเทศต่าง ๆ จนกระทั่งผลักดันให้เกิดการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การศึกษา การสาธารณสุขให้เป็นแบบธุรกิจเอกชน หรือให้เอกชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ทำให้การผลิตสินค้าสาธารณะ (Public Goods) ตกอยู่ในมือของบริษัทต่าง ๆ ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายโดยทั่วไปจะมีรัฐบาลเป็นผู้ลงทุนใหญ่ก็ได้เปิดทางให้ธุรกิจเอกชนทั้งภายในประเทศและทุนข้ามชาติเข้ามามีส่วนร่วมและซื้อกิจการไปดังที่ปรากฏในหลายประเทศในลาตินอเมริกา อเมริกาใต้ และประเทศไทย

๕. ความเปราะบางของระเบียบโลกใหม่

โครงสร้างระบบการเมืองโลกใหม่ที่เกิดขึ้นภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียตผลักดันให้บทบาทของสหรัฐอเมริกาโดดเด่นขึ้นจากการถือโอกาสที่คู่แข่งช่วงสงครามเย็นหมดอำนาจลงประกาศระเบียบโลกใหม่ดังที่กล่าวไปแล้ว ทำให้ระบบโลกเป็นแบบขั้วอำนาจเดียว การเจรจาแบบพหุภาคีลดความสำคัญลง ประเด็นปัญหาทางเศรษฐกิจมีความรุนแรงขึ้น จนมีการกล่าวถึงรูปแบบของสงครามเศรษฐกิจที่อาจมีขึ้นในอนาคต

ช่องว่างทางยุทธศาสตร์ที่เกิดขึ้นในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของยุคสงครามเย็นกับยุคหลังสงครามเย็นที่โครงสร้างแบบใหม่ยังไร้เสถียรภาพ สงครามอ่าวเปอร์เซียเกิดขึ้น จากการตอบโต้ของสหรัฐอเมริกาต่ออิรัก ซึ่งให้เห็นวิธีการทำงานของระเบียบโลกใหม่ที่สหรัฐอเมริกาตัดสินใจเพียงลำพัง แล้วจึงให้ UNSC (United Nations Security Council) รับรองการตัดสินใจ ตลอดจนสงครามโครเอเชีย สงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่สอง และสงครามอัฟกัน เป็นภาพที่สหรัฐอเมริกาสร้างให้ตัวเองในฐานะมหาอำนาจโลกด้านการทหารเป็นจุดเด่น เป็นการผูกขาด และเป็นการกระทำฝ่ายเดียว ในขณะที่ศักยภาพด้านการผลิตของสหรัฐอเมริกา โดยเปรียบเทียบกับชาติอื่นลดลง นั่นคือสหรัฐอเมริกามีบริโภคมมากกว่าที่ตนเองผลิตได้ แต่ด้วยเหตุว่าต่างชาติจำนวนมากพร้อมจะถือเงินดอลลาร์หรือสินทรัพย์ในรูปของดอลลาร์ ตั้งแต่ปลายปี ค.ศ.๑๙๘๗ เป็นต้นมา สหรัฐอเมริกาเป็นลูกหนี้รายใหญ่ที่สุดในโลก โดยที่ต่างชาติเป็นผู้จ่ายส่วนต่างของการบริโภคกับความสามารถในการผลิตของสหรัฐอเมริกานั้นเอง

โครงสร้างระเบียบโลกใหม่นี้จึงถือว่า ยอดสุดของปิรามิดนั้นอ่อนปวกเปียก แต่ตัวพื้นฐานของโครงสร้างปิรามิด ซึ่งหมายถึงพื้นฐานด้านพลังทางสังคมได้พยุ่งส่วนยอดไว้ แต่แน่นอนว่าฐานรากนี้กำลังผุกร่อนอย่างช้า ๆ จากโลกาภิวัตน์ด้านเศรษฐกิจที่กำลังสร้างความแตกแยกและความขัดแย้งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อการเมืองระดับโลก กล่าวให้เข้าใจง่าย ๆ ก็คืออำนาจทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา กำลังถูกท้าทายโดยพลังทางสังคมที่เกิดขึ้น และโดยความตึงเครียดเขม็งเกลียวยิ่งขึ้นทั้งในประเทศยากจนและประเทศร่ำรวย ซึ่งความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและสังคมยังคงเป็นประเด็นความขัดแย้งพื้นฐาน ขณะที่กระบวนการโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจยิ่งทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนต่างจากกันอย่างสุดขั้วทุกหนแห่งในโลก แต่การแสดงออกมักออกมาในรูปของความแตกต่าง ที่นำไปสู่ความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ชนชั้น ศาสนา และองค์กรที่สังกัด หากกล่าวโดยรวมก็หมายถึงความหวงแหนในอัตลักษณ์ของกลุ่ม ซึ่งถูกคุกคามโดยกระบวนการโลกาภิวัตน์

ณ ฐานรากของโครงสร้างของระบบโลกคือพลังทางสังคม ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบดั้งเดิม คือขบวนการสหภาพแรงงานและขบวนการชาวนาที่เรียกร้องความเป็นธรรม แต่ขบวนการเหล่านี้ไม่อาจพัฒนาต่อไปได้เพราะได้รับผลกระทบจากโลกาภิวัตน์ แต่สหภาพแรงงานก็พอมีประสบการณ์การทำงานและอุดมการณ์ จึงสามารถดึงพลังจากฝ่ายอื่น ๆ มาร่วมขบวนด้วยได้ และเพื่อที่จะเข้าใจถึงพลังทางสังคมต่าง ๆ ที่ก่อตัวขึ้นในรูปแบบใหม่ ๆ จึงจำเป็นต้องทบทวนถึงการก่อเกิดอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่ให้ความหมายและบทบาทแก่ผู้คน และลักษณะของการถูกคุกคามที่นำไปสู่ความตึงเครียด และการต่อสู้ในรูปแบบต่าง ๆ ในที่สุด การทำความเข้าใจในประเด็นเหล่านี้ จะช่วยให้เราเข้าใจถึงรากเหง้าของความขัดแย้งที่แท้จริง

อัตลักษณ์มีความสำคัญ เพราะเป็นศูนย์รวมที่ผู้คนจะผูกพันเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งบ่อยครั้งมีนัยสำคัญต่อการเมือง ในแง่ที่สามารถถูกใช้เพื่อการเคลื่อนไหวของคนจำนวนมากในการทำเพื่อเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่และเพื่อจุดหมายทางสังคมที่กลุ่มต้องการ ขบวนการทางสังคมใหม่ ๆ มุ่งประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน อิตถีเพศนิยม(Feminism) และขบวนการเพื่อสันติ ฯลฯ และได้ขยายไปตามที่ต่าง ๆ ในโลก ขบวนการเหล่านี้กระตุ้นความตื่นตัวเรื่องอัตลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชนชาติ ชาตินิยม ศาสนา หรือความแตกต่างทางเพศ

อัตลักษณ์ใหม่ดังกล่าวมีบทบาทเข้ามาแทนที่แนวคิดเรื่องชนชั้นที่เคยเป็นประเด็นหลักของความขัดแย้งทางสังคม ในทำนองเดียวกับเรื่องชนชั้น อัตลักษณ์ได้พลังจากความคับข้องใจที่ถูกเอาเปรียบทางสังคมและเศรษฐกิจ นำไปสู่การประท้วงที่ครอบคลุมประเด็นที่กว้างขวางกว่าเรื่องของอัตลักษณ์แบบเดิม ๆ ความแตกต่างทางเศรษฐกิจและสังคมยังคงเป็นประเด็นความขัดแย้งพื้นฐาน ขณะที่กระบวนการโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจยิ่งทำให้ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนต่างจากกันอย่างสุดขั้วทุกหนแห่งในโลก การเคลื่อนไหวของพลังทางสังคมนี้แสดงให้เห็นถึงทางเลือกต่าง ๆ สำหรับอนาคตมนุษย์ ที่ไม่จำเป็นต้องผูกติดอยู่กับการขยายตัวอย่างไม่หยุดยั้งของกระบวนการโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ ที่กำหนด

โดยการแข่งขันในตลาดโลก ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่สังคมมนุษย์โลกที่ขาดความหลากหลาย และความ เป็นอัตลักษณ์

๖. ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ที่มีต่อสังคมโลก

ถึงตรงนี้จะเห็นว่าความเป็นพลวัตของโลกาภิวัตน์นั้น เป็นไปค่อนข้างรอบด้าน และมีมิติหลาย ๆ อย่างที่เราคิดไม่ถึง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การที่ทุกส่วนของโลกถูกเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกัน และทำให้เราทุกคนต้องตระหนักว่า ณ บัดนี้ เราไม่ได้อยู่นคนเดียวโดด ๆ ในโลกแห่งนี้ หากแต่เป็น “พลเมืองของโลก” ที่พร้อมจะได้รับผลกระทบจากปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ณ อีกฟากหนึ่งของโลก จะมากหรือน้อยนั้นก็ขึ้นกับความสามารถในการปรับตัว และการพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ เพื่อแสวงประโยชน์และโอกาสจากวิกฤติที่เกิดขึ้นภายในสังคม

๖.๑ ผลกระทบทางการเมืองและเศรษฐกิจ เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกันอย่างสลับซับซ้อนของปัญหา ทำให้ประเด็นทางการเมืองแยกไม่ออกจากประเด็นทางเศรษฐกิจได้อย่างเด็ดขาด เหตุการณ์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นทางการเมือง เห็นได้ชัดว่าส่วนมากมักมีประเด็นทางเศรษฐกิจแทรกอยู่ทั้งสิ้น และในทำนองเดียวกัน ปัญหาทางเศรษฐกิจมากมายที่ไม่สามารถแก้ไขให้ยุติไปได้ ก็เนื่องมาจากมีปัจจัยทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมาก ในที่นี้จึงรวมผลกระทบทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นหัวข้อเดียวกัน

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมถูกปรับเปลี่ยนจากที่เคยผลิตภายในโรงงานขนาดใหญ่ที่รวมขั้นตอนการผลิตต่าง ๆ เข้าไว้ภายในโรงงานเดียว และใช้แรงงานกึ่งฝีมือเพื่อผลิตสินค้าที่ทันสมัยในระบบสายพานแบบที่เรียกกันว่าระบบฟอร์ด (Fordism) กลับกลายเป็นรูปแบบที่ล้าสมัยเสียแล้ว ระบบการผลิตรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ ๒๑ นี้มีทั้งการผลิตที่ศูนย์กลาง และการผลิตที่ประเทศรอบนอก โดยที่การผลิตที่ศูนย์กลางจะเน้นไปที่เรื่องการเงิน การวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งใช้คนจำนวนไม่มาก ในขณะที่การผลิตในประเทศรอบนอกจะเน้นการผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ อาจใช้ระบบเหมารช่วงงานหรือการจัดซื้อจากบริษัทท้องถิ่น ใช้แรงงานชั่วคราว หรือทำงานแบบไม่เต็มเวลา ซึ่งการกระจายแหล่งผลิตนี้ ทำให้ได้ประโยชน์จากแรงงานแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ เช่น แบ่งตามเพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือแบ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ ส่งผลให้การรวมกลุ่มของแรงงานเพื่อเรียกร้องต่อรองต่อนายจ้างเป็นไปได้ยากกว่าระบบเดิมที่มีสหภาพแรงงานที่เหนียวแน่น เป็นองค์กรของกลุ่มแรงงานที่มีอำนาจต่อรองสูง ปรากฏการณ์นี้ในทางกลับกันก็เพิ่มพลังอำนาจให้แก่ฝ่ายทุนในกระบวนการผลิต นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญคือธุรกิจถูกควบคุมโดยรัฐบาลของประเทศหนึ่งประเทศใดได้ยากลำบากขึ้น เพราะมีการกระจายกระบวนการผลิตขั้นตอนต่าง ๆ ของสินค้าประเภทเดียวกันไปยังแหล่งผลิตหลายประเทศ

ระบบการผลิตดังกล่าวสามารถหาประโยชน์จากการแบ่งเขตเศรษฐกิจระหว่างประเทศ และใช้ในการต่อรองกับประเทศต่าง ๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต หลีกเลี่ยงภาษีอัตราสูง หลีกเลี่ยงประเทศที่มีกฎเกณฑ์

ต่อต้านมลภาวะเข้มนวด มุ่งลงทุน ณ ประเทศที่ธุรกิจสามารถควบคุมคนงานได้ และสามารถให้หลักประกันด้านเสถียรภาพทางการเมือง และสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งเสถียรภาพทางการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการผลิตระดับโลก

ประเทศไทยเป็นประเทศประชาธิปไตยที่เปิดรับนโยบายเศรษฐกิจแบบเสรีมานานแล้ว หากพิจารณาเฉพาะส่วนของระบบทุนนิยมโลก กล่าวได้ว่าสยามประเทศหรือไทยเกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศกับจีน ซึ่งเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้าของโลกตะวันออกและโลกตะวันตกตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๓ และได้ปรากฏว่ามีการค้ากับโลกตะวันตกโดยตรงตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๕ เมื่อมีการทำสัญญาค้าขายกับชาติตะวันตกทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส ฯลฯ โดยเฉพาะสัญญาค้าขายกับอังกฤษที่รู้จักกันในนามสัญญาบาวริง และการที่ชนชั้นนักรบวัฒนธรรมตะวันตก และทำให้ประเทศเปลี่ยนจากรัฐราชาธิราชเป็นรัฐชาติ ปัจจัยทางประวัติศาสตร์นี้ นับว่าเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ผลักดันและเอื้อต่อการผนวกประเทศเข้ากับตลาดโลกในเวลาต่อมา ในช่วง ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา นโยบายเปิดเสรีนี้ นับว่ามีส่วนช่วยให้ประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การทำให้เป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ในขณะเดียวกัน ก็นำพาประเทศเข้าไปผูกพันกับระบบเศรษฐกิจโลก นั้นหมายถึงการเข้าสู่กระบวนการโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็วและทำให้เกิดความยากลำบากในการปรับตัวในเวลาต่อมา

การขยายตัวของระบบทุนนิยมที่แผ่ขยายไปทั่วโลก พร้อม ๆ กับการสร้างกระแสประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้การค้าการลงทุนเป็นไปอย่างเสรี ก่อให้เกิดการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรการค้าโลก (World Trade) องค์กรการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก (IBRD) เป็นกลไกหรือตัวแทนของบรรษัทข้ามชาติและประเทศพัฒนาแล้ว^๔ เพื่อที่จะใช้องค์กรเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการต่อรองกับรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ประเทศไทยก็ถูกองค์กรเหล่านี้เข้าควบคุมระบบเศรษฐกิจด้วยเหมือนกัน

ประเทศสมาชิกต้องดำเนินนโยบายด้านการค้า เศรษฐกิจ ตามนโยบายที่กำหนดโดยองค์กรเหล่านี้ เช่น เปิดเสรีด้านการค้า การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ สินค้าที่ผลิตต้องไม่มีการลอกเลียนแบบโดยต้องยึดกฎหมายลิขสิทธิ์ สินค้าต้องผลิตตามมาตรฐาน ISO เป็นต้น ซึ่งนโยบายเหล่านี้ หากมองเพียงผิวเผินก็เหมือนจะเป็นนโยบายที่ดี เพราะจะทำให้ประเทศต่าง ๆ เดินไปในทิศทางเดียวกัน แต่เมื่อมองที่ความสามารถในการแข่งขันแล้ว ประเทศที่มีทุนน้อยไม่สามารถแข่งขันด้านเศรษฐกิจกับประเทศที่มีทุนมากได้เลย แต่เมื่อต้องทำตามกฎระเบียบก็ทำให้ได้กำไรน้อยลง เงินเข้าประเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพก็น้อยลงหรือแทบไม่มีเลย ทำให้ประเทศซึ่งยากจนอยู่แล้ว ก็ยากจนลงไปอีก ก่อให้เกิดผลเสียในระยะยาวดังเห็นได้จากหลาย ๆ ประเทศในโลก

^๔ ดูได้จากโครงสร้างองค์กรที่มีผู้บริหารระดับสูงอยู่ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ผู้อำนวยการธนาคารโลกมาจากสหรัฐอเมริกา ผู้อำนวยการไอเอ็มเอฟมาจากกลุ่มประเทศยุโรปตะวันตก ซึ่งกำหนดหรือสร้างนโยบายที่สำคัญเกิดในที่ประชุมลับและไม่โปร่งใสเฉพาะผู้แทนจากประเทศพัฒนาแล้ว ที่เรียกกันว่า "ห้องประชุมเขียว" (Green Room) และผู้แทนจากประเทศโลกที่สามจำต้องยอมรับนโยบายที่กำหนดไว้แล้ว

จากการที่ตลาดภายในถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของตลาดโลกทำให้การผลิตเป็นไปเพื่อขายตามความต้องการของตลาด ทำให้ชุมชนไม่สามารถกำหนดราคา รูปแบบ การผลิต ปรับปรุงพันธุ์ คัดเลือกพันธุ์ มีการใช้ปุ๋ยเคมี ฆ่ายาฆ่าแมลงมาก ทำให้การผลิตต้องลงทุนสูงขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีหนี้สินเพิ่มมีที่ดินทำกินน้อยลงหรือสูญเสียที่ดินทำกิน ทรัพยากรดิน น้ำ ป่า ถูกทำลาย เนื่องจากการผลิตเชิงเดี่ยวเพื่อขายใช้พื้นที่มาก รวมทั้งการใช้สารเคมีในปริมาณที่มากขึ้น เกิดการขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร น้ำ ดิน ป่า ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากนโยบายรัฐถูกกำหนดโดยนักการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ บริษัทการเกษตรขนาดใหญ่ที่ครอบงำการเกษตรผ่านการส่งเสริมของรัฐ ผูกขาดและควบคุมการผลิต

การเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจโลกส่งผลต่อผู้นำของประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศโลกที่สาม ที่ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อสอดคล้องกับการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้กลุ่มทุนสากลหรือบรรดาบริษัทข้ามชาติทั้งหลายอยู่ในฐานะที่ประเทศต่าง ๆ ต้องสนองข้อเรียกร้องของกลุ่มทุนสากลตลอดเวลาเพื่อรับใช้ทั้งผลประโยชน์ของตนเอง ของกลุ่ม และของกลุ่มทุนสากล บทบาทของรัฐที่ต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายตามระบบเศรษฐกิจโลก นำไปสู่ความขัดแย้งและอาจถึงกาลล่มสลายของระบบประชาธิปไตยก็เป็นที่น่าเป็นไปได้ เพราะนโยบายไม่ได้ออกมาจากการเรียกร้องของประชาชน แต่ออกมาจากความต้องการของกลุ่มทุนมากกว่า รัฐก็มุ่งตอบสนองกลุ่มทุน ในขณะที่เดียวกันก็ลดทอนหรือละเลยการให้บริการแก่ประชาชน ลดสวัสดิการและความช่วยเหลือประชาชนลงไปด้วย

เมื่อเศรษฐกิจเป็นปัจจัยชี้้นำการกำหนดนโยบาย การเมืองในระบบประชาธิปไตยที่แท้จริงจึงเกิดขึ้นได้ยาก เพราะกลุ่มทุนชาติเข้ามามีบทบาทและในที่สุดจะเข้าครอบงำการเมือง ซึ่งกลุ่มทุนชาติได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นกลางที่เชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจเสรี โดยละเลยปัญหาที่แท้จริงของประชาชน ในขณะที่ประชาชนอีกฝ่ายถูกกดขี่และได้รับผลกระทบมหาศาลจากการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้ประชาธิปไตยซึ่งเป็นความหวัง เป็นกลไกสำหรับประชาชนในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมถูกคุกคามจากกระแสโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้อำนาจมหาศาลของสถาบันการเงินสากล เช่น ธนาคารโลก IMF รวมทั้งองค์การการค้าโลกทำให้เราไม่สามารถดำเนินนโยบายอิสระได้ ในที่สุดรัฐบาลก็ขาดความก้าวหน้าในการลดช่องว่างด้านมาตรฐานความเป็นอยู่ระหว่างประชากรที่ร่ำรวยและประชากรที่ยากจน ซึ่งเกิดขึ้นในทุกภูมิภาคของโลก ทั้งในยุโรปตะวันออก เอเชีย ลาตินอเมริกา ไม่เว้นแม้กระทั่งในกลุ่มประเทศ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) ที่ก้าวหน้า

๖.๒ ผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม โลกาภิวัตน์ที่มาพร้อมกับกระแสของทุนนิยม ได้ถาโถมเข้าสู่สังคมชนบท มีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวัฒนธรรมของคนชนบทอย่างรวดเร็ว ทำให้ชุมชนที่ขาดความเข้มแข็งต้องเผชิญกับปัญหาที่คนในชุมชนมีความสุขลดลง มีรายได้ไม่พอรายจ่าย มีหนี้สินเพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างอยู่มากขึ้น เกิดการเปลี่ยนแปลงรากฐานการดำเนินชีวิตตามวัฒนธรรมของชุมชน รวมทั้ง

ความคิด และค่านิยมเดิมจากการพึ่งตนเอง มาเป็นการบริโภคนิยมโดยผ่านกลไกตลาด สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ นอกจากนั้นระบบการศึกษาได้ดึงคนออกจากท้องถิ่น ทำให้เกิดการขาดช่วงการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ (ท้องถิ่นขาดโอกาสในการกำหนดหลักสูตรหรือสิ่งที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของท้องถิ่น) สื่อซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสาร ก็วิ่งตามกระแสทุน กระตุ้นการบริโภคโดยเฉพาะกลุ่มเด็ก เยาวชน เกิดความต้องการเทียม ที่เกินความพอดี

พวกชุมชนท้องถิ่นนิยมมักวิจารณ์โลกาภิวัตน์ว่าส่งผลกระทบทางสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เช่น การเปิดติสเคาน์เตอร์ขนาดใหญ่ทำให้ธุรกิจรายเล็กรายย่อยในท้องถิ่นล่มสลาย และยังทำลายวิถีชีวิตชุมชนดั้งเดิม พลั้งของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วส่งผลให้เมืองหลัก ๆ ขยายตัวบนความสูญเสียของวิถีชีวิตในชนบท เห็นได้จากการที่ชาวบ้านย้ายถิ่นมาอาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่ ๆ อย่างแออัด แต่ผู้คนเหล่านี้ขาดรากเหง้าของวิถีชีวิตในมหานคร จึงไม่มีทางเลือกอื่นที่ดีกว่าการจมปลักอยู่กับวัฒนธรรมทุนนิยมที่นิยมวัตถุ เพราะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยกไปจากวิถีชีวิตตามธรรมชาติของตนกับวิถีชีวิตในเมือง ซึ่งมีลักษณะลดทอนความเป็นมนุษย์อย่างมาก

ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจของไทยจะเฟื่องฟูมากขึ้นในการเข้าสู่กระแสสากล แต่ความไม่เท่าเทียมก็ยังคงมีให้เห็นอยู่อย่างดาษดื่นทั่วไป ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนยิ่งกว้างกว้างมากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนในชนบทที่ต้องเผชิญกับผลกระทบของกระบวนการที่ทำให้กลายเป็นพวกชายขอบ ถูกปฏิเสธสิทธิในการควบคุมทรัพยากรของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน น้ำ ป่าไม้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นก็คือการแย่งชิงทรัพยากรอย่างรุนแรงระหว่างรัฐ กลุ่มนักธุรกิจ และชาวชนบท ซึ่งทรัพยากรเหล่านั้นเกือบทั้งหมดถูกจัดการให้เป็นไปตามความพึงพอใจของตลาดโลก ในขณะที่ชาวบ้านในชนบทยังถูกกดดันให้ตกอยู่ในวังวนของลัทธิการค้าและบริโภคนิยมด้วยการเข้าร่วมอยู่ในกระแสเศรษฐกิจโลกและสื่อระดับโลกโดยไม่รู้ตัวในลักษณะเดียวกับคนในสังคมเมือง แต่ชาวบ้านในชนบทกลับถูกกีดกันออกจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการกำหนดชะตาชีวิตตัวเองมากขึ้นทุกที

^๖ มอง โบดริลลาร์ด (Jean Baudrillard) เป็นนักคิดวิพากษ์สังคมบริโภคนิยม โดยโบดริลลาร์ดมองเห็นว่าการบริโภคในปัจจุบันไม่ใช่การบริโภคเพื่อสนองตอบความจำเป็นขั้นพื้นฐาน หรือการใช้ประโยชน์โดยตรงจากสินค้าอีกต่อไป หากแต่กลายเป็นการบริโภคเชิงความหมาย หรือที่เรียกว่า "การบริโภคเชิงสัญลักษณ์" (Consumption of Sign) ซึ่งในปัจจุบันการบริโภคสินค้าต่าง ๆ ของคนทั่วไป เป็นการบริโภคเชิงสัญลักษณ์ทั้งสิ้น กล่าวคือ "ความต้องการ" สำหรับสังคมบริโภคจึงไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริงที่แท้จริงใช้ทำหน้าที่อะไร แต่เป็นความต้องการ "ความแตกต่าง" ที่เป็นการแตกต่างใน "ความหมายของสังคม" สังคมในปัจจุบันจึงเป็นสังคมที่มีความต้องการอย่างไม่สิ้นสุด ไม่ใช่ความต้องการที่แท้จริง แต่เป็นผลมาจากขอบเขตวัฒนธรรม การบริโภคจึงเป็นเรื่องของการโอ้อวด เป็นการบริโภคจินตนาการ บริโภคความฝัน ที่เกิดจากการสร้างขึ้นผ่านทางโฆษณาซึ่งทั้งหมดถูกสร้างด้วยคำการแลกเปลี่ยนเชิงสัญลักษณ์ตลอดเวลา ซึ่งเป็นภาพลวงในระบบทุนนิยม ซึ่งสร้างอุปาทานหรือกลลวงอย่างต่อเนื่องในการบริโภควัตถุจนยากที่จะมองวัตถุนั้นได้อย่างลึกซึ้ง หรืออาจเรียกความต้องการเช่นนี้ว่าเป็นความต้องการเทียม (Pseudo Need) ที่มีได้เกิดจากความต้องการทางร่างกายอย่างแท้จริง

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในลักษณะ “ล่างสู่บน” (Bottom – up) ที่ประชาชนเป็นรากฐานอำนาจที่รัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ ต้องพิจารณาว่าประชาชนมีความต้องการอย่างไร คิดอย่างไร กับองค์กรด้านอำนาจ ระบบรัฐ และองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ประเด็นเหล่านี้ค่อย ๆ หดหายไปจากระบบ สิ่งที่เข้ามาทดแทนคือความไม่ไว้วางใจของประชาชนพลเมืองที่มีต่อชนชั้นทางการเมือง ซึ่งมักถูกมองว่าคอร์รัปชัน ให้ความสำคัญกับตำแหน่งของตนมากกว่าคำนึงถึงผลประโยชน์ของสาธารณชน และไร้ประสิทธิภาพเนื่องจากไม่อาจเข้าใจและจัดการแก้ปัญหาสำคัญ ๆ เช่น การว่างงาน การบริการสาธารณะที่เสื่อมถอย และความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่สูงขึ้น ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสังคมที่รุนแรง ความเสื่อมโทรมในด้านต่าง ๆ

ประชาธิปไตยแบบคลาสสิกนั้น พลเมืองคือปัจเจกบุคคลที่เป็นอิสระ มีสิทธิได้รับบริการจากรัฐ และมีส่วนพิจารณากำหนดแนวทางสู่สังคมอนาคตที่ดี แต่ในเมื่อกระบวนการโลกาภิวัตน์ได้มีผลให้ทางเลือกต่าง ๆ ถูกยกเลิกไป พลเมืองจึงไม่มีบทบาทเสนอความต้องการอะไรได้มากนัก ในขณะที่นักการเมืองก็จะพูดถึงแต่เรื่องการเสียภาษี การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการลงทุนของนักลงทุนเป็นประเด็นสำคัญ บทบาทของรัฐบาลจึงดูเหมือนว่าเหลือเพียงแค่การแข่งขันดำเนินนโยบายที่มุ่งผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม เพื่อผลในการเอาชนะที่นักบริหารที่มั่งคั่งอื่น ๆ ที่อาจจะเข้ามาเป็นผู้บริหารแทน

ภายใต้สภาพดังกล่าว มีช่องทางเปิดให้แก่กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของทางการ เข้ามามีบทบาทขนานไปกับกลุ่มที่ทำหน้าที่อย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นลักษณะของขบวนการใต้ดินที่ปฏิบัติการอยู่ในโลกใต้ดิน ซึ่งโดยทั่วไปมีบทบาทสนับสนุนอำนาจของโลกทางการด้วย อย่างเช่น มาเฟีย นักค้ายาเสพติด นักค้าอาวุธสงคราม ธนาคารที่ฟอกเงิน องค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ กลุ่มอุปลักษณ์ตนเองเป็นผู้นำศาสนา และนักธุรกิจเพศพาณิชย์ กลุ่มเหล่านี้อาจร่วมมือกันทำงานหรือขัดผลประโยชน์กัน นักวิชาการมุ่งศึกษาแต่เรื่องการเมืองที่เป็นทางการ กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นทางการแต่ในยุคที่การเมืองภาคทางการเริ่มเสื่อมถอยและปัญหาสังคมถึงขั้นวิกฤติ และขณะที่โลกใต้ดินกำลังเฟื่องฟู ทำให้รัฐบาลต้องใส่ใจกับการวิเคราะห์ห้วงการโลกใต้ดินมากขึ้น โดยเน้นประเด็นการปรับกระบวนการทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพ เพื่อควบคุมและลดช่องว่างของกิจกรรมใต้ดินลง แม้จะไม้อาจกำจัดให้หมดสิ้นไปก็ตาม

นอกจากช่องว่างระหว่างชนชั้นการเมืองกับประชาชนที่ทำให้เกิดกลุ่มองค์กรใต้ดินดังกล่าวแล้ว สภาพเช่นนี้ยังก่อให้เกิดพลังทางสังคมที่อยู่บนดิน ทั้งที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เป็นองค์กรภายในชุมชนท้องถิ่นเพื่อต่อสู้เรียกร้องผลประโยชน์ภายใต้สถานการณ์ที่บีบคั้นกดดันจากทั้งรัฐบาลของตนเอง และจากองค์กรระหว่างประเทศ รวมทั้งบริษัทข้ามชาติต่าง ๆ ที่พยายามนำเอาผลประโยชน์ทางการค้ามาเป็นตัวนำนโยบายต่างประเทศ จนละเลยหรือขัดแย้งกับหลักการสิทธิมนุษยชน อย่างเช่น การรวมกลุ่มของพลเมืองคองโก นำไปสู่การล่มสลายของรัฐบาลโจรโมบูตู ที่เขียปลาของกลุ่มของชาปาติस्ताที่พัฒนามาจากขบวนการกองโจรของกลุ่มชนชาติ มีบทบาทเป็นพลังฟื้นฟู

สังคมประชาของเม็กซิโก ในอินโดนีเซียมีขบวนการจัดตั้งที่แผ่ขยายออกไป และอาจมีศักยภาพเป็นฐานอำนาจการเมืองใหม่ที่ทดแทนอำนาจเดิมที่ทั้งคอร์รัปชันและเผด็จการ ที่แคนาดาหลังประชาชนถูกกระตุ้นให้ตื่นตัวด้วยกระแสการต่อต้าน NAFTA , APEC และข้อตกลงพหุภาคีอื่น ๆ ที่ล้วนแต่เป็นสถาบันที่เกิดจากกระบวนการโลกาภิวัตน์ ในประเทศไทยเกิดขบวนการต่อต้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี ติดตามด้วยการต่อต้านโลกาภิวัตน์ของชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ อีกหลายกลุ่ม^๓ กล่าวได้ว่าพลังทางสังคมเหล่านี้เป็นกระแสต่อต้านที่เรียกว่า "โลกาภิวัตน์จากเบื้องล่าง" ทำการต่อต้านกระบวนการโลกาภิวัตน์ ที่ทำลายทางเลือกของสังคมที่นำไปสู่การมีอนาคตที่ดี จะเห็นได้ว่าการยอมรับโลกาภิวัตน์หรือวัฒนธรรมสากลของชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ก็มีได้เป็นไปโดยง่าย

ในอีกด้านหนึ่ง กระบวนการโลกาภิวัตน์ได้เข้าถึงสังคมและชุมชนต่าง ๆ ผ่านทางระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและระบบสารสนเทศ ทำให้รูปแบบทางสังคมและการดำเนินชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ถูกหล่อหลอมให้มีลักษณะคล้ายคลึงกันทั่วโลก ซึ่งวัฒนธรรมอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระบวนการโลกาภิวัตน์ที่สำคัญ ๆ ได้แก่ วัฒนธรรมที่เกิดจาก ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอันนำไปสู่วัฒนธรรมบริโภคนิยม ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อรับเอาวิทยาการทันสมัย ซึ่งส่วนใดของโลกจะรับได้มากน้อยแค่ไหน หรือช้าเร็วอย่างไร ก็ขึ้นอยู่กับพัฒนาการของสังคมนั้น ที่แน่นอนคือต้องมีการฝึกฝน การเรียนรู้โดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดความชำนาญ จึงจะสามารถรับถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านสารสนเทศไปสู่ระดับต่าง ๆ ของประเทศ พร้อม ๆ กันนั้น ระบบสารสนเทศก็เป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้ระบบทุนนิยมแผ่ขยายไปได้ นั่นหมายถึงกระบวนการโลกาภิวัตน์เป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น ดังนั้น ผลกระทบจากการบริโภคข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทำให้เกิดการซึมซาบ ยอมรับเอาวัฒนธรรมสากลโดยไม่รู้ตัว และปราศจากการขัดขืนต่อต้านไปโดยปริยาย วิถีชีวิตแบบตะวันตกที่พร้อมกับพฤติกรรมการบริโภคทั่ว ๆ ไปซึ่งตกอยู่ภายใต้เทคนิคการโฆษณาสินค้าแบบใหม่ ซึ่งขึ้นกับความต้องการสินค้าหลายรูปแบบ หลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งกาย อาหารการกิน การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ดูหนังฟังเพลง ก็จะเป็นไปตามแนวทางตะวันตก ซึ่งยอมรับกันว่าเป็นเรื่องของความทันสมัย ทำให้ปัญหาสังคมที่มีความแตกต่างทางชนชั้น ค่อย ๆ ลดความแตกต่างลงไป เนื่องจากการบริโภคสินค้า บริการ ในรูปแบบคล้าย ๆ กัน นอกจากนั้น การใช้สอยสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาทิ โทรศัพท์มือถือ รถยนต์ กล้องถ่ายรูป ก็มีเปลี่ยนรุ่นบ่อยไปตามแผนการผลิตสินค้า ทำให้การบริโภคเป็นไปอย่างฟุ่มเฟือย รวมทั้งการกระจายตัวของห้างประเภท Discount Store และร้านค้า Franchise

^๓ อ่านเพิ่มเติมใน โดม ไกรปรกรณ์, "ขบวนการสิ่งแวดล้อมในสังคมไทยระหว่าง พ.ศ.๒๕๒๕ - ๒๕๓๕ : ศึกษาการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการเขื่อนน้ำโจน เขื่อนแก่งกรุง และเขื่อนปากมูล," (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๑๐๔ - ๑๖๕ ; โดม ไกรปรกรณ์, "ขบวนการทางสังคมกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษาการเคลื่อนไหวคัดค้านการสร้างเขื่อนน้ำโจน จังหวัดกาญจนบุรี (พ.ศ.๒๕๒๕ - ๒๕๓๕)," บทความชิ้นนี้เป็นเอกสารประกอบการประชุมประจำปีทางมนุษยวิทยาครั้งที่ ๔ เรื่องวัฒนธรรมไร้อคติ ชีวิตไร้ความรุนแรง ที่ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๘

อาทิ เคเอฟซี แมคโดนัลด์ ฯลฯ ซึ่งผุดขึ้นเป็นดอกเห็ดไปทุกชุมชน ยิ่งส่งผลกระทบต่อวิถีการบริโภค และส่งผลการดำเนินชีวิตที่เป็นวัฒนธรรม เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไป จนทำให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเคยมีความแตกต่างหลากหลาย กลายเป็นชุมชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

แต่ด้วยอิทธิพลของลัทธิการค้า ได้มีการพยายามเปลี่ยนแปลงเกือบทุกอย่างที่เป็นไปได้ให้กลายเป็นสินค้า ไม่เว้นแม้แต่วัฒนธรรม จึงได้มีการมุ่งมั่นค้นหาความเป็นตัวตน ความโดดเด่นทางวัฒนธรรมของตนออกมาขายเพื่อดึงดูดให้มันักท่องเที่ยวมาชื่นชมในวัฒนธรรมที่ถูกทำให้กลายเป็นสินค้าไปแล้ว ชุมชนต่าง ๆ ที่เคยเงียบสงบก็กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งก็สร้างปัญหาใหม่ ๆ แก่ชุมชนอีกในลักษณะเดียวกันกับปัญหาของเมืองใหญ่ ๆ

โลกาภิวัตน์สร้างผลกระทบต่อประเทศ ต่อภูมิภาค และท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่มประเทศยากจนจะเสียเปรียบหลายด้าน ไม่เฉพาะด้านเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวมาแล้วเท่านั้น ตัวอย่างเช่น การย้ายแหล่งลงทุนของบริษัทข้ามชาติ เอาไปลงในประเทศหรือท้องถิ่นที่ไม่เข้มแข็งเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบ แหล่งแรงงานราคาถูก แหล่งที่ขาดระเบียบกฎหมาย เรื่องสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย การควบคุมแรงงาน ทำให้ท้องถิ่นที่อ่อนศักยภาพอยู่แล้วอ่อนลงไปอีกที่ยากจนอยู่แล้วก็ยากจนลงไปอีก เหตุการณ์เช่นนี้นับว่าเป็นการฉวยโอกาสเอาเปรียบผู้ที่ฉลาดน้อยกว่า ทำยที่สุดก็ทำลายสภาพแวดล้อม การเสื่อมสลายของความหลากหลายทางชีวภาพ การลดลงของพันธุ์ปลา เกิดภาวะโลกร้อน การที่ผู้คนได้รับผลกระทบจากมลภาวะมากขึ้น ตลอดจนความผันแปรของดินฟ้าอากาศที่ทำความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ซึ่งในที่สุดก็นำไปสู่ความเสื่อมโทรมในสังคม และสภาพแวดล้อมในระยะยาว

ตั้งแต่ปลายทศวรรษ ๑๙๕๐ ประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคสมัยของการพัฒนาประเทศ และอยู่ในฐานะประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากประเทศพัฒนาโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของรัฐบาลไทย ที่มองธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่ใช้เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การลดลงอย่างมากของพื้นที่ป่าไม้ในช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๕๐ - ปลายทศวรรษ ๑๙๗๐ จากการให้สัมปทานป่าไม้ หรือการจัดการน้ำในลักษณะโครงการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ ที่มุ่งประโยชน์ด้านการผลิตกระแสไฟฟ้า และการพัฒนาแหล่งน้ำตลอดช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๕๐ - ต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เยอรมัน ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ และออสเตรเลีย ตลอดจนองค์การการเงินระหว่างประเทศ อย่างเช่น ธนาคารโลก ซึ่งการดำเนินโครงการดังกล่าว ถูกต่อต้านอย่างมากจากชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ ที่เห็นปัญหาความเสียหายของพื้นที่ป่าและสัตว์ป่า ปัญหาแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นหลังการสร้างเขื่อน ผลกระทบต่อการเกษตรและวิถีชีวิตชาวบ้าน เช่น กลุ่มคัดค้านโครงการเขื่อนน้ำโจน ซึ่งเป็นกลุ่มเริ่มต้นของขบวนการสิ่งแวดล้อม และเป็นกลุ่มต่อต้านกระบวนการโลกาภิวัตน์จากข้างล่างกลุ่มแรกในไทย กลุ่มนี้ยังเป็นตัวอย่างให้แก่กลุ่มอื่น ๆ ที่ดำเนินการคัดค้านในลักษณะเดียวกันทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ

ในอนาคตต่อไป

นอกจากนั้น โลกาภิวัตน์จากข้างล่างหรือขบวนการทางสังคมนี้ ได้สร้างกระแสความคิด สภาพแวดล้อมนิยมที่ทำทลาย การพัฒนาในฐานะตัวทำลายสภาพแวดล้อม และเป็นที่มาของปัญหา สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม รวมทั้งว่าททกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ที่ตอบ โจทย์ว่าททกรรมการพัฒนาที่เน้นความเจริญเติบโตของระบบทุนนิยม ซึ่งได้ก่อและขยายตัวในประเทศพัฒนา และประเทศโลกที่ ๓ ตั้งแต่ปลายทศวรรษ ๑๙๘๐ เป็นต้นมา

ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือระหว่างโลกาภิวัตน์จากข้างบนกับโลกาภิวัตน์จากข้างล่าง มี สิ่งหนึ่งที่ขาดหายไปจากนโยบาย คือกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือสิทธิเสรีภาพในฐานะ พลเมืองที่มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้น ทั้ง ๆ ที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น หัวใจสำคัญของการพัฒนาทุกระดับ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการ และ ผลประโยชน์ที่ได้หรือจะได้จากการพัฒนา

๗. เราจะเผชิญหน้ากับโลกาภิวัตน์อย่างไร

หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ระบบเศรษฐกิจโลกได้เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ จากช่วงกลาง ทศวรรษ ๑๙๗๐ เราได้เห็นการเปลี่ยนผ่านจากลัทธิเคนส์ และลัทธิฟอर्डิสต์ มาเป็นโลกาภิวัตน์โดยเสรีนิยม ใหม่ดังกล่าวมาแล้ว โลกหลังสงครามพยายามสร้างระเบียบโลกที่ให้อภิธรรมทางเศรษฐกิจมีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายด้านความมั่นคงของมนุษย์เหนือสิ่งอื่นใด และพยายามลดช่องว่าง ระหว่างประเทศรวยกับประเทศจน ลัทธิเคนส์และลัทธิฟอर्डิสต์ เป็นเครื่องมือช่วยปรับระบบตลาดที่มีความ เหลื่อมล้ำ ให้มีความเสมอภาคมากขึ้น นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ของ ๒ ลัทธินี้ เผชิญกับภาวะ วิฤติช่วงกลางทศวรรษ ๑๙๗๐ จากนั้น นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ก็ถูกละเลยไปเรื่อย ๆ แล้วยอมให้มีการ เปิดเสรีและระบบตลาดเสรีเข้าครอบงำ ผลก็คือเกิดความขัดแย้งทางสังคมจากความสุดขั้วภายในสังคม และระหว่างสังคมทั้งในทางอัตลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงาม ระหว่างคนรวยกับคนจน และมีแนวโน้มสู่การล่ม สลายทางการเงิน การทำลายสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งวิกฤติภาวะธรรมชาติ ซึ่ง ปัญหาทั้งหมดนี้มีเส้นทางไหลไปสู่ทางตันแทบทั้งสิ้น หากยังไม่หาทางออกเสียตั้งแต่บัดนี้

หากจะมีทางออก คงเป็นไปได้ที่จะหันกลับไปใช้แนวทางก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ แต่ต้อง เป็นแนวคิดเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ถอดด้ามเลยที่เดียวที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และไม่สร้างมลภาวะ ที่สำคัญต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์มากกว่าเดิม นอกจากนั้น การสร้างกิจกรรมที่ตอบสนองความจำเป็นของมนุษย์ด้านสังคมก็เป็นสิ่งจำเป็น ได้แก่ บริการด้านสุขภาพ การศึกษา การดูแลเด็ก และกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่ใช้แรงงาน เข้มขัน พัฒนาฐานการผลิตของท้องถิ่นที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม และควบคุมให้การดำเนินงาน บรรลุผลประโยชน์แก่สังคม ซึ่งรัฐต้องเป็นผู้กำกับและให้ความชอบธรรมกับกิจกรรมใหม่ ๆ เหล่านี้

ทางออกสู่การมีชีวิตที่ดี : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้จุดประกายกับเศรษฐกิจทางเลือกของไทย ซึ่งส่งผลทั้งในด้านกว้างและด้านลึก จึงเป็นทางออกสำคัญลำดับแรกที่จะนำพาสังคมไทยไปสู่การมีชีวิตที่ดี

“ความพอเพียง” ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีการประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไปหมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

ความพอเพียงนี้ จะต้องอาศัยเงื่อนไขของความรอบรู้ พร้อมด้วยเงื่อนไขของคุณธรรมเป็นปัจจัย เพื่อสร้างให้เกิดความสมดุลและความพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆ ระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

กระแสโลกาภิวัตน์ มิได้ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในแง่เดียว แต่ในอีกแง่หนึ่งยังทำให้เกิดความเสื่อมถอยตกต่ำทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เศรษฐกิจพอเพียงมิได้ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ก้าวทันโลกโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ยังให้คำนึงถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ ด้วย

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นให้เกิดการพิจารณาอย่างรอบด้าน มีความรอบคอบ และความระมัดระวังในการวางแผนและการดำเนินงานทุกขั้นตอน เพื่อมิให้เกิดความเสียหายต่อการพัฒนาและบริหารประเทศที่อาจสุดโต่งไปในด้านใดด้านหนึ่ง เป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการมีรากฐานที่มั่นคง แข็งแรง สร้างการเจริญเติบโตอย่างมีลำดับขั้น สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตทั้งทางกายภาพและทางจิตใจควบคู่กัน

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงจึงมิได้ขัดกับกระแสโลกาภิวัตน์ ตรงกันข้าม กลับไปส่งเสริมให้กระแสโลกาภิวัตน์ได้รับการยอมรับมากขึ้น ด้วยการเลือกรับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบในแง่ดีต่อประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการเปลี่ยนแปลงในแง่ที่ไม่ดีและไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อจำกัดผลกระทบให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อความเสียหายหรือไม่เป็นอันตรายร้ายแรงต่อประเทศ ทำให้การพัฒนาและบริหารประเทศยังคงดำเนินต่อไปได้

การพิจารณาว่าสิ่งใดควรรับหรือสิ่งใดไม่ควรรับจากการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ เป็น

เครื่องชี้ให้เห็นถึงคุณลักษณะของความพอประมาณในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีใช้การจำนนต่อสภาพของโลกาภิวัตน์ที่ต้องรับการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ทั้งหมด ในขณะที่เดียวกันก็มีใช้การปฏิเสธแบบหัวชนฝาว่า ไม่เอาโลกาภิวัตน์ทั้งหมด

หนทางที่จะพิจารณาเช่นนี้ได้ ผู้บริหารประเทศและประชาชนในประเทศ จำต้องมีความสามารถในการพิจารณา เหตุและผล นั่นคือการรู้ถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และการรู้ถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจหรือการกระทำนั้นๆ อย่างครบถ้วนก่อนที่จะตัดสินใจลงมือทำ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด หรือให้มีโอกาสเกิดความผิดพลาดขึ้นน้อยที่สุด ความสามารถในการพิจารณาเหตุและผลนั้นจะต้องอาศัยเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมที่พร้อมในตัวของผู้บริหารประเทศและประชาชนในฐานะเจ้าของประเทศ

ทางออกประการต่อมา เราควรต้องทบทวนนโยบายของชาติที่ต้องการพัฒนาประเทศเพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว (โดยการเพิ่ม GNP และรายได้ต่อหัวเพื่อแตะเกณฑ์มาตรฐานของการเป็นประเทศพัฒนาแล้ว) ว่าประเทศชาติมีความจำเป็นขนาดไหนที่ต้องทำให้เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ในเมื่อการมุ่งมั่นเพิ่มรายได้ได้นั้น ต้องปลูกฝังว่าความสำเร็จของชีวิตคือการทำงานที่รายได้มาก ๆ ซึ่งนั่นก็คือลัทธิบูชาเงิน บุชชาวัตถุนั่นเอง ซึ่งสร้างความเสียหายและสับสนแก่สังคมอย่างมาก ผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นต่อไปคือ การขายตัวของเด็กวัยรุ่นเพื่อแลกกับเงิน การเกิดอาชญากร นักศึกษากลายเป็นโจร ลูกฆ่าพ่อแม่เพียงเพราะอยากได้เงิน คนเป็นหนี้กันมากมายจากบัตรเครดิต พ่อแม่หลายคนดิ้นรนออกจากบ้านไปทำงานหาเงินจนลืมอบรมสั่งสอนลูกหลานให้เป็นคนดี จนเด็กขาดความมั่นคงมั่นใจในหน้าที่ศีลธรรม ดังนั้น การมุ่งเพิ่มรายได้ให้สูงขึ้นตามเป้าหมายจึงไม่ใช่ในนโยบายที่เหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน ในขณะที่เรายังมีทางเลือกในการพัฒนาประเทศให้น่าอยู่ร่มเย็นอีกมากมาย และจะมีประโยชน์อะไรที่เราจะมีรายได้ต่อหัวเพิ่มขึ้นแล้วยังมีปัญหาที่ไม่พึงปรารถนารุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นสังคมที่น่าอยู่ นอกจากนั้น GNP สูง ๆ รายได้ต่อหัวสูง ๆ ก็มีได้ประกันว่าคนรวยจะไม่กระจุก คนจนจะไม่กระจาย ดังนั้นเป้าหมายของการพัฒนาจึงไม่น่าจะอยู่ที่เงิน หากควรจะคิดว่าเราจะทำอะไรให้คนมีความสุขดี ไม่มีโรคที่เกิดจากการบริโภคเกินความจำเป็นขาดความยั้งคิด ทำอย่างไรให้คนมีอาชีพสุจริตพึ่งตัวเองได้ไม่มีหนี้สินล้นพ้นตัว ทำอย่างไรให้คนมีสถานภาพที่ดีเป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม ทำอย่างไรให้คนมีครอบครัวที่อบอุ่นและไม่รู้สึกอ้างว้างเลือนลอยจนหาทางออกไม่ได้ หรือหาทางออกผิด ๆ เช่น การเล่นเกม กินเหล้า จับกลุ่มมั่ววามั่วเซ็กซ์ ทำอย่างไรให้คนมีความภาคภูมิใจในการมีชีวิตที่สะอาดดีงาม รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ทำอย่างไรให้คนมีปัญญาแก้ไขปัญหาและปฏิบัติภารกิจลุล่วงไปด้วยดี และทำอย่างไรให้คนรวยกระจายรายได้สู่คนจน

กรณีที่เรามองว่ากระแสโลกาภิวัตน์นำมาซึ่งลัทธิบริโภคนิยมที่ผู้คนหลงไหลไปกับผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และมีการบริโภคกันอย่างไม่มีควมยับยั้งชั่งใจ ทำให้อาณาเขตของหลายปัญหาดำเนินไปสู่ทางตันดังกล่าวแล้ว ดังนั้นจึงควรมีการปลูกฝังแนวทางการเป็นผู้บริโภคที่ดีแก่เยาวชน ไม่ว่าจะเป็นด้านการกิน

การอยู่ การใช้เครื่องนุ่งห่ม การรักษาโรค ตลอดจนการใช้บริการต่าง ๆ ซึ่งการเป็นผู้บริโภคที่ดีในที่นี้ หมายถึงการเป็นผู้รู้จักจัดหาสิ่งที่ต้องการมาอย่างฉลาด ทั้งในแง่ของการใช้เงิน และใช้ความรู้เลือกสิ่งที่ดี และเหมาะสม ตลอดจนการใช้สิ่งที่ได้มาแล้วนั้นอย่างถูกต้องสมควร

ทางออกประการต่อมาเป็นแนวทางของประชาชนยุคใหม่ที่ต้องมีจุดยืนที่ชัดเจน ในการยื่นหยัดเผชิญกระแสโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากการขยายตัวของทุนสากล โดยผ่านธนาคารโลก หรือผ่านสถาบันการเงินอื่น ๆ เช่น IMF OECF^๔ ฯลฯ ได้ทำให้ขอบเขตการลงทุนข้ามพรมแดนของแต่ละประเทศ สถาบันเงินทุนสากลทรงอำนาจมหาศาลและกลายเป็นเจ้าหนี้รายใหญ่ของประเทศโลกที่สามจำนวนมาก ความขัดแย้งระหว่างทุนชาติกับทุนสากลก็แทบจะไม่มีให้เห็นเพราะมีการแบ่งผลประโยชน์กันอย่างลงตัว การขยายตัวของทุนขนาดใหญ่จึงดำเนินไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง เช่น การซื้อที่ดินขนาดใหญ่ ทำให้ประชาชนกลายเป็นผู้เช่า หรือผู้ไร้ที่ดินทำกิน การผลิตแบบหัตถกรรมถูกเบียดด้วยการผลิตแบบอุตสาหกรรม ทำให้ประชาชนกลายเป็นคนตกงานและสูญเสียสัมภพภูมิปัญญาซึ่งเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ การทำลายสภาพแวดล้อมเพราะการลงทุนที่เห็นแก่ตัว เหล่านี้ล้วนกระทบวิถีชีวิตของประชาชนและชุมชนอย่างถึงรากถึงแก่น จึงเป็นภาระหน้าที่ของประชาชนและชุมชนเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีความหวังของตนเองในการแก้ปัญหา โดยประชาชนควรติดตามตรวจสอบความเคลื่อนไหวของกลุ่มทุนสากล ที่จะมาใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและแรงงานภายในสังคมอย่างเอาर्डเอาเปรียบ กลุ่มทุนเหล่านี้ได้มีการประสานประโยชน์กับกลุ่มทุนภายในประเทศอย่างแนบแน่น ซึ่งปรากฏในหลายรูปแบบ ทั้งในรูปโครงการระดับชาติ บริษัทร่วมทุน หรือการเข้ามาโดยตรงของทุนต่างชาติ ฯลฯ ประชาชนผู้มีจิตสำนึกต่อชุมชนและชาติบ้านเมือง ควรจะได้ร่วมมือกันพิทักษ์ทรัพยากรอันมีค่าไว้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนคนไทยด้วยกันเองมากกว่า ดังนั้นประชาชนจึงควรมีกลไกติดตามสอดส่องอย่างถาวรต่อพฤติกรรมของกลุ่มทุนสากล และกลุ่มทุนชาติที่เข้าร่วมผลประโยชน์นี้ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถพิทักษ์สิทธิขั้นพื้นฐานและผลประโยชน์ของชุมชนได้อย่างทันเวลา และเชื่อมโยงประสานงานกับเครือข่ายชุมชนต่างชาติ เพื่อร่วมมือกันคัดค้านพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องของกลุ่มทุนดังกล่าว

ทางออกประการสุดท้ายอยู่ที่ใจของเราเอง ในยุคโลกาภิวัตน์นี้ สิ่งต่าง ๆ เข้ามาโจมตีเราได้ง่ายมาก หากเราปล่อยให้กิเลสมันเข้ามาครอบงำเรา แล้วเราก็ปล่อยให้สิ่งจากข้างนอกเข้ามาโจมตีเราตลอดเวลา สังคมของเราคงเป็นสังคมที่ซบซ้นและแก้ไขไม่ได้ แต่ถ้าเรามองที่ตัวตนเราจริง ๆ มองเพียงว่าตัวเราต้องการอะไร และอะไรที่ทำให้เรามีความสุข ความสุขที่มีมาจากสิ่งฟุ้งเฟ้อหรือไม่ ถ้าเรามีความสุขจากการมีชีวิตที่เรียบง่าย เราก็น่าจะปลอดพ้นจากสิ่งที่เข้ามาโจมตีเราซึ่งเรียกว่า กิเลส และหากเราคิดจะแก้ไปที่ละจุด เราคงต้องแก้เป็นร้อย เป็นพัน เป็นหมื่นจุด เพราะปัญหาสังคมในปัจจุบันซบซ้นมาก แล้วเราจะเริ่มแก้ที่จุดไหน หากไม่ใช่ที่ใจของเราเอง

^๔ กองทุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจโพ้นทะเลแห่งญี่ปุ่น (Overseas Economic Cooperation Fund (Japan) - OECF)

ทั้งหมดนี้ก็คงจะเป็นเพียงการนำเสนอแนวคิดบางมุมมองของโลกาภิวัตน์ที่ต้องการหยิบยกขึ้นมา เพื่อสามารถจะนำมาปรับและเอามาคิดกันในประสบการณ์ที่เราประสบอยู่ หรือว่าจะเอามาใช้ในเชิงการอธิบาย การตั้งคำถามหรือข้อสังเกตต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาทั้งหลาย ที่อยู่รอบตัวของเราได้อย่างไรบ้าง

บรรณานุกรม

- บำรุง บุญปัญญา. *มองโลกมองสังคม ก้าวต่อไปของประชาชน : ทศวรรษ ทรรศนะจากการปฏิบัติการเพื่อชุมชน*. โครงการหนังสือดอกตัวป่า, กันยายน ๒๕๔๓.
- ปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชุกิ และ ชล บุนนาค ; *การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ : การปฏิรูปเชิงสถาบัน" คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร. *ว่าด้วยขบวนการทางสังคมและเมืองไทย*. ใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร และคณะ, *วิถีชีวิต วิถีสู้ ขบวนการประชาชนร่วมสมัย (เชียงใหม่: ตรีสวี (ซิลค์เวอร์มบุคส์), ๒๕๔๕),* หน้า ๘ - ๑๕.
- พงษ์ธร วราศัย. *นโยบายการคลัง และการกระจายอำนาจทางการคลัง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์* เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ : การปฏิรูปเชิงสถาบัน" คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภูษณ ปรีรัมย์โนช. *(การบรรยาย) ผลกระทบของโลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลก และสังคมไทย*. <http://www.dopa.go.th/iad/topic/puson.html>
- รศ.สมบูรณ์ ศิริประชัย. *ธรรมาภิบาลภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ นัยต่อประเทศไทย*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ : การปฏิรูปเชิงสถาบัน" คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สฤณี อาชวานันทกุล และ กิตติชัย แซ่ลี้ ; *การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในการจัดสรรทุนในระบบเศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง "เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ : การปฏิรูปเชิงสถาบัน" คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Jeremy Brecher, Tim Costello, Brendan Smith; *Globalization from Below : The Power of Solidarity*. Cambridge, Mass. : South End Press.

การทดสอบและตรวจสอบ น้ำมันหล่อลื่นใช้การภาคสนาม

น.ท.หญิง ธัชพร รูปะสุด
แผนกเชื้อเพลิงและหล่อลื่น กองวิเคราะห์และทดสอบ
กรมวิทยาศาสตร์ทหารเรือ

เทคโนโลยีการบำรุงรักษาเครื่องยนต์ในแบบสมัยใหม่นั้น เน้นเรื่องการบำรุงรักษาแบบเชิงพิจารณาตามเงื่อนไขสภาพจริงของเครื่องยนต์ (Condition Based Maintenance, CBM) คือ การวิเคราะห์การเสื่อมสภาพของเครื่องยนต์ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยใช้เครื่องมือ เช่น การวิเคราะห์น้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว (Used Lubricant Analysis) เป็นต้น การแสดงค่าผลการวิเคราะห์จะแสดงเป็นค่าเชิงปริมาณ (Quantitative Measurements) ทำให้สามารถใช้ค่าดังกล่าวเป็นสาเหตุหยุดใช้งานเครื่องยนต์เพื่อการบำรุงรักษามากกว่าการหยุดใช้งานเครื่องยนต์ตามค่าช่วงเวลาเฉลี่ยก่อนชิ้นส่วนเครื่องยนต์ชำรุด (Mean Time Before/Between Failure : MTBF) ซึ่งจัดเป็นเทคโนโลยีการซ่อมบำรุงแบบเก่า ที่มีข้อด้อยหลายประการ เช่น การสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากเกินไปหากชิ้นส่วนเครื่องยนต์นั้นยังสามารถใช้งานได้อยู่ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การที่จะสามารถใช้งานเครื่องยนต์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และใช้งบประมาณในการซ่อมบำรุงให้เหมาะสมกับสภาพของเครื่องยนต์นั้น มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันของผู้ใช้หรือผู้ควบคุมเครื่องยนต์ ผู้บำรุงรักษา และผู้ซ่อมเครื่องยนต์ ในการตรวจสอบสิ่งผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเครื่องยนต์ขณะปฏิบัติงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวินิจฉัยรากของสาเหตุปัญหาความผิดปกติของเครื่องยนต์ (Root Cause Analysis) ก่อนที่จะลุ่สุมเก็บตัวอย่างส่งวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการเพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงต่อไป

การทดสอบและตรวจสอบน้ำมันหล่อลื่นใช้การภาคสนาม (Onsite Field Test and Inspection) มีวัตถุประสงค์เพื่อคอยเฝ้าตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของระบบหล่อลื่น (Awareness in Changing of Lubricant System) ว่าสภาพของน้ำมันหล่อลื่น หรือสภาพของเครื่องยนต์ ยังอยู่ในสภาพปกติอยู่หรือไม่ (Normal or Abnormal) โดยใช้วิธีการง่ายๆ คือ ใช้ประสาทสัมผัส ตา ดู หู ฟัง มือ สัมผัส (ความร้อนและการสั่นสะเทือน) จมูกดมกลิ่น และใช้เครื่องมือ เช่น ไฟฉาย แว่นขยาย กล้องถ่ายรูป แม่เหล็ก เป็นต้น ช่วยในการสังเกต ด้วยวิธีการตรวจสอบเช่นนี้จึงสามารถดำเนินการได้เป็นประจำ (Routine Inspection) อย่างต่อเนื่อง

๑. การตรวจสอบสภาพเครื่องยนต์ภายนอกด้วยสายตา (Visual External Machinery Inspection)

๑.๑ การระบายอากาศในระบบหล่อลื่น (Ventilation) คุณภาพและสภาพของช่องหายใจ (Vents/

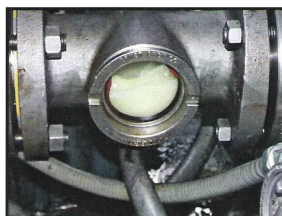
Breather) มีผลกระทบต่ออย่างมากต่อการเสื่อมสภาพของน้ำมันหล่อลื่น จึงควรมีการตรวจสอบสภาพของไส้กรองอากาศในช่องหายใจให้อยู่ในสภาพดี หากสังเกตเห็นไอระเหยของน้ำออกมาจากช่องหายใจ ต้องตรวจสอบที่มาของการผลิตหรือการเข้ามาของความชื้นจากภายนอก ในบางกรณีอาจมีฟองน้ำมันออกมาจากช่องหายใจ สาเหตุอาจเกิดจาก การเสื่อมสภาพของสารปรุงแต่งต่อต้านการเกิดฟอง (**Antifoam Additive**) มีปริมาณน้ำปนเปื้อนสูง หรือมีการผสมกันของน้ำมันสองชนิดที่เข้ากันไม่ได้ เป็นต้น

๑.๒ **ตาแมวหรือลูกแก้ว (Sight Glasses)** ตามความเข้าใจของคนทั่วไป จะใช้ประโยชน์เพียงเพื่อดูว่าระบบมีน้ำมันหล่อลื่นว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมหรือไม่ หากไม่มีน้ำมันหล่อลื่นอยู่เลยชิ้นส่วนเครื่องยนต์จะได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง เนื่องจากเกิดการเสียดทาน และความร้อนสูงจนชิ้นส่วนติดเข้าด้วยกัน (**Severe Adhesive**) เช่น กรณี ลูกสูบติด แบริงติด หากระดับน้ำมันหล่อลื่นต่ำกว่าเกณฑ์กำหนด คือน้ำมันหล่อลื่นในระบบมีไม่เพียงพอจะเกิดการสึกหรอแบบยึดติด (**Adhesive Wear**) ในกรณีที่มีระดับน้ำมันหล่อลื่นมากเกินไปก็เป็นการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ และยังเป็นสาเหตุให้อุณหภูมิของน้ำมันหล่อลื่นเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากไม่มีพื้นที่ในการระบายความร้อน แต่สิ่งที่ตาแมวหรือลูกแก้วบอกได้ มีมากกว่าแค่ระดับน้ำมันหล่อลื่น เช่น

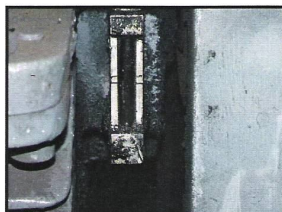
๑.๒.๑ **การเปลี่ยนสีของน้ำมันหล่อลื่น (Oil Color)** เมื่อเปรียบเทียบกับสีในสภาพปกติ เช่น สีอาจเปลี่ยนจากน้ำตาลจางๆ เป็น สีน้ำตาลเข้ม เนื่องจากน้ำมันหล่อลื่นเสื่อมสภาพตามอายุ หรือมีตะกอนจากการเกิดปฏิกิริยาเคมีของน้ำมันหล่อลื่นกับออกซิเจน (**Oxidation**) เป็นต้น

๑.๒.๒ **การขุ่นมัว (Oil Turbidity)** เช่น ในน้ำมันหล่อลื่นอาจมีฟองอากาศปนอยู่ จึงมีสีน้ำตาลขุ่น หรืออาจมีน้ำ/ความชื้นปนในน้ำมันหล่อลื่น จนทำให้แสงส่องผ่านไม่ได้ ส่งผลให้น้ำมันมีสีขาวขุ่น

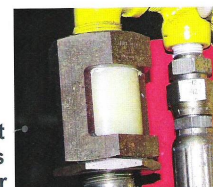
๑.๒.๓ **การเกิดฟองอากาศจำนวนมากบริเวณด้านบนสุดของระดับน้ำมัน**

Light Glass - Opaque Oil

Level Gage/
Sight Glass

No Oil

In line Sight
Glass Shows
Water

ภาพที่ ๑ สภาพน้ำมันหล่อลื่นที่สังเกตได้จากตาแมว

๑.๓ การรั่วซึมของน้ำมันหล่อลื่น (Leakage Inspection)

๑.๔ การสำรวจสภาพทั่วไป เช่น การแตกร้าว กัดลื่นเหม็น (เหม็นเน่า เหม็นเปรี้ยว เหม็นไหม้ เหม็นตัวทำละลาย) และการสนัสนะเทือน เป็นต้น

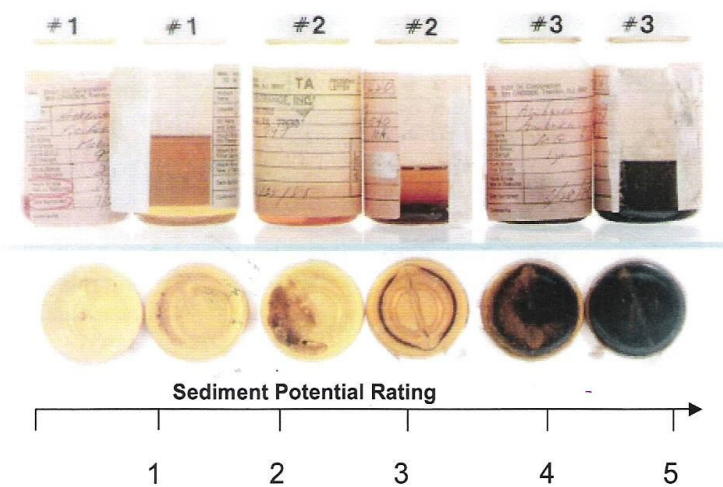
๒. การตรวจสอบสภาพภายในของเครื่องจักร (Visual Internal Machinery Inspection)

การตรวจสอบสภาพภายในของเครื่องยนต์ จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางเทคนิคมาประกอบบ้าง เพื่อสามารถวิเคราะห์ สังเกตสภาพและอาการของเครื่องยนต์ จึงมักเป็นหน้าที่ของฝ่ายซ่อมบำรุง เช่น การตรวจสอบไฟกรองน้ำมันหล่อลื่นใช้แล้ว การสังเกตสภาพการเกิดสนิมภายในถึงฟักน้ำมันหล่อลื่น เป็นต้น

๓. การตรวจสอบน้ำมันหล่อลื่นใช้การ ในขวดสุ่มเก็บตัวอย่าง (Visual Inspection of Oil in a Sample Bottle)

การตรวจสอบน้ำมันหล่อลื่นใช้การ ในขวดสุ่มเก็บตัวอย่างด้วยตาเปล่า สามารถทำได้โดยสุ่มเก็บตัวอย่างน้ำมันหล่อลื่นใสในขวดแก้วใส เพื่อเปรียบเทียบสภาพกับน้ำมันหล่อลื่นใหม่ที่เป็นชนิดเดียวกัน โดยน้ำมันหล่อลื่นใหม่ ควรเก็บไว้ในที่ทึบแสง สภาวะอุณหภูมิและความชื้นปกติ เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพ เนื่องจากจะใช้ในการเปรียบเทียบกับตัวอย่างน้ำมันหล่อลื่นใช้การตลอดอายุการใช้งานของน้ำมันหล่อลื่นนั้น สิ่งที่วิเคราะห์ได้คือ

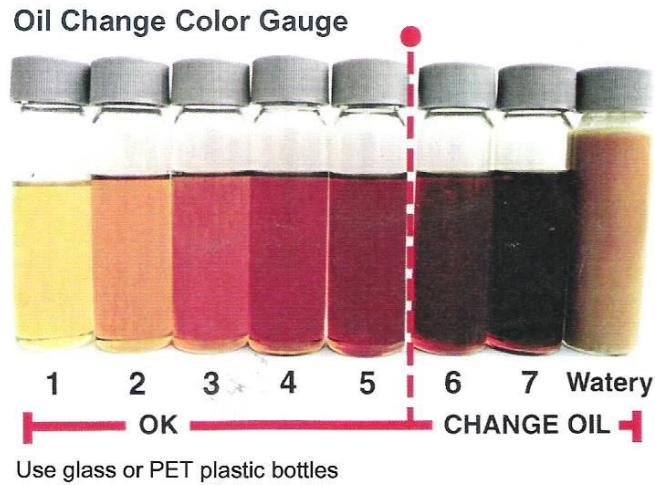
๓.๑ สิ่งสกปรก เศษโลหะ การเพิ่มขึ้นของตะกอนที่นอนก้นขวดภายหลังเมื่อวางขวดตัวอย่างนิ่งๆ

ทิ้งตัวอย่างน้ำมัน
ประมาณ ๔๘ ชั่วโมง
แล้วสังเกตสิ่งสกปรก
และเศษโลหะ

ภาพที่ ๒ แสดงแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของตะกอน

๓.๒ สังเกตการเปลี่ยนแปลงของสีของน้ำมันหล่อลื่น เมื่อเวลาการใช้งานนานขึ้น

ภาพที่ ๓ ภาพแสดงการเปลี่ยนแปลงของสีของน้ำมันหล่อลื่น

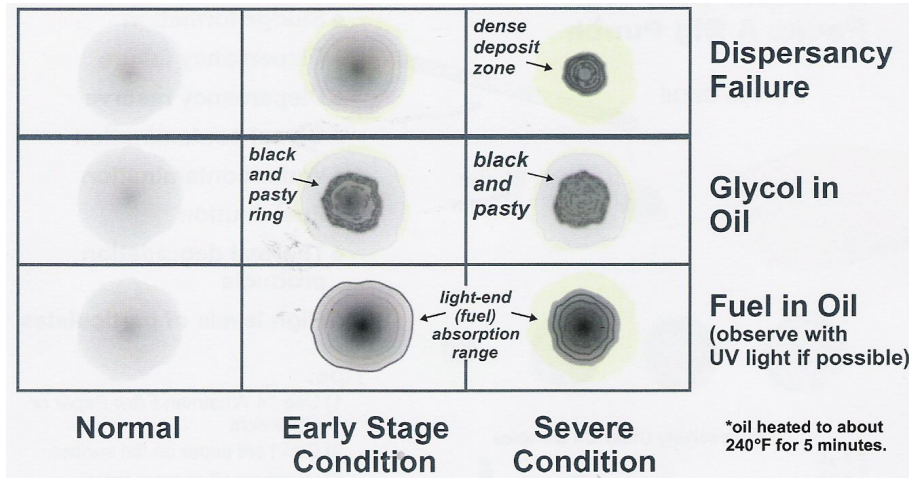
๓.๓ สภาพความขุ่นมัว (Turbidity) ของน้ำมันหล่อลื่น สังเกตได้จากการวางแถบสีเป้าหมายไว้หลังขวดสุ่มเก็บตัวอย่าง แล้วมองผ่านขวดสุ่มเก็บตัวอย่างว่าสามารถเห็นแถบสีเป้าหมายชัดเจนหรือไม่

๓.๔ ดมกลิ่นตัวอย่างน้ำมันหล่อลื่น เทียบกับน้ำมันใหม่ ข้อแนะนำคือ ไม่ควรดมขวดตัวอย่างโดยตรง ให้ใช้มือโอบเอากลิ่นจากปากขวดเข้าสู่จมูกครั้งละน้อยๆ

๓.๕ การสัมผัสเนื้อน้ำมันด้วยปลายนิ้ว หากรู้สึกสากปลายนิ้ว แสดงว่ามีสิ่งสกปรกที่เป็นของแข็งมีปริมาณ และขนาดใหญ่มาก อาจเป็นฝุ่น เศษเหล็ก เศษสนิม เศษสี เศษเชื่อม เป็นต้น ในผู้มีประสบการณ์การสัมผัสเนื้อน้ำมันอาจทราบถึงความหนืดของน้ำมันหล่อลื่นก็ได้ แต่ในการสัมผัสน้ำมันควรสวมถุงมือบางๆ

๓.๖ การกรองน้ำมันหล่อลื่นด้วยกระดาษกรอง สามารถวิเคราะห์สิ่งสกปรกอย่างง่ายด้วยแว่นขยาย เพื่อระบุขนาด และรูปร่างของสิ่งสกปรกได้

๓.๗ การหยดน้ำมันหล่อลื่นลงบนกระดาษซับ (Blotter Paper) (ที่แนะนำควรใช้กระดาษกรองเบอร์ ๔ แต่หากไม่มี สามารถใช้กระดาษเขียนเอกสารทั่วไปก็ได้ เพียงแต่ต้องใช้เวลาในการทดสอบนานขึ้น) เพื่อดูลักษณะการเสื่อมสภาพของน้ำมันหล่อลื่น หรือความสามารถของน้ำมันหล่อลื่นในการกระจายสิ่งสกปรกในเนื้อน้ำมัน

ภาพที่ ๔ ลักษณะการกระจายตัวของคราบตะกอนในน้ำมันหล่อลื่น จากการทำ **Blotter Spot**

๓.๘ การทดสอบหาปริมาณความชื้นในน้ำมันหล่อลื่น โดยการทำให้ Crackle Test เพื่อสังเกตปริมาณน้ำอิสระหรือน้ำที่ผสมในน้ำมันหล่อลื่นว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด ดำเนินการทดสอบโดยหยดตัวอย่างน้ำมันหล่อลื่นประมาณ ๒ หยด ลงบนภาชนะร้อนอุณหภูมิประมาณ ๑๖๐ องศาเซลเซียส แล้วสังเกตการเกิดฟองอากาศ และเสียงที่เกิดขึ้นจากการทดสอบ ผลการทดสอบแสดงในภาพที่ ๕

Procedure: 2 drops of oil on a plate heated to 320°F 160°C

Two drops of oil on surface

Hot plate @ 320°F (160°C)

Eye Protection Required

Disposable Foil Caldron

crackle vapor bubbles

Observation

No visible or audible change

Very small bubbles (0.5 mm) produced and quickly disappear

Bubbles approximately 2 mm are produced, gather to center, enlarge to 4 mm, disappear quickly

Bubbles 2-3 mm are produced growing to 4 mm, process repeats.

Approximate Water Present

No free or emulsified water

0.05 - 0.1%
500 - 1000 ppm

0.1 - 0.2%
1000 - 2000 ppm

ภาพที่ ๕ แสดงการอ่านผลการทดสอบปริมาณน้ำโดยวิธี **Crackle Test**

๓.๙ การวิเคราะห์ความหนืดอย่างง่าย โดยอาศัยหลักการต่อต้านการไหลของของไหล อาจทำได้โดยการจับเวลา เมื่อปล่อยน้ำมันหล่อลื่นให้หยดออกจากภาชนะที่มีปริมาตรเท่า ๆ กัน จนหมดภาชนะ

เมื่อเปรียบเทียบผลการทดสอบกับทั้งน้ำมันหล่อลื่นใหม่ และน้ำมันหล่อลื่นใช้การ จะสามารถระบุค่าความหนืดที่เปลี่ยนไปได้ว่ามีความข้นใสมากน้อยเพียงใด (ปกติจะควบคุมความหนืดไว้ที่ ± 2.5 เปอร์เซ็นต์ของค่าความหนืดเดิม)

การพัฒนาและการนำไปใช้ของระบบการบำรุงรักษาแบบเชิงพิจารณาตามเงื่อนไขสภาพจริงของเครื่องยนต์ให้เป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การลดลงของงบประมาณที่ต้องใช้เพื่อการซ่อมบำรุงเครื่องยนต์ ในขณะที่ตัวที่ยังสามารถใช้งานเครื่องยนต์เพื่อประกอบภารกิจต่าง ๆ ได้ นั้น ผู้ใช้หรือผู้ควบคุมเครื่องยนต์ ผู้บำรุงรักษา และผู้ซ่อมเครื่องยนต์ สามารถกระทำได้อย่างง่าย ๆ ในเบื้องต้นอย่างสม่ำเสมอ ก่อนที่จะส่งตัวอย่างวิเคราะห์รายละเอียดในห้องปฏิบัติการอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเก็บข้อมูลการวัดไว้เป็นประวัติของเครื่องยนต์ และใช้เป็นหลักเกณฑ์กำหนดแนวทางป้องกันความเสียหาย หรือแนวทางประกอบการวินิจฉัยความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นกับเครื่องยนต์ได้อย่างแม่นยำและถูกต้อง

สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังว่าผู้อ่านคงจะนำแนวทางการปฏิบัตินี้ มาปรับใช้กับเครื่องยนต์ของกองทัพเรือ และเครื่องยนต์ส่วนตัวอื่น ๆ หากเห็นว่าเครื่องยนต์นั้น ๆ มีคุณค่าสูง และคุ้มค่ากับการดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

บริษัทโฟกัสแล็บ บอราทอรีส์. เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตร "Oil Analysis". กรุงเทพฯ,

๒๕๕๐.

ศูนย์ผลิตตำราเรียนสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. เชียงรุก. กรุงเทพฯ :๒๕๔๗.

สุรพล ราษฎร์นุ้ย. การวิเคราะห์สารหล่อลื่นใช้แล้วเพื่อการบำรุงรักษาเชิงพยากรณ์ และการบำรุงรักษา.

การทำวิจัยในชั้นเรียน.....ง่ายนิดเดียว

น.อ.หญิง นงเยาว์ ศิริสนธิ
อาจารย์ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

ผู้เขียนขออนุญาตนำคำโฆษณาทางวิทยุและโทรทัศน์ของรายการหนึ่งซึ่งจัดโดยชาวต่างชาติ ที่กล่าวว่า “ภาษาอังกฤษ.....ง่ายนิดเดียว” มาใช้เป็นหัวเรื่องของบทความนี้ เนื่องจากผู้เขียน มีความเห็นว่าเป็นวลีที่ชวนคิดและสร้างกำลังใจในการเรียนภาษาอังกฤษให้แก่ผู้ฟังหรือผู้ชมรายการได้ เป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าในชั้นต้นนี้ผู้ฟังหรือผู้ชมจะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม

การทำงานวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูบางท่านที่คิดว่าเป็นเรื่องง่าย หากว่าจะทำและลงมือทำ จริงจังก็คงจะสำเร็จลงด้วยดี คุณครูที่ลงมือทำและมีผลงานออกมาบ้างแล้วนับว่าเป็นเรื่องดี แต่สำหรับ บางท่านที่คิดว่าอยากจะทำแต่ยังไม่ได้ทำซึ่งอาจมีสาเหตุได้หลายประการ เช่น การขาดแรงจูงใจ ไม่มี ความจำเป็นต้องทำ มีภาระงานต้องทำมากอยู่แล้วไม่มีเวลาทำ หรือสาเหตุอื่นใดก็ตาม แต่สำหรับคุณครู อีกหลายท่านก็อาจจะคิดว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องยาก ทั้งนี้สาเหตุอาจมาจากขาดความรู้หรือ ประสบการณ์ในการทำงานวิจัย ไม่ทราบจะเริ่มต้นอย่างไรดี ทำแล้วจะได้ประโยชน์มากน้อยเพียงใด จะต้องพบกับปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง ทั้งนี้ไม่ว่าคุณครูจะคิดว่าง่ายหรือยาก ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ สถานศึกษาหลายแห่งยังมีผลงานวิจัยออกมาไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตาม การทำวิจัยในชั้นเรียนก็ยังถือ ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นสำหรับครูไม่น้อยไปกว่าการสอน เนื่องจากผลการวิจัยในชั้นเรียน สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี เพียงแต่เราไม่ได้ให้ ความสำคัญเท่าที่ควรเท่านั้นเอง โดยทั่วไปแล้วการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่ไม่ยาก เมื่อเทียบกับการ ทำงานวิจัยอื่น ๆ เพราะมีขอบเขตการวิจัยค่อนข้างแคบทั้งในด้านเนื้อหา พื้นที่และเวลา มักจะทำไป พร้อม ๆ กับการเรียนการสอนเฉพาะในห้องเรียนที่ครูกำลังสอนอยู่ ครูทุกคนจึงสามารถทำวิจัยในชั้น เรียนได้ ขอเพียงการเริ่มต้นที่ดีเท่านั้น “แค่คิดก็ง่ายนิดเดียว” บทความนี้ผู้เขียนจึงขออนุญาตนำเสนอ ความรู้และแนวคิดของการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ได้รวบรวมมา โดยหวังว่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านหรือ ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการทำงานวิจัยได้พอสมควร

ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) หมายถึง กระบวนการหาความรู้หรือวิธีการใหม่ ๆ รวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียน การสอนในชั้นเรียนของตนเอง หรือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อันของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในชั้นเรียน

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนก็คือ เพื่อหาความรู้เกี่ยวกับผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่ง โดยทำไปพร้อม ๆ กันกับการเรียนการสอนในห้องเรียนนั้นตามปกติ โดยที่ผู้เรียนอาจจะไม่ทราบว่าผู้สอนกำลังทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่

ขั้นตอนในการทำวิจัยในชั้นเรียน

ขั้นตอนที่สำคัญในการทำวิจัยในชั้นเรียนมี ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การกำหนดปัญหาของการวิจัย ให้ครุพิจารณาว่าในปัจจุบันมีปัญหาอะไรบ้างในชั้นเรียนที่สอนอยู่ เรื่องหรือปัญหาในชั้นเรียนที่ควรจะนำเข้ามาพิจารณาทำวิจัย มี ๔ ด้าน คือ

๑.๑ เรื่องที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายในชั้นเรียน ได้แก่

- ขนาดของชั้นเรียนและสภาพภายในชั้นเรียน
- ความสะดวกสบายของชั้นเรียนและโต๊ะเก้าอี้เรียน
- แสงสว่างภายในชั้นเรียน
- ระบบระบายอากาศและปรับอากาศในชั้นเรียน
- ระบบเสียงเพื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียน
- การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนของครู

๑.๒ เรื่องที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนและครู ได้แก่

- การไม่ตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนของนักเรียนและครู
- การที่นักเรียนขาดเรียนเป็นประจำ
- การแต่งกายไม่ถูกระเบียบของนักเรียน
- การคุยหรือการหลับของนักเรียนในชั้นเรียน
- ความไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนหรือความไม่ตั้งใจสอนของครู
- การไม่ส่งการบ้านหรือส่งการบ้านช้ากว่ากำหนด
- ความไม่ร่วมมือในการทำงานกลุ่มของนักเรียน
- การขาดแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน
- การพัฒนาพฤติกรรม "สมาธิสั้น" ของเด็กชายกฤษฎณ์ด้วยกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
- รูปแบบการช่วยเหลือนักเรียนในชั้นเรียนที่เรียนกับครูชาวต่างชาติ
- การแก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนที่ชอบแกล้งเพื่อน

- การประพาดิติดนไม่เหมาะสมในเรื่องอบายมุขและพฤติกรรมทางเพศของนักเรียน
 - การศึกษาผลการใช้พันธะสัญญาการแก้ปัญหาักเรียนทั้งขณะไม่เป็นที่
 - ความเหมาะสมและยุดิธรรมในการวัดผลการเรียนของครู
 - ผลของการฝึกกิจกรรมออกกำลังกายที่มีต่อหน้าหนักตัวของนักเรียน
- ๑.๓ เรื่องที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนและครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่
- ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการสอนของครู
 - เจตคติของนักเรียนต่อวิชาที่เรียน
 - ความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมในชั้นเรียน

๑.๔ เรื่องที่เกี่ยวกับการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างวิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน ได้แก่

- การพัฒนาทักษะการเรียนด้านการอ่านสะกดคำภาษาอังกฤษโดยใช้เกม

Guessing Word และเกม Body Letter

- การพัฒนาความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ด้วยชุดฝึกอ่านเครื่อง
- การพัฒนาการคัดลายมือของนักเรียน
- การปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่ักเรียน
- การพัฒนาการอ่านและเขียนภาษาไทยโดยใช้เกม
- การเปรียบเทียบผลการเรียนซึ่งสอนโดยสื่อการสอน ๒ ชนิด ที่แตกต่างกัน
- การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนคาบละ ๑ ชั่วโมง ๓ ครั้ง กับนักเรียนที่เรียนคาบละ ๓ ชั่วโมง ๑ ครั้ง
- การเปรียบเทียบความสนใจในการเรียนของนักเรียนที่เรียนในห้องขนาดใหญ่และห้องเรียนขนาดเล็ก

ในกรณีที่มีปัญหาในชั้นเรียนของครูมีหลายปัญหา ให้ลำดับความสำคัญของแต่ละปัญหาตามระดับความรุนแรงของปัญหา โดยพิจารณาจากผลกระทบที่มีต่อความเสียหายและจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ ปัญหาที่มีระดับความรุนแรงสูงกว่าควรได้รับการพิจารณาสำหรับนำมาทำวิจัยก่อน เพื่อหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ๆ โดยเร็วที่สุด

๒. การเขียนโครงการวิจัย ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว แต่ควรประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญดังต่อไปนี้

ชื่อเรื่อง - ระบุชื่องานวิจัยว่าทำอะไร ใช้วิธีการอะไร กับใคร

ความสำคัญ - ระบุเหตุผลว่าทำไมจึงสนใจจะทำงานวิจัยนี้ ที่มาของปัญหา สาเหตุของปัญหา แนวทางที่ใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งเราจะนำมาใช้ในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย - ระบุจุดมุ่งหมายของการทำวิจัยนี้คืออะไร ทำไปเพื่ออะไร (เช่น แก้ไขปัญหา....., พัฒนาสื่อรูปแบบใหม่ ฯลฯ)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร - ระบุว่านักเรียนชั้นอะไร จำนวนกี่คน มีลักษณะอย่างไร ถ้ากลุ่มเล็กให้ระบุชื่อ หรือกรณีที่วิจัยแก้ปัญหาพฤติกรรมเป็นรายบุคคลให้ระบุชื่อนักเรียนที่ศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย - เครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย- สรุปว่าวิธีการแก้ปัญหานั้น ได้ผลหรือไม่ อย่างไร ทราบได้อย่างไร

ภาคผนวก - เครื่องมือที่ใช้ ข้อมูลดิบ หลักฐานอื่น ๆ เช่น ภาพถ่ายขณะดำเนินการวิจัย (อาจมีหรือไม่ก็ได้)

๓. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

- พิจารณามีข้อมูลอะไรบ้างที่จำเป็นต้องนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อหาคำตอบของวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ

- ตรวจสอบว่ามีข้อมูลใดบ้างที่มีอยู่แล้วในโรงเรียน หรือในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลควรจะมี ความทันสมัยและเชื่อถือได้ในระดับที่ผู้วิจัยต้องการ

- เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งอาจจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างหรือจากทั้งหมด โดยอาจใช้วิธีการวัด การนับ การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่ม หรือวิธีส่งแบบสอบถามให้นักเรียนตอบ

๔. การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

- นำข้อมูลมาประมวลผลโดยใช้วิธีวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ในโครงการวิจัยที่เขียนไว้

- ในกรณีที่คำตอบต้องการจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น จำแนกตามเพศ ตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตามช่วงเวลาที่สอน ตามสื่อที่ใช้ในการสอน หรือตามเจตคติของนักเรียน การประมวลผลก็ต้องทำไปตามลักษณะต่าง ๆ เหล่านั้นด้วย

๕. การเขียนรายงานการวิจัย โดยทั่วไปควรประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญต่อไปนี้

● บทนำ

ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ ความเป็นมา/ความสำคัญ/ความจำเป็นที่ต้องทำวิจัยเรื่องนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย และระเบียบวิธีที่ใช้ในการวิจัย

● ผลการวิจัย

โดยทั่วไปมักนิยมนำเสนอผลการวิจัยในรูปคำบรรยายสรุปเกี่ยวกับคำตอบของวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ ตามด้วยตาราง แผนภูมิ และแผนภาพแสดงรายละเอียด ควรแสดงให้เห็น

ว่าผลการวิจัยมีความสอดคล้องหรือขัดแย้งกับหลักการหรือทฤษฎีเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ หรือผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือความเชื่อ หรือสมมุติฐานของผู้วิจัยเอง

- **สรุปและข้อเสนอแนะ**

ประกอบด้วยข้อสรุปที่สำคัญของคำตอบ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องทำนองเดียวกันนี้ต่อไป ให้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพมากขึ้น

ข้อควรระวังในการทำวิจัยในชั้นเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนมีข้อควรระวังในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

๑. การควบคุมปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของเรื่อง ที่ผู้วิจัยศึกษา นอกเหนือไปจากปัจจัยที่ผู้วิจัยนำมาพิจารณาซึ่งปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและครูผู้สอนเอง ในกรณีที่ไม่สามารถควบคุมปัจจัยดังกล่าวให้เหมือนกันได้ จะต้องพยายามควบคุมให้ใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๒. จริยธรรมของผู้วิจัย การวิจัยในชั้นเรียน ผู้วิจัยจะต้องพยายามไม่ให้เกิดผลกระทบต่อ นักเรียนให้มากที่สุด โดยเฉพาะผลกระทบในทางที่ไม่ดี

๓. เนื่องจากการวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่ผู้วิจัยมักจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาทุกราย เช่น เก็บข้อมูลจากนักเรียนในชั้นเรียน ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เช่น การประมาณค่า (Estimation) หรือการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติ (Statistical Hypothesis Test) การที่ผู้วิจัยจะนำสถิติอนุมานดังกล่าวมาใช้ได้ก็ต่อเมื่อมีการเลือกตัวอย่างนักเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น

คำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

คำถาม : การวิจัยในชั้นเรียน คืออะไร

คำตอบ : การวิจัยในชั้นเรียน ภาษาอังกฤษเรียกว่า Classroom Research คือ กระบวนการหาความรู้ หรือวิธีการใหม่ ๆ รวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตนเอง หรือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ผลการวิจัยใช้ได้เฉพาะกลุ่มที่ทำการศึกษาบางที่เราเรียกว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน

คำถาม : ใครเป็นผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน

คำตอบ : ผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียนคือ ครูผู้สอน

คำถาม : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีขั้นตอนอะไรบ้าง

คำตอบ : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีขั้นตอนดังนี้

๑. วิเคราะห์ปัญหา/การพัฒนา
๒. วางแผนแก้ปัญหา/การพัฒนา
๓. จัดกิจกรรมแก้ปัญหา/การพัฒนา
๔. เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล
๕. สรุปผลการแก้ปัญหา/การพัฒนา

คำถาม : ครูผู้สอนจะเริ่มต้นทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างไร

คำตอบ : ครูผู้สอนจะเริ่มต้นด้วยวิธีง่าย ๆ คือ สอนไปสังเกตไปว่า ผู้เรียนคนไหนมีจุดเด่น จุดด้อย ตรงไหน แล้วพยายามบันทึกไว้ จากนั้นสรุปข้อมูลที่มีอยู่ ซึ่งจะทำให้ทราบว่าเด็กในชั้นมีกลุ่มเก่งกี่คน กลุ่มอ่อนกี่คน ใครบ้าง ที่เรียนอ่อน อ่อนในเรื่องอะไร เพื่อจะได้คิดหาวัตกรรมการที่เหมาะสมเพื่อช่วยเหลือกลุ่มอ่อนต่อไป

คำถาม : ปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนาเป็นด้านความรู้เท่านั้นใช่หรือไม่

คำตอบ : ไม่ใช่ ปัญหาหรือสิ่งที่ต้องพัฒนาอาจเป็นด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ หรือด้านความประพฤติ พฤติกรรม หรือบุคลิกภาพที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนก็ได้

คำถาม : การทำวิจัยในชั้นเรียน จะทำให้ครูทิ้งชั้นเรียน เพราะต้องไปค้นคว้าเกี่ยวกับนวัตกรรมใช่หรือไม่

คำตอบ : ไม่ใช่ การทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเล็ก ๆ ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานจริง มุ่งแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน เป็นสำคัญ ไม่จำเป็นต้องค้นคว้าหรืออ้างอิงแบบวิทยานิพนธ์ รูปแบบการหาความรู้อาจได้มาจากการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูด้วยกัน จากเอกสารต่าง ๆ ที่ได้รับจากการประชุม อบรม สัมมนา จากรายการ โทรทัศน์ทางการศึกษา จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น Internet วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีผู้ทำไว้

คำถาม : รายงานผลการวิจัยในชั้นเรียนจะเขียนเมื่อไร

คำตอบ : เขียนขึ้นเมื่อครูผู้สอนเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูผู้สอนต้องเขียนสรุปผลการวิจัย หากพบว่าผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้ และหรือพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ครูผู้สอนอาจต้องทำวิจัยในชั้นเรียนซ้ำอีกครั้งหรือหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และหรือมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ ตามหลักสูตรอย่างแท้จริง

คำถาม : การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนต้องเขียนตามระเบียบวิธีวิจัย คือต้องมีบทที่ ๑ ถึง บทที่ ๕ ใช่หรือไม่

คำตอบ : ไม่จำเป็น การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ครูสามารถเขียนง่าย ๆ โดยระบุปัญหาที่พบ สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาและผลการแก้ปัญหา อาจมีข้อเสนอแนะหรือข้อสังเกตต่อท้าย และแนบหลักฐานสิ่งที่ได้ดำเนินการ เช่น แบบฝึก แบบบันทึก ฯลฯ

คำถาม : ทำวิจัยแล้วจะเอาไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้าง

คำตอบ : ทำวิจัยแล้วมีประโยชน์อย่างแน่นอน ประโยชน์ต่อนักเรียนคือ นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการพัฒนา หรือแก้ปัญหาย่างถูกต้อง ประโยชน์ต่อครูคือ ครูมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ครูผู้สอนสามารถสรุปเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อรอรับการประเมินตามมาตรฐานวิชาชีพครู และสามารถรวบรวมเป็นผลงานวิชาการเพื่อขอเลื่อนระดับให้สูงขึ้น

คำถาม : การวิจัยในชั้นเรียนและการวิจัยในโรงเรียนต่างกันอย่างไร

คำตอบ : การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการวิจัยของครูที่ประจำอยู่ในห้องเรียน ซึ่งสังเกตพบว่า นักเรียนบางคนมีปัญหา และเมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาของนักเรียนบางคนดังกล่าว ระบุได้หลายสาเหตุ จึงเลือกสาเหตุที่ตนสามารถแก้ไขได้ หาวิธีแก้ไข (ซึ่งไม่ใช่วิธีสอน) ดำเนินการแก้ไขไปพร้อม ๆ กับการสอนนักเรียนกลุ่มใหญ่ จนปัญหาดังกล่าวได้รับการคลี่คลาย จึงเขียนรายงานการวิจัยซึ่งมีความยาว ๒ - ๓ หน้า การวิจัยในโรงเรียน เป็นการวิจัยของผู้บริหารโรงเรียน หรือศึกษานิเทศก์ ซึ่งสังเกตพบว่า ครูบางคนมีปัญหาในงานครู และเมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุดังกล่าว ก็ระบุได้หลายสาเหตุ จึงเลือกสาเหตุที่ตนสามารถแก้ไขได้ หาวิธีการแก้ไข ดำเนินการแก้ไขไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงานปกติของตน จนปัญหาดังกล่าวได้รับการคลี่คลาย จึงเขียนรายงานการวิจัยซึ่งมีความยาว ๒ - ๓ หน้า เช่นเดียวกัน

คำถาม : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนจะทำให้ทุกกลุ่มสาระหรือไม่

คำตอบ : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน สามารถทำได้ทุกกลุ่มสาระ ไม่ว่าจะเป็นสาระความรู้ การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาคุณธรรม ลักษณะของแต่ละกลุ่มสาระใช้กระบวนการเดียวกัน คือ ก่อนวิจัยต้องมีการหาปัญหาหรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา หาแนวทางแก้ไข นำแนวทางไปดำเนินการ สรุปผลและเขียนรายงาน

คำถาม : โดยสรุปการวิจัยในชั้นเรียนจะมีลักษณะอย่างไร

คำตอบ : การวิจัยในชั้นเรียนจะมีลักษณะดังนี้

๑. ผู้วิจัยยังคงทำงานตามปกติของตน
๒. ไม่ต้องสร้างเครื่องมือวิจัย
๓. ไม่มีข้อมูลจำนวนมาก
๔. ไม่ต้องทบทวนรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๕. ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากการสังเกต การพูดคุย และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา
๖. ใช้เวลาทำวิจัยไม่นาน ขึ้นอยู่กับสาเหตุของปัญหาและจำนวนบุคคลที่ต้องการแก้ไข
๗. ความยาว ๒ - ๓ หน้าต่อเรื่อง
๘. นักเรียน/ครูได้รับการแก้ไขหรือพัฒนา

๙. ไม่มีการระบุประชากร กลุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่าง
๑๐. ไม่ต้องใช้สถิติสรุปอ้างอิง และไม่มีระดับนัยสำคัญ
๑๑. ไม่มีการทดสอบก่อนหลัง
๑๒. ไม่มีกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม
๑๓. เป็นการวิจัยเชิงคุณลักษณะมากกว่าเชิงปริมาณ
๑๔. เน้นการแก้ไขที่สาเหตุของปัญหาของนักเรียน/ครูบางคน บางเรื่อง
(ที่มา <http://www.ipst.ac.th/research/classroom/knowledge.htm>. สาขาวิจัย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.))

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่ครูทุกท่านควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์โดยตรงแก่นักเรียน อีกทั้งเป็นเรื่องที่กระทำได้ไม่ยากนัก หากครูมีความตั้งใจจริง และหากว่าได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาต่าง ๆ ด้วยแล้ว จะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

ยุทธ ไกยวรรณ. **พื้นฐานการวิจัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๕.
สรชัย พิศาลบุตร. **การทำวิจัยในชั้นเรียน เรียบรู้กันได้ใน ๕ ชั่วโมง**. กรุงเทพฯ : บริษัทวิทยพัฒน์,
๒๕๔๙.

www.ipst.ac.th/research/classroom/knowledge.htm

บทบาทและความเป็นมา ของนิเทศการศึกษา

น.อ.ศ.วันทวิ ปาลโมกษ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

ตามคำสั่งฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ ที่ ๘/๒๕๕๐ ลง ๑๑ ก.ค.๕๐ เรื่อง แต่งตั้งหน่วยนิเทศการศึกษา ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ ได้แต่งตั้งคณะบุคคลขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ในนามของหน่วยนิเทศการศึกษา ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ โดยได้ระบุหน้าที่ไว้ในข้อ ๒. ของคำสั่ง ดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนสรุปได้ดังนี้

๑. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการสอนและบริหารจัดการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุมมาตรฐานและพัฒนาการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

๒. ติดตามและดูแลการดำเนินการเรียนการสอนและการบริหารจัดการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์รวมทั้งให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่หน่วยงานครูอาจารย์และบุคคลทางการศึกษาของฝ่ายศึกษา

๓. รวบรวมผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ประกอบด้วยการจัดทำประมวลการสอน แผนการสอน การประเมินประสิทธิภาพการสอน บันทึกภาระงานสอน การวัดและประเมินผล

๔. ศึกษา วิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนและรายงานสรุปปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง ข้อเสนอแนะและประเมินผลการดำเนินงานตามข้อ ๑ - ๓ ให้ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ ทราบทุกปีการศึกษา

จากคำสั่งดังกล่าว ผู้เขียนจึงต้องกลับไปทบทวนกระบวนการนิเทศการศึกษาอีกครั้งหนึ่ง และในการนี้ผู้เขียนได้นำสิ่งที่ทบทวนมาฝากผู้ใฝ่รู้ทั้งหลาย อย่างน้อยก็ใช้วารสารโรงเรียนนายเรือเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) ระหว่างผู้ที่สนใจด้วยกันโดยจะกล่าวย่อનોติดถึงความ เป็นมาของการนิเทศการศึกษา เพื่อเชื่อมโยงแนวคิดในปัจจุบัน ซึ่งอาจทำให้เรามองภาพของการนิเทศ การศึกษาได้ชัดเจนขึ้น

ความเป็นมาของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเริ่มต้นเมื่อใดไม่มีหลักฐานที่แน่นอน แต่นักการศึกษาส่วนใหญ่เชื่อกันว่า การนิเทศการศึกษาอาจจะเริ่มในสมัยจักรวรรดินิยมซึ่งอยู่ในรูปแบบของการตรวจตรา ควบคุม แล้ววิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน มีนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งวิวัฒนาการของการนิเทศการศึกษาไว้ จึงขอเสนอเพื่อ

เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจกับบทความพอสังเขปดังนี้

สเปียร์ (Spears : ๑๙๕๔ อ้างในเอกสารการสอน จีระพันธ์ พูลพัฒน์ ๒๕๔๘ : ๑) ได้แบ่งการนิเทศการศึกษาออกเป็น ๔ สมัย

สมัยที่ ๑ การนิเทศการศึกษาเป็นการตรวจและควบคุมสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษา เริ่มเมื่อปี ค.ศ.๑๗๐๐ โดยภาพรวมจะเป็นการควบคุมโดยทั่ว ๆ ไป ไม่ได้สนใจด้านการสอนของครูว่าสอนดีหรือไม่ดีอย่างไร มีปัญหาอะไรและอย่างไร จะแก้ปัญหาด้วยวิธีใด เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาไม่มีความรู้ในเรื่องนิเทศการศึกษาอย่างเพียงพอ

สมัยที่ ๒ การนิเทศการศึกษาเป็นการตรวจและควบคุมสถานศึกษา โดยศึกษาธิการ เริ่มเมื่อ ค.ศ.๑๘๐๐ ซึ่งมีสาเหตุมาจากคณะกรรมการสถานศึกษามีความเห็นว่าการศึกษาคือเรื่องของเทคนิคต้องอาศัยผู้รู้หรือเชี่ยวชาญ แต่อย่างไรก็ตาม การนิเทศการศึกษาในสมัยที่ ๒ นี้ก็ยังคงเป็นเรื่องของการตรวจและควบคุมเช่นเดิม

สมัยที่ ๓ การนิเทศการศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ค่อนข้างมาก โดยให้ความสนใจไปที่การสอนเป็นสำคัญ โดยหัวหน้าสถานศึกษาหรือครูใหญ่กับศึกษานิเทศมีความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งเริ่มมีการนิเทศการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ระหว่างปี ค.ศ.๑๘๗๕ - ๑๙๐๐

สมัยที่ ๔ การนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องของการอบรมครูโดยเริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๕๓ - ปัจจุบัน เป็นกระบวนการแห่งความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายด้วยกัน เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ ครูอาจารย์และผู้ปกครอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสอนและสามารถแสวงหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดให้ได้

อาย, เนทเซอร์ (Eye, Netzer : ๑๙๖๕) ได้แบ่งสมัยของการนิเทศการศึกษาออกเป็น ๔ สมัย เช่นเดียวกับสเปียร์

สมัยที่ ๑ อยู่ในช่วง ค.ศ.๑๖๕๒ - ๑๘๗๕ การนิเทศการศึกษาในช่วงนั้นเป็นการตรวจตราควบคุมโดยผู้บริหารสถานศึกษา เน้นการควบคุมสถานศึกษาในด้านของบริเวณ อาคารสถานที่ รวมไปถึงการปกครองนักเรียนและกระบวนการเรียนการสอน

สมัยที่ ๒ อยู่ในช่วง ค.ศ.๑๘๗๖ - ๑๙๓๖ การนิเทศการศึกษาได้วิวัฒนาการเปลี่ยนกลยุทธ์จากการควบคุม ตรวจสอบ มาเป็นการให้คำแนะนำเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยมีผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ให้คำแนะนำ ขอย้ำว่าผู้แนะนำต้องมีความเชี่ยวชาญในด้านกระบวนการเรียนการสอน

สมัยที่ ๓ อยู่ในช่วง ค.ศ.๑๙๓๗ - ๑๙๕๓ เป็นสมัยที่กระบวนการนิเทศได้มีการพัฒนาการยกระดับขึ้นมากอีกระดับหนึ่ง กล่าวคือ กระบวนการนิเทศได้มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม (Participative) มากขึ้น โดยใช้ความพยายามของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ตลอดจนผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ร่วมกันปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน

สมัยที่ ๔ อยู่ในช่วง ค.ศ.๑๙๓๗ - ปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาในยุคนี้ เป็นยุคแห่งการค้นคว้าวิจัย โดยจะคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนและการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาของการเรียนการสอนเป็นสำคัญ

หากจะพิจารณากระบวนการพัฒนาการของการนิเทศการศึกษาตามที่กล่าวมา เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การนิเทศการศึกษาได้มีการพัฒนามาโดยลำดับ เริ่มต้นเราจะเห็นกลยุทธ์ของการนิเทศการศึกษา เป็นเรื่องของการควบคุม ตรวจสอบ แล้วพัฒนาเป็นเรื่องของการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน สุดท้ายก็ได้พัฒนามาสู่การศึกษาค้นคว้าวิจัย แต่ในทางปฏิบัติจริงการควบคุม ตรวจสอบ ก็ยังคงมีอยู่

สำหรับการนิเทศการศึกษาในประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นเมื่อประเทศไทยมีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประมาณปี พ.ศ.๒๔๑๔ โดยมีลักษณะเป็นการควบคุม ตรวจสอบ ให้เป็นไปตามพระบรมราชโองการ ต่อมาเมื่อมีการขยายการศึกษาไปตามหัวเมือง จึงได้แต่งตั้งพนักงานตรวจแขวงขึ้นเพื่อออกไปตรวจการปฏิบัติงานของครู

ปี พ.ศ.๒๔๔๕ เริ่มมีหน่วยศึกษานิเทศก์รับผิดชอบงานนิเทศการศึกษาโดยตรง เพื่อช่วยเหลือโรงเรียนฝึกหัดครูในส่วนภูมิภาคทางด้านวิชาการ

ปี พ.ศ.๒๔๗๗ หน่วยศึกษานิเทศก์ ได้เพิ่มบทบาทมากขึ้นกว่าเดิมกล่าวคือทำหน้าที่ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงประถมตอนปลายให้มีมาตรฐานทั่วประเทศ โดยมุ่งเน้นไปที่การอบรมครู แนะนำการทำอุปกรณ์การสอน สาริตการสอน และต่อมางานนิเทศการศึกษาก็ได้ขยายไปยังจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ

ปี พ.ศ.๒๕๒๓ ได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษาตาม พ.ร.บ.โอนกิจการบริหารโรงเรียนประชาบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษาไปขึ้นตรงกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดศึกษานิเทศก์สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอกระจายอยู่ทั่วประเทศ ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดระเบียบว่าด้วยศึกษานิเทศก์สังกัดคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๒๔ และได้พัฒนาองค์การบริหารศึกษานิเทศก์ ให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการศึกษาตามลำดับเรื่อยมา ซึ่งถือว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางการนิเทศการศึกษาคั้งล่าสุดของไทย

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

ความหมายของการนิเทศการศึกษา มีผู้รู้ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้ให้ความหมายแตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับแนวคิดและความเชื่อของแต่ละบุคคล สามารถสรุปได้ ๓ แนวคิด คือ

แนวคิดที่ ๑ (Spears : ๑๙๖๗ อ้างใน วีระพันธ์ พูลพัฒน์ ๒๕๔๘ : ๗) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของครู โดยทำงานร่วมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่ ๒ (Wiles : ๑๙๖๗ อ้างใน วีระพันธ์ พูลพัฒน์ ๒๕๔๘ : ๗) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกิจกรรมและบริการที่ช่วยปรับปรุงการสอนซึ่งจะทำให้ครูทำงานในหน้าที่ได้ดีขึ้น มีขวัญกำลังใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและยังรวมไปถึงการอบรมครูและพัฒนาหลักสูตรด้วย และ Harris ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือ การกระทำใด ๆ ที่บุคลากรในสถานศึกษากระทำต่อนักเรียนและสิ่งต่าง ๆ ในสถานศึกษาเพื่อรักษามาตรฐานหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนการสอนภายใต้ระเบียบแบบแผน อำนาจความสะดวกแก่การสอนให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิผลในด้านการสอนเป็นสำคัญ

แนวคิดที่ ๓ (Good : ๑๙๗๓ อ้างใน วีระพันธ์ พูลพัฒน์ ๒๕๔๘ : ๗) ได้กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือความพยายามทุกวิถีทางของผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในการที่จะช่วยให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้รู้จักปรับปรุงการสอน และ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษาคือความพยายามในทุกวิถีทางของผู้เชี่ยวชาญที่จะช่วยพัฒนาผู้ทำหน้าที่ให้การศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สำหรับผู้เขียนมีความเห็นว่า ความหมายของการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมกับการบริหารการศึกษาในยุคปัจจุบันน่าจะหมายถึง ความพยายามของผู้เชี่ยวชาญในการที่จะเข้าไปช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาและแนะนำครู-อาจารย์ เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในด้านการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้การนิเทศกับผู้รับการนิเทศ

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมา เราจะพบว่าในทุกแนวคิดของการนิเทศการศึกษา จะมีจุดเน้นที่เหมือนกันก็คือการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการ ในการพัฒนาครูอาจารย์ ให้สามารถพัฒนาตนเองด้านการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย โดยมุ่งเน้นทางด้านการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้คำปรึกษา ดังนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นศึกษานิเทศก์จะต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในด้านกระบวนการเรียน การสอน การสร้างสื่อและนวัตกรรมในระดับผู้เชี่ยวชาญ หากมีความรู้ความสามารถในการนิเทศใกล้เคียงกับผู้รับการนิเทศ ย่อมเป็นเรื่องยากที่จะอยู่ในฐานะผู้ให้การช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษา และอาจจะเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้นิเทศก์กับผู้รับการนิเทศด้วยซ้ำไป

หลักการนิเทศการศึกษาที่ดี

๑. การนิเทศการศึกษาจะต้องสัมพันธ์กับการบริหาร

การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการใช้ทรัพยากรเพื่อให้การบริการด้านต่าง ๆ ซึ่งก็แน่นอนว่าต้องรวมไปถึงอาคารสถานที่ สื่อและเครื่องมือต่าง ๆ ในการสนับสนุนกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เจริญก้าวหน้าตามที่สังคมต้องการ แม้ว่าการนิเทศการศึกษาจะเป็นงานที่อยู่ภายใต้กรอบของการบริหารก็ตาม แต่ก็เป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักการศึกษาว่าการนิเทศการศึกษากับการบริหารมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีหน้าที่เหมือนกันคือ การสร้างสรรค์สภาพที่เหมาะสมสำหรับกระบวนการทางการศึกษาและคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพทั้งการบริหารและการนิเทศการศึกษา จะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดมิได้ การบริหารที่ดีจะก่อให้เกิดสภาพการเรียนการสอนและการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพด้วย

๒. การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิทยาศาสตร์

แผน กิจกรรม วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ ควรตั้งอยู่บนเจตคติและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การนิเทศการศึกษาจะต้องมุ่งเน้นในเรื่องของการทดลอง การสังเกต การวินิจฉัยและความเชื่อได้ การนิเทศการศึกษาควรใช้การค้นพบทางการวิจัย ข้อทดสอบมาตรฐานและการวิเคราะห์สถิติ จะต้องมีการตรวจสอบถึงความเที่ยงตรงของข้อมูล การนิเทศการศึกษาที่เป็นวิทยาศาสตร์จะแปลความหมายของจุดมุ่งหมาย นโยบาย วิธีการบนพื้นฐานของความจริง การนิเทศการศึกษาจะเริ่มต้นด้วยการให้ได้มาซึ่งความสมบูรณ์ ความถูกต้องของความเป็นไปของสถานศึกษา อุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีทางการสอน ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์เฉพาะอย่าง แรงจูงใจและบุคลิกภาพของผู้เรียนตลอดจนธรรมชาติของการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษาควรจะก้าวไปด้วยความมั่นใจในความคิดอย่างพินิจพิเคราะห์

๓. การนิเทศการศึกษาควรเป็นประชาธิปไตย

การนิเทศการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องของการควบคุมแต่ต้องเป็นเรื่องของความร่วมมือ ร่วมใจ ทุกคนมีสิทธิที่จะทำประโยชน์ให้ได้ การเลือกอุปกรณ์การสอนและวิธีสอนเป็นสิทธิของครูทุกคน การนิเทศการศึกษาในยุคปัจจุบันต้องเคารพในตัวบุคคลและความแตกต่างของแต่ละบุคคลรวมถึงบุคลิกภาพของนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้น ผู้นำในการนิเทศการศึกษาจะต้องเป็นคนที่มีความอดทนสูง เมื่อกลุ่มบุคคลใดไม่ได้อยู่ในระดับของความคาดหวังของตน ผู้นำในการนิเทศการศึกษาจะต้องกระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อสนับสนุนเขาเหล่านั้น การนิเทศการศึกษาในแบบประชาธิปไตยนั้น จะต้องให้โอกาสอย่างเต็มที่ในการอภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ผู้นำเทศจะต้องมีแนวคิดที่ทุกคนมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีพลังและความสามารถในการช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามและการปรับปรุง

การนิเทศการศึกษาแบบประชาธิปไตย จึงกลายเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเองตลอดจนความรู้สึกสำนึกรับผิดชอบต่อหน้าที่ของแต่ละคน ผู้นำยุคโลกาภิวัตน์จะต้องปฏิบัติงานมุ่งสู่เป้าหมายรวมของทุกคนและยึดหลักแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยทุกคนเห็นชอบด้วยในการปฏิบัติงานนั้น ๆ การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องใช้บทบาทของภาวะผู้นำมากกว่าการใช้อำนาจโดยตำแหน่ง และเมื่อใดมีความจำเป็นจะต้องใช้อำนาจ อำนาจนั้นก็ควรมาจากความจำเป็นของสถานการณ์ความรู้หรือทักษะ นอกจากนี้แล้วการนิเทศการศึกษาจะต้องเน้นที่กระบวนการและหมู่คณะเป็นสำคัญ ซึ่งจะส่งผลให้หมู่คณะมีความรู้สึกว่าเขาเป็นผู้ควบคุมทิศทาง ไม่ใช่ถูกควบคุมจากบุคคลอื่น สิ่งเหล่านี้จะทำให้ทุกคนเกิดความพึงพอใจและพร้อมที่จะก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นใจและมีความสุขกับงาน

๔. การนิเทศการศึกษาจะต้องเป็นการสร้างสรรค์

การนิเทศการศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้ทุกคนสามารถแสดงออกได้อย่างเสรี มีส่วนร่วมในการอภิปรายแสดงความคิดเห็นในการแก้ปัญหา สิ่งดังกล่าวจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นศึกษานิเทศก์ที่มีความคิดสร้างสรรค์จะรวบรวมเทคนิคการสอนต่าง ๆ รวมไปถึงประสบการณ์หลักสูตร จัดเป็นหมวดหมู่ทำเป็นรูปเล่มมอบให้ครู เป็นการให้โอกาสแก่ครูที่เต็มไปด้วยความรู้ในแง่มุมมองต่าง ๆ การนิเทศการศึกษาจะมีลักษณะที่ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สนองต่อความต้องการของ สถานการณ์ต่าง ๆ ได้ การมีส่วนร่วมอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ หากพิจารณาในรายละเอียดแล้ว จะเห็นว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนใช้เวลา แต่หากจะพิจารณาในระยะยาวแล้ว จะพบว่าภาวะผู้นำที่เปี่ยมไปด้วยความคิดสร้างสรรค์จะประสบความสำเร็จตามแนวทางแห่งชีวิตตามระบบประชาธิปไตย

๕. การนิเทศการศึกษาจะต้องส่งเสริมความก้าวหน้า

การนิเทศการศึกษาจะต้องส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า หมายความว่า การนิเทศนั้นจะต้องส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีความเจริญงอกงามเพื่อไปปรับปรุงพัฒนาสังคมต่อไป การนิเทศการศึกษาในยุคปัจจุบัน จะต้องเข้าไปดูแลให้การช่วยเหลือแนะนำการเรียนการสอนของครูถึงในชั้นเรียน ดังนั้นงานนิเทศการศึกษาจึงเป็นงานที่กว้างขวางกว่าการเรียนการสอนปกติธรรมดาในชั้นเรียน แต่การนิเทศการศึกษาจะต้องพัฒนาวิธีการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบรรยากาศทางกายภาพ สังคมและจิตวิทยา โดยการผสมผสานทรัพยากรต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม เพื่อผลผลิตทางการศึกษาที่ดีกว่า

๖. การนิเทศการศึกษาควรเป็นวิชาชีพ

การนิเทศการศึกษาจัดเป็นงานประเภทบริการ มีลักษณะเหมือนกับวิชาชีพอื่น ๆ ที่ต้องมีการประเมินผลตนเองทั้งในด้านเป้าหมาย จุดมุ่งหมาย ตลอดจนแผน วิธีการและบุคลากร เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ เทคนิคต่าง ๆ และมาตรฐาน ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับสภาพของสังคมที่ไม่เคยหยุดนิ่ง ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพแล้วยังจะต้องมีความรู้ด้านทฤษฎีทางการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้ทำหน้าที่นิเทศ

การศึกษา จะต้องเป็นผู้มีลักษณะรอบรู้แห่งตน (Personnel Mastery) กล่าวคือ ใฝ่รู้ เป็นเจ้านายตัวเอง นำตนเอง และประเมินตนเอง การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องพัฒนาจรรยาบรรณทางวิชาชีพของตนเอง ด้วย ดังนั้น ผลจากการนิเทศการศึกษา จะต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามทางวิชาชีพ พัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงการเรียนการสอนและก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

คุณลักษณะของบุคลากรในการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ดังนั้น ความสำเร็จของการนิเทศการศึกษา จึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจ ความรู้ความสามารถและคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าจะเอื้อต่อการนิเทศศึกษามากน้อยเพียงใด ในเรื่องของคุณลักษณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่เอื้อต่อการนิเทศการศึกษาโดยจะยกมาพอสังเขป ดังนี้ (สังต์ อุทรานันท์ ๒๕๓๐)

๑. คุณลักษณะของผู้บริหาร

๑.๑ ผู้บริหารจะต้องเข้าใจว่า การนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจของผู้บริหาร ส่วนผู้ทำหน้าที่นิเทศนั้น ถือว่าเป็นคณะทำงานของผู้บริหารที่ได้รับมอบหมายงานให้ไปทำงานร่วมกับครู ดังนั้น ผู้บริหารจะวางมือปล่อยให้ทำหน้าที่ของคณะทำงานโดยปราศจากความรับผิดชอบในผลสำเร็จมิได้

๑.๒ ผู้บริหารจะต้องสนใจให้ความสำคัญกับงานวิชาการ ผู้บริหารจะถือว่างานวิชาการคือภารกิจหลักของสถานศึกษาหรือของสถาบันทางการศึกษา ส่วนงานอื่น ๆ นั้นถือว่าเป็นงานสนับสนุนส่งเสริมให้งานวิชาการประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

๑.๓ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคล และจะต้องตระหนักว่าผลงานที่มีคุณภาพนั้น จะต้องเกิดจากคนที่มีคุณภาพเท่านั้น แนวคิดดังกล่าวจะก่อให้เกิดการบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะกระบวนการเสริมสร้างแรงจูงใจ ซึ่งจะเกิดภายหลังกระบวนการ กำหนดนโยบาย การสรรหา คัดเลือก บรรจุแต่งตั้ง เมื่อองค์กรได้สรรหาคนดีมีความสามารถเข้ามาทำงานแล้ว การรักษาคณดี คนเก่งให้อยู่กับองค์กรนาน ๆ เพื่อสร้างสรรค์งานที่มีคุณภาพนั้น เป็นเรื่องที่สำคัญและสำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

๑.๔ ยอมรับการทำงานเป็นทีมและให้เกียรติผู้ร่วมงาน ผู้บริหารจะต้องให้เกียรติผู้ร่วมงานในทุกระดับ จะต้องยึดหลักว่าผู้ร่วมงานทุกคนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน

๒. คุณลักษณะของศึกษานิเทศก์

๒.๑ คุณลักษณะส่วนตัว ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นคนที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตนเองสูง กระฉับกระเฉง มีความอดทน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ไม่เย่อหยิ่ง คุณลักษณะดังกล่าวหากเป็นไปในทางที่พึงปรารถนา จะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ในการนิเทศการศึกษาเป็น

อย่างยิ่ง ในทางกลับกันหากคุณลักษณะเฉพาะตัวของศึกษานิเทศก์ มีลักษณะตรงกันข้ามกับที่กล่าวมา ก็เป็นเรื่องยากที่จะทำให้การนิเทศการศึกษาดำเนินไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้

๒.๒ ความรู้ความสามารถ ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความสามารถในด้านการถ่ายทอด การสาธิตวิธีการสอน การประเมินผล การวิจัยและเทคนิคการพูด เราจะเห็นได้ว่าความสามารถในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวที่ศึกษานิเทศก์จำเป็นต้องมีนั้น จะต้องอยู่ในระดับที่สูงกว่าผู้รับการนิเทศและที่สำคัญจะต้องรู้จริงและรู้อย่างถูกต้อง ด้วย เช่น ความสามารถในการสาธิตการสอน ศึกษานิเทศก์จะต้องรู้วิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เป็นอย่างดีและสามารถเลือกวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและสภาพแวดล้อมเป็นพื้นฐานก่อน หากไม่รู้ในสิ่งเหล่านี้ก็เป็นเรื่องยากที่จะทำหน้าที่สาธิตการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ ด้านพฤติกรรม ศึกษานิเทศก์จะต้องยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย มีคุณธรรม ยุติธรรม มองโลกในแง่ดี เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นได้ทั้งผู้นำและผู้ตามที่ดี เข้าใจผู้อื่นรู้จักชื่นชมยกย่องคนที่ทำดีโดยไม่ลั้งเล พฤติกรรมดังกล่าวจะต้องเป็นพฤติกรรมที่แท้จริงถาวรของศึกษานิเทศก์ หากเป็นพฤติกรรมที่ปั้นแต่งหรือพฤติกรรมที่ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริงของศึกษานิเทศก์แล้ว สุดท้ายพฤติกรรมถาวรก็จะปรากฏ ซึ่งก็จะเป็นอุปสรรคต่อการทำหน้าที่นิเทศการศึกษาและแน่นอนผลการนิเทศการศึกษาก็จะไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

๒.๔ ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ศึกษานิเทศก์จะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา มีความตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

๓. คุณลักษณะของคุณผู้ทำหน้าที่นิเทศ

ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๑. ว่าการนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจของผู้บริหาร ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศนั้นถือว่าเป็นคณะทำงานของผู้บริหาร ดังนั้น ในกรณีที่ผู้บริหารแต่งตั้งให้คณะครูทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา คณะครูผู้ทำหน้าที่นิเทศควรจะต้องมีคุณลักษณะอย่างไรวางานวิจัยของ ถวิล วรรณประภา (อ้างในเอกสารการสอน จีระพันธุ์ พูลพัฒน์) ได้ศึกษาคุณลักษณะของคณะครูผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาสรุปได้ ดังนี้

- ๓.๑ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีผลงานเป็นที่ยอมรับของเพื่อนครูภายในสถานศึกษา
- ๓.๒ เป็นผู้ที่ไม่นิยมใช้อำนาจในการทำงาน
- ๓.๓ มีความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารการศึกษา การนิเทศการศึกษา หลักสูตรและการสอน
- ๓.๔ มีความสามารถในการสาธิตการสอน
- ๓.๕ มีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาการสอน จิตวิทยาพัฒนาการและเข้าใจถึงสภาพแวดล้อม

จากข้อสรุปของงานวิจัยดังกล่าว ผู้เขียนเห็นด้วยกับผลการวิจัยทุกประการ ด้วยเหตุผลโดยรวมว่างานนิเทศการศึกษาเป็นงานวิชาการทางด้านการศึกษา ดังนั้น ผู้ที่จะทำหน้าที่ในการนิเทศการศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการบริหารการศึกษา จิตวิทยาพัฒนาการ หลักสูตรและการสอน

รวมไปถึงความสามารถในการสาธิตการสอน อยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก หรือมากที่สุด เพราะผู้รับการนิเทศ การศึกษาเป็นครูที่ได้รับการศึกษาในด้านการศึกษามาเช่นกัน และบางท่านก็มีประสบการณ์และผลงาน ทางวิชาการมาไม่น้อย นอกจากความรู้ ความสามารถที่กล่าวมาแล้ว คณะครูผู้ทำหน้าที่นิเทศจะต้องเป็น ผู้มีประสบการณ์และมีผลงานที่เป็นที่ยอมรับของเพื่อนครูในสถานศึกษาด้วย หากคณะครูผู้ทำหน้าที่ นิเทศการศึกษา มีความรู้ ความสามารถ รวมไปถึงประสบการณ์ด้านการสอนและผลงานไม่เป็นที่ยอมรับ ของครูผู้รับการนิเทศแล้ว เป็นเรื่องที่ยากลำบากมากที่สุดที่การนิเทศจะประสบความสำเร็จ และหากคณะ ครูผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาสำคัญตนผิดคิดว่าตนหรือคณะทำงานของตนมีอำนาจตามที่ผู้บริหาร แต่งตั้ง และใช้อำนาจเป็นตัวนำในการทำงานแล้ว ก็ต้องถือเป็นกรรมของผู้เรียนทั้ง ๆ ที่เขาไม่มีส่วน เกี่ยวข้องในการมอบอำนาจแม้แต่หน่อย

ดังนั้น ไม่ว่าจะผู้ให้อำนาจหรือผู้รับอำนาจมาทำหน้าที่นิเทศการศึกษาจะต้องตระหนัก กล่าวคือ ผู้ให้อำนาจจะต้องเข้าใจในกระบวนการและหลักคิดของการนิเทศการศึกษาว่าเป็นอย่างไร รวมไปถึง จะต้องรู้และเข้าใจว่า ผู้ที่จะมาทำหน้าที่นิเทศการศึกษาให้แก่ครูในสถานศึกษานั้น มีคุณลักษณะอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับงานวิชาการด้านการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้มอบงานให้เหมาะสมกับคน ใน ส่วนของผู้รับอำนาจหรือหน้าที่ในการนิเทศก็เช่นเดียวกัน ท่านจะต้องมีความเข้าใจและรู้ในปรัชญาของ การนิเทศการศึกษาและรู้กระบวนการและวิธีสอนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างแท้จริง ท่านต้องรู้ว่าท่านมีศักยภาพ อยู่ในระดับใด เพียงพอที่จะให้คำปรึกษา สนับสนุน ช่วยเหลือ และมีบทบาทในการเป็นส่วนร่วมเพื่อ ปรับปรุงการเรียนการสอนของครูมากน้อยเพียงใด สิ่งเหล่านี้คณะครูผู้ให้การนิเทศจะต้องรู้ได้ด้วยตนเอง อยู่แล้ว เพื่อให้การนำเสนอเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา มีสาระครบถ้วน (โดยสังเขป) ผู้เขียนจะนำเสนอ การนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ ในฉบับต่อไป.....สวัสดิ์ครับ

เอกสารอ้างอิง

- ปรีชา นิพนธ์พิทยา. การนิเทศการศึกษากับการพัฒนา, ๒๕๓๗
- วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์. หลักการนิเทศการศึกษา, ๒๕๓๖.
- วีระพันธ์ พูลพัฒน์. เอกสารการสอนหลักการนิเทศการศึกษา, ๒๕๔๘.

ศัพท์เฉพาะทางการวิจัย(๔) (Research Terminology)

น.อ.หญิง ดร. ประอร สุนทรวิภาต
หัวหน้ากองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ

ศัพท์เฉพาะทางการวิจัย ตอนที่ ๔ นี้ เป็น ๒ คำสุดท้ายของการอธิบายคำศัพท์ในหมวดตัวอักษร A ได้แก่ คำว่า **Appraisal** และ **Assessment** โดย ๒ คำนี้มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน คือ หมายถึง การประเมินซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญมาก ในการวิจัยเชิงประเมินซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา

คำที่ ๕ Appraisal : การประเมินค่า

Appraisal (การประเมินค่า) เป็นกรรมวิธีในการตรวจสอบการดำเนินงานอย่างมีแบบแผน และมีระบบระเบียบ เป็นการประเมินการดำเนินงานตามโครงการ / ประเมินความก้าวหน้าในกิจการ (จรรยา มิลินทร์ และคณะ, ๒๕๐๕ อ้างในบุญธรรม กิจปริดาบริสุทธ์, ๒๕๔๐)

การประเมินความเหมาะสมของโครงการ (**Project Appraisal**) จะพิจารณาจากหลักความสอดคล้อง และความสมบูรณ์ของโครงการ หลักประสิทธิภาพ (โดยพิจารณาจาก **Cost Benefit** หรือ **Cost Effectiveness**) หลักความเหมาะสมในการบริหารโครงการ ผลกระทบของโครงการ และความเป็นธรรมของโครงการ และหลักความเป็นไปได้ทั้งในด้านแผนงาน แผนเงิน และแผนคน

คำที่ ๖ Assessment : การประเมิน

ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (๒๕๔๓) ได้กล่าวถึง **Assessment** (การประเมิน) ไว้ว่า หมายถึง การให้ค่าเป็นการกำหนดเชิงคุณลักษณะและระบุตัวเลขเพื่อการตัดสินใจ เช่น ๔ คือ ดีเลิศ (โดยบรรยายลักษณะว่าดีเลิศหมายถึงอะไร) ๓ คือ ดี ๒ คือ ผ่าน ๑ คือ ทำใหม่ โดยมีคำถามในการประเมินว่า ประเมินทำไม ประเมินอะไร ประเมินเมื่อไร ประเมินด้วยวิธีการใด ประเมินโดยใคร และประเมินโดยใช้ข้อกำหนดหรือเกณฑ์อะไร ซึ่งมีความหมายต่างจากคำว่า **Evaluation** ดังนี้

Evaluation : การประเมินผลซึ่งหมายถึงการตัดสินใจโดยอิงข้อมูลจากการวัดเทียบกับเกณฑ์ โดยเน้นเกณฑ์ที่ได้มาตรฐาน ยุติธรรมและเปิดเผย เช่น การประเมินผลการศึกษาของผู้เรียน ซึ่งมีการวัดและเกณฑ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

การวัด (Measurement) หมายถึงการให้ตัวเลขตามลักษณะที่กำหนด เน้นที่ความ เชื่อถือได้ของข้อมูล

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (อำนวยการใน รัตนะ บัวสินธ์, ๒๕๕๐) ได้กล่าวถึง Evaluation ว่า การประเมินผล / การประเมินค่าสิ่งใดก็ตาม จะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบการ (Performance) ที่ได้จากการวัดกับการตัดสินคุณค่าของส่วนประกอบการนั้น โดยการเปรียบเทียบส่วนประกอบการที่ได้ จากการวัดกับเกณฑ์การประเมิน

เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน กรุณาดูที่สมการ ๑ และ สมการ ๒

สมการ ๑ Evaluation = Measurement + Value Judgement

(การประเมินผล) = (การวัด) + (การตัดสินคุณค่า)

สมการ ๒ Assessment = Nonmeasurement + Value Judgement

(การประเมิน) = (ตรวจสอบข้อมูล / หลักฐาน) + (การตัดสินคุณค่า)

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างการประเมิน (Assessment) ซึ่งเป็นวิธีการที่มีความสำคัญมากในระบบประกัน คุณภาพการศึกษาคือ การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) ซึ่งเป็นการตรวจสอบ / หาข้อมูล ที่เชื่อถือได้ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพของผลผลิต / บริการของหน่วยงาน / สถาบันตามเกณฑ์ที่ กำหนดโดยให้มีการประเมินตนเอง (Self Assessment) ของสถาบันอุดมศึกษาในทุกองค์ประกอบของ คุณภาพเพื่อเป็นการสะท้อนภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาในทุกองค์ประกอบคุณภาพ ตามขั้นตอนดังนี้ (สกอ., ๒๕๕๐)

๑.) กำหนดตัวบ่งชี้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา จำนวน ๔๔ ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีความครอบคลุมทุกองค์ประกอบคุณภาพและทุกมาตรฐานอุดมศึกษา

๒.) กำหนดเกณฑ์การประเมินตัวบ่งชี้เป็น ๓ ระดับ โดยมีคะแนนตั้งแต่ ๑ ถึง ๓ และมีความหมายดังนี้

คะแนน ๑ หมายถึง มีการดำเนินการตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดบางส่วนและต่ำกว่ามาตรฐาน ที่ควรจะเป็น หรือ ผลการดำเนินงานต่ำกว่ามาตรฐานที่ควรจะเป็น

คะแนน ๒ หมายถึง มีการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดในระดับที่ยอมรับได้ และใกล้เคียงกับมาตรฐาน หรือมีผลการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกับมาตรฐาน

คะแนน ๓ หมายถึง มีการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดครบถ้วน เป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนด หรือมีผลการดำเนินงานที่ได้มาตรฐาน

คะแนน ๐ หมายถึง ยังไม่มีการดำเนินการ หรือไม่มีผลการดำเนินงาน หรือผลการ ดำเนินงานไม่ถึงเกณฑ์การประเมินคะแนน ๑

ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินสำหรับบางตัวบ่งชี้ ผันแปรตามจุดเน้นของสถาบัน

อุดมศึกษา ประกอบด้วยตัวบ่งชี้และเกณฑ์ทั่วไป ซึ่งใช้สำหรับทุกสถาบัน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ เฉพาะ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาสามารถเลือกใช้ได้ตามจุดเน้นของสถาบันและการแบ่งกลุ่มสถาบัน ยึดตาม นิยามของสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เป็น ๔ กลุ่ม คือ กลุ่มผลิตบัณฑิต กลุ่มผลิตบัณฑิตและวิจัย กลุ่มผลิตบัณฑิตและพัฒนาสังคม และกลุ่มผลิต บัณฑิตและพัฒนาศิลปวัฒนธรรม

ตัวอย่างการประเมินองค์ประกอบในการประกันคุณภาพสถาบันอุดมศึกษา ในองค์ประกอบที่ ๓ :
กิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา

ตัวบ่งชี้ จำนวน ๒ ตัวบ่งชี้ ได้แก่

๓.๑ มีการจัดบริการแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า

๓.๒ มีการส่งเสริมกิจกรรมนักศึกษาที่ครบถ้วน และสอดคล้องกับคุณลักษณะของบัณฑิต
ที่พึงประสงค์

เฉพาะตัวบ่งชี้ที่ ๓.๑ มีการจัดบริการแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า

แนวปฏิบัติตามตัวบ่งชี้

- ๑.) สำรวจความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ของนักศึกษาปีที่ ๑
- ๒.) จัดบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้และสื่อการเรียน เป็นต้น
- ๓.) จัดบริการด้านกายภาพที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักศึกษา เช่น หอพัก สภาพแวดล้อมในสถาบัน สภาพห้องเรียน สถานที่ออกกำลังกายและบริการอนามัย เป็นต้น
- ๔.) จัดบริการด้านการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับวิชาการ
- ๕.) จัดบริการแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาและศิษย์เก่า เช่น ศูนย์บริการการศึกษา การบริการจัดหางาน แหล่งทุนศึกษาต่อ เป็นต้น
- ๖.) จัดโครงการเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาชีพแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า
- ๗.) ประเมินคุณภาพของการให้บริการเป็นประจำทุกปี เพื่อนำไปพัฒนาการบริการ

ข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้ประเมิน : ข้อมูลพื้นฐานและเอกสารหลักฐานที่แสดงว่าสถาบันมีการ จัดบริการแก่นักศึกษาและศิษย์เก่าใน ๕ เรื่อง ได้แก่ บริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการ พัฒนาการเรียนรู้ บริการด้านกายภาพที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิต บริการให้คำปรึกษา บริการแหล่งข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและศิษย์เก่า และโครงการเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาชีพแก่นัก ศึกษาและศิษย์เก่า ดังต่อไปนี้

๑.) เอกสารหรือหลักฐานการสำรวจความต้องการจำเป็นของนักศึกษาปีที่ ๑

๒.) เอกสารหลักฐานการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนการจัดบริการแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า

- ๓.) หลักฐานการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดบริการให้แก่นักศึกษา และศิษย์เก่า ได้แก่ ประกาศ แผ่นพับ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ หรือ website ของสถาบัน
- ๔.) ข้อมูลสถิติเกี่ยวกับจำนวนหนังสือ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อการสืบค้นข้อมูลที่จัดหาเข้าห้องสมุด หรือจัดให้บริการแก่นักศึกษา
- ๕.) หลักฐานโครงการความร่วมมือของสถาบันกับองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาชีพแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า
- ๖.) ข้อมูลหลักฐานเกี่ยวกับการบริการนักศึกษาและศิษย์เก่าจากฝ่ายกิจการนักศึกษาของคณะและสถาบัน

- ๗.) รายชื่อหน่วยบริการและโครงการหรือกิจกรรมบริการที่แต่ละหน่วยจัดบริการแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า
- ๘.) รายงานผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาและศิษย์เก่าเกี่ยวกับการบริการที่ได้รับ

เกณฑ์มาตรฐาน : ระดับ

- ๑.) มีการสำรวจความต้องการจำเป็นของนักศึกษาปีที่ ๑
- ๒.) มีการจัดบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษา
- ๓.) มีการจัดบริการด้านกายภาพที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักศึกษา
- ๔.) มีการจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา
- ๕.) มีบริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษาและศิษย์เก่า
- ๖.) มีการจัดโครงการเพื่อพัฒนาประสบการณ์ทางวิชาชีพแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า
- ๗.) มีการประเมินคุณภาพของการให้บริการทั้ง ๕ เรื่องข้างต้นเป็นประจำทุกปี
- ๘.) นำผลการประเมินคุณภาพของการให้บริการมาพัฒนาการจัดบริการแก่นักศึกษาและศิษย์เก่า

เกณฑ์การประเมิน :

คะแนน ๑	คะแนน ๒	คะแนน ๓
มีการดำเนินการ	มีการดำเนินการ	มีการดำเนินการ
ไม่ครบ ๗ ข้อแรก	๗ ข้อแรก	ครบทุกข้อ

๕

คณะกรรมการอุดมศึกษา, สำนักงาน. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ
อุดมศึกษา สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, ๒๕๕๐.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ศ.ดร. ปทานุกรมการวิจัย. ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๐.

ปทีป เมธาคุณวุฒิ, รศ.ดร. การจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

รัตนะ บัวสินธ์, ดร. การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน กรุงเทพฯ : คอมแพคท์พริ้นท์
จำกัด, ๒๕๔๐.

รายงานการวิจัย

การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ ๑

น.อ.หญิง ดร.ประอร สุนทรวิภาต
น.ต.หญิง จุฬาวลัย สุระอารีย์ และ ร.อ.หญิง พนอขวัญ เกกะन्हันท์
กองสถิติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ

บทคัดย่อ / สารสังเขป

การวิจัย "การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ ๑" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจในคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ศึกษาการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาตามหลักสูตร ฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน เปรียบเทียบความพึงพอใจในคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรเดิม ๕ ปี กับหลักสูตรปัจจุบัน (๔ ปี + ประกาศนียบัตรบัณฑิต ๑ ปี) และเพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการฝึกศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ให้มีความเหมาะสมดียิ่งขึ้น โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชา จำนวน ๘๕ นาย และความคิดเห็นของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต รุ่นที่ ๑ จำนวน ๘๑ นาย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓๑ ซึ่งผลการวิจัยโดยสรุปมีดังนี้

๑. ความพึงพอใจในคุณภาพของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ (หลักสูตร ๔ ปี + ป.บัณฑิต ๑ ปี)

๑.๑ ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๗$)

๑.๒ ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$)

๑.๓ ด้านคุณลักษณะผู้นำทหาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๓$)

๒. การนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกศึกษาตามหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๔๕ (๔ ปี) และประกาศนียบัตรบัณฑิต (๑ ปี) ไปใช้ในการปฏิบัติงานระยะต้น (๖ เดือนแรก) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$)

๓. ความพึงพอใจในคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ หลักสูตร ๔ ปี และประกาศนียบัตรบัณฑิต ๑ ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๒$) เช่นเดียวกับผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรเดิม ๕ ปี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$)

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษา (Follow up) เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของบัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษา ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น การติดตามและประเมินผลนั้น มีวิธีการประเมินเป็นได้หลายรูปแบบ เช่น การประเมินขณะดำเนินการและหลังจากจบกระบวนการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการในการนำผลการประเมินไปใช้ ซึ่งปัจจุบันทุกสถาบันการศึกษาต้องมีการติดตามและประเมินผลบัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษา เนื่องจากเป็นองค์ประกอบ / มาตรฐานหนึ่งในการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ที่สามารถบ่งบอกถึงคุณภาพของบัณฑิต และคุณภาพของการจัดการศึกษาของสถาบันศึกษานั้นๆ อีกด้วย

โรงเรียนนายเรือ ในฐานะสถาบันอุดมศึกษาหลักของกองทัพเรือซึ่งมีปณิธาน / วัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาดูแลฝึกอบรมแก่นักเรียนนายเรือ เพื่อให้เป็นนายทหารสัญญาบัตรที่มีความรู้ความสามารถ ความคิดริเริ่ม มีความเป็นผู้นำ เพียบพร้อมด้วยคุณภาพ จริยธรรม สำหรับปฏิบัติราชการในกองทัพเรือ รวมทั้งมีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จึงควรต้องมีการติดตามและประเมินคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ว่ามีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของกองทัพเรือหรือไม่เพียงใด ซึ่งแผนกศึกษาและวิจัย กองสติติและวิจัย โรงเรียนนายเรือ ได้เริ่มดำเนินการติดตามและประเมินคุณภาพนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ในปีการศึกษา ๒๕๔๐ ขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๑ ซึ่งเป็นการติดตามและประเมินผลผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๓๕ ฉบับปรับปรุง (หลักสูตรเดิม ๕ ปี) และในครั้งนี้จะเป็นการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ. ๒๕๔๔ (หลักสูตรใหม่ ๔ ปี) และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ ๑ เพื่อทราบความพึงพอใจในคุณภาพของนายทหารที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ตามหลักสูตรดังกล่าว ภายหลังจากปฏิบัติงานในระยะ ๖ เดือนแรก ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ให้ได้ผลผลิตคือนายทหารสัญญาบัตรที่มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนนายเรือ และตรงตามความต้องการของกองทัพเรือ อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้หน่วยต่างๆ ของกองทัพเรือ ได้นำไปเป็นข้อมูลในการเพิ่มพูนและพัฒนาทักษะของนายทหาร ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ให้มีความสามารถเพียงพอและตรงตามความต้องการในการใช้งานได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ ๑
๒. เพื่อศึกษาการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ฯ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน
๓. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา จากโรงเรียนนายเรือ หลักสูตรการศึกษา พ.ศ.๒๕๓๕ ฉบับปรับปรุง (หลักสูตรเดิม ๕ ปี) กับ หลักสูตรการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๕ (หลักสูตรใหม่ ๔ ปี) และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ฯ
๔. เพื่อให้ได้แนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการฝึกศึกษา ของโรงเรียนนายเรือ ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาความพึงพอใจในคุณภาพของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา จากหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ ปีการศึกษา ๒๕๔๘ และสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ ปีการศึกษา ๒๕๔๘ เมื่อปฏิบัติงานในระยะต้น (๖ เดือนแรก)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อกองทัพเรือและโรงเรียนนายเรือ เพื่อพิจารณาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งการจัดการฝึกศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยผู้ใช้บัณฑิต / กองทัพเรือ และความต้องการของบัณฑิตต่อไป
๒. ข้อมูล / ข้อเสนอแนะต่างๆ ของผู้บังคับบัญชาจะเป็นประโยชน์ต่อนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาในการพัฒนา และปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยที่ตนปฏิบัติหน้าที่อยู่

กลุ่มตัวอย่างประชากร

ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วย นายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา โรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ ๑ (ยกเว้นตำรวจน้ำ) จำนวน ๑๐๙ นาย และผู้บังคับบัญชาของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ประชากรทั้งหมด คือกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยมีนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา สาขาวิทยาการทหารเรือ พ.ศ. ๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิทยาการทหารเรือ รุ่นที่ ๑ ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๘๑ นาย คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๓๑ และผู้บังคับบัญชาของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน ๘๕ นาย

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นผู้บังคับบัญชาของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ เป็นแบบสอบถามเชิงประเมินความพึงพอใจในคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ในด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะการเป็นผู้นำทหาร และแบบสอบถามความคิดเห็นนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือที่เกี่ยวกับการนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการศึกษาที่โรงเรียนนายเรือ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ความรู้ที่จำเป็นที่ต้องการจากหลักสูตรการศึกษา โรงเรียนนายเรือ และความพึงพอใจในคุณภาพของตนเอง

สรุปผลการวิจัย

การติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษา โรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต รุ่นที่ ๑ สรุปผลได้ดังตาราง

ตาราง : สรุปผลการติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ตามหลักสูตรการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๕ และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต รุ่นที่ ๑

รายการสรุป	ร้อยละ/ระดับคุณภาพ
๑. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ฯ	
๑.๑ สถานภาพของผู้บังคับบัญชา	
๑.๑.๑ ส่วนมากเป็นนายทหารชั้นยศเรือเอก	๔๔.๒๑
๑.๑.๒ ส่วนใหญ่เป็นพรรคนาวิน	๖๔.๒๑
๑.๑.๓ ส่วนมากสังกัดกรมยุทธศึกษาทหารเรือ (รร.ชุมพลฯ)	๔๕.๒๖
๑.๑.๔ ส่วนมากเป็นนายภาค / นายกราบ	๔๕.๒๖
๑.๑.๕ ส่วนมากจบศึกษาระดับปริญญาตรี	๔๐.๐๐
๑.๑.๖ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน ๑๑ ปีขึ้นไป	๗๖.๘๔
๑.๑.๗ ส่วนใหญ่มีนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา ๖ - ๑๐ นาย	๕๘.๙๔
๑.๒ ความพึงพอใจในคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา ฯ	หลักสูตร ๔ ปี + ป.บัณฑิต ๑ ปี
๑.๒.๑ ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	มาก ($\bar{x} = ๓.๘๗$)
๑.๒.๒ ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	มาก ($\bar{x} = ๔.๐๘$)
๑.๒.๓ ด้านคุณลักษณะผู้นำทหาร	มาก ($\bar{x} = ๔.๑๓$)
	หลักสูตร ๕ ปี
	มาก ($\bar{x} = ๓.๗๗$)
	มาก ($\bar{x} = ๔.๐๒$)
	มาก ($\bar{x} = ๔.๐๗$)

ผลการประเมินความพึงพอใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา
โรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ (๔ ปี) และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต รุ่นที่ ๑ เปรียบเทียบกับ
ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ๕ ปี ปรากฏผลดังตาราง

ตาราง : แสดงผลการประเมินความพึงพอใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษา
โรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ (๔ ปี) และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต รุ่นที่ ๑ เปรียบเทียบกับ
ผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ๕ ปี ตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา	
	หลักสูตร ๔ ปี + ป.บัณฑิต ๑ ปี (ร้อยละ/ ค่าเฉลี่ย)	หลักสูตร ๕ ปี (ร้อยละ/ ค่าเฉลี่ย)
	รวมเฉลี่ย	รวมเฉลี่ย
๑. ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	๓.๘๗ มาก	๓.๗๗ มาก
๑.๑ ความรู้ความสามารถในวิชาชีพทหารเรือ/ตามพรรค-เหล่า (ด้านการเดินเรือ การนำเรือ การเรือ การอาวุธ และการกล)	๓.๘๕ มาก	๓.๙๒ มาก
๑.๒ ความรู้ความสามารถในการนำวิชาที่ศึกษาที่โรงเรียนนายเรือ(วิศวกรรมไฟฟ้า วิศวกรรมเครื่องกล เรือ วิศวกรรม อุตุนิยมศาสตร์ ต่อเรือ วิทยาการคอมพิวเตอร์ และบริหารศาสตร์) ไปประยุกต์กับการปฏิบัติงานในหน่วย	๓.๘๐ มาก	๓.๘๐ มาก
๑.๓ ความรอบรู้ / กว้างขวาง / วิสัยทัศน์	๓.๘๘ มาก	๓.๙๓ มาก
๑.๔ ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ และ ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล	๓.๙๘ มาก	๔.๐๐ มาก
๑.๕ ความคิดในการริเริ่ม สร้างสรรค์และพัฒนา	๓.๘๖ มาก	๓.๗๓ มาก
๑.๖ ความสามารถในการใช้ภาษาพูด / ท่วงที วาจา	๓.๙๒ มาก	๓.๙๗ มาก
๑.๗ ความสามารถในการใช้ภาษาเขียน / งานหนังสือ (ในระดับนายทหารใหม่)	๓.๕๕ มาก	๓.๒๕ ปานกลาง
๑.๘ ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ	๓.๘๑ มาก	๓.๖๙ มาก
๑.๙ การวางแผนในการทำงาน	๓.๘๓ มาก	๓.๗๐ มาก
๑.๑๐ ความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	๓.๙๓ มาก	๓.๗๐ มาก

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา	
	หลักสูตร ๔ ปี + ป.บัณฑิต ๑ ปี (ร้อยละ/ค่าเฉลี่ย)	หลักสูตร ๕ ปี (ร้อยละ/ค่าเฉลี่ย)
	รวมเฉลี่ย	รวมเฉลี่ย
๑.๑๑ ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น	๔.๐๓ มาก	๓.๗๘ มาก
๑.๑๒ การติดต่อประสานงาน	๓.๙๖ มาก	๓.๘๗ มาก
๑.๑๓ การขวนขวายใฝ่หาความรู้และฝึกฝนตนเอง	๔.๐๘ มาก	๓.๗๕ มาก
๑.๑๔ ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อื่น	๓.๗๘ มาก	๓.๖๗ มาก
๑.๑๕ การรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ที่ได้ศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ให้เป็นประโยชน์ และมีความเหมาะสมกับงานที่ได้รับมอบหมาย	๓.๗๙ มาก	๓.๘๓ มาก
๒. ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	๔.๐๘ มาก	๔.๐๒ มาก
๒.๑ ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย	๔.๑๗ มาก	๔.๐๘ มาก
๒.๒ ความกระตือรือร้นและขยันหมั่นเพียรในการทำงาน	๔.๑๑ มาก	๔.๐๘ มาก
๒.๓ ความละเอียดรอบคอบ ไม่ประมาทเลินเล่อ	๔.๐๒ มาก	๓.๙๓ มาก
๒.๔ การเอาใจใส่ติดตามและกำกับดูแลงาน ไม่ปล่อยปละละเลย	๓.๙๗ มาก	๔.๐๓ มาก
๒.๕ ความสามารถในการทำงานให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ	๔.๑๒ มาก	๔.๐๐ มาก
๓. ด้านคุณลักษณะผู้นำทหาร	๔.๑๓ มาก	๔.๐๗ มาก
๓.๑ ความแข็งแรงของร่างกาย	๔.๐๒ มาก	๔.๐๗ มาก
๓.๒ ความอดทน / เข้มแข็งทางอารมณ์ ความมั่นคง ทางอารมณ์ / สุขุมเยือกเย็น และมีสติ รอบคอบ	๔.๐๒ มาก	๔.๐๒ มาก
๓.๓ บุคลิกภาพ / ลักษณะท่าทาง และการแต่งกาย	๔.๐๒ มาก	๔.๐๕ มาก
๓.๔ ความมีระเบียบวินัย	๔.๐๙ มาก	๔.๑๕ มาก

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา	
	หลักสูตร ๔ ปี + ป.บัณฑิต ๑ ปี (ร้อยละ/ค่าเฉลี่ย)	หลักสูตร ๕ ปี (ร้อยละ/ค่าเฉลี่ย)
๓.๕ ความเป็นผู้นำ / การปกครองบังคับบัญชา	๓.๙๘ มาก	๔.๑๐ มาก
๓.๖ การเป็นผู้ตาม / เคารพในอาวุโส ไม่กระด้างกระเดื่อง	๔.๓๑ มาก	๔.๑๓ มาก
๓.๗ ความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ	๔.๒๓ มาก	๔.๑๓ มาก
๓.๘ การตรงต่อเวลา	๔.๐๑ มาก	๔.๑๒ มาก
๓.๙ ความเชื่อมั่นในตนเอง / กล้าตัดสินใจ	๓.๙๑ มาก	๓.๙๘ มาก
๓.๑๐ ความเป็นผู้ใฝ่รู้ / พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	๔.๐๕ มาก	๓.๗๘ มาก
๓.๑๑ ความประพฤติดีมีคุณธรรม / ซื่อสัตย์ สุจริต	๔.๓๕ มาก	๔.๒๘ มาก
๓.๑๒ การรู้จักกาลเทศะ / กริยามารยาทและการวางตัว	๔.๑๒ มาก	๔.๐๘ มาก
๓.๑๓ ความเป็นสุภาพบุรุษ	๔.๒๖ มาก	๔.๑๗ มาก
๓.๑๔ ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา / รู้จักยกย่องผู้อื่น	๔.๑๙ มาก	๔.๐๕ มาก
๓.๑๕ การยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น	๔.๑๔ มาก	๓.๗๓ มาก
๓.๑๖ ความร่วมมือ และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	๔.๑๓ มาก	๓.๙๗ มาก
๓.๑๗ ความมีมนุษยสัมพันธ์	๔.๒๓ มาก	๔.๐๗ มาก
๓.๑๘ การเป็นผู้มีวัฒนธรรมอันดี	๔.๒๓ มาก	๔.๐๘ มาก
๓.๑๙ การมีทัศนคติที่ดีต่อกองทัพเรือ / วิชาชีพทหารเรือ	๔.๒๙ มาก	๔.๒๘ มาก
ในภาพรวม	๔.๐๒ มาก	๓.๙๕ มาก

รายการสรุป	ร้อยละ/ระดับคุณภาพ
<p>๑.๓ ความพึงพอใจในผลการปฏิบัติงานของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาฯ (ในภาพรวม) ส่วนมากผู้บังคับบัญชามีความพึงพอใจในคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษาจากทั้ง ๒ หลักสูตรเหมือนกัน</p>	๔๘.๔๒
<p>๑.๔ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรและพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา</p> <p>๑.๔.๑ ควรเปลี่ยนเป็นหลักสูตรการศึกษา ๕ ปี เช่นเดิม เพราะ - จะได้มีเวลาในการศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพียงพอ เพิ่มเติมความรู้ประสบการณ์ให้มากขึ้น (ตอบ ๒๓ นาย) - มีประสบการณ์ความเป็นชาวเรือ และรับรู้ขนบธรรมเนียมประเพณีทหารเรือ รวมทั้งมีคุณลักษณะผู้นำทางทหาร ตลอดจนความเข้มแข็งทางอารมณ์ และมีความรอบคอบในการปฏิบัติงานมากขึ้น (ตอบ ๑๓ นาย) - เนื้อหาเกี่ยวกับวิชาชีพทหารเรือที่สอนในหลักสูตร ฯ ๔ ปี ค่อนข้างน้อย ไม่ครอบคลุมสิ่งจำเป็นในการปฏิบัติงานจริง (ตอบ ๘ นาย)</p> <p>๑.๔.๒ ควรเป็นหลักสูตรการศึกษา ๔ ปี แล้วศึกษาต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ๑ ปี ดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะ - ได้เรียนรู้อวิชาที่ตรงกับพรรค-เหล่าของตนเอง สามารถนำวิชาความรู้ที่ได้มาใช้ในการทำงานตามหน่วยงานต่างๆ ได้โดยตรง (ตอบ ๑๑ นาย) - ระยะเวลา ๔ ปี สำหรับการเรียนการสอน การฝึกนั้นเหมาะสมดีแล้ว แต่หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต ควรจะเน้นการฝึก ศึกษา อบรม และดูงานตามพรรค-เหล่าของนายทหารแต่ละนาย รวมทั้งระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของทางราชการ (ตอบ ๔ นาย) - นักเรียนนายเรือสามารถใช้เวลา ๑ ปี ขณะศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตในการปรับตัวจากการเป็นนักเรียนสู่การเป็นนายทหาร (ตอบ ๒ นาย)</p> <p>๑.๔.๓ คุณลักษณะ/คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือที่หน่วยต้องการ - มีคุณลักษณะผู้นำ (ตอบ ๒๑ นาย) - มีความรับผิดชอบ (ตอบ ๑๐ นาย) - มีความมั่นใจ (ตอบ ๗ นาย) - มีความรู้ความสามารถ ปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ได้ (ตอบ ๔ นาย) - ต้องการนายทหารที่มีความใฝ่รู้ ขยันศึกษา มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาหน่วย มีความแข็งแกร่งในการปฏิบัติงานในเรื่อง รู้จักกาลเทศะ เคารพอาวุโส รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ดำรงความพร้อมในการรบตลอดเวลา (ตอบ ๓ นาย)</p> <p>๑.๔.๔ จุดเด่นของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ที่จบหลักสูตร ๔ ปี + ประกาศนียบัตรบัณฑิตที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา - กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าพูด แสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ (ตอบ ๑๑ นาย) - ความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้และหาประสบการณ์ในการทำงาน (ตอบ ๘ นาย) - มีมนุษยสัมพันธ์ดี (ตอบ ๖ นาย) - มีความรับผิดชอบ (ตอบ ๖ นาย) - มีความขยันหมั่นเพียร มีลักษณะทหารที่ดี มีน้ำใจ (ตอบ ๔ นาย) - มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง (ตอบ ๓ นาย) - รู้จักกาลเทศะ เคารพอาวุโส มีลักษณะผู้นำทหาร การแต่งกายดี วางตัวดี (ตอบ ๓ นาย)</p>	

รายการสรุป	ร้อยละ/ระดับคุณภาพ
๑.๔.๕ จุดอ่อนของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ ที่จบหลักสูตร ๔ ปี + ประกาศนียบัตรบัณฑิตที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชา - ขาดภาวะผู้นำ (ตอบ ๑๗ นาย) - ขาดประสบการณ์ในการบังคับบัญชาและการปฏิบัติงานในทะเล ตลอดจนการประสานงานในการปฏิบัติงานกับผู้อื่น (ตอบ ๔ นาย) - ขาดความมั่นใจในตนเอง และการกล้าตัดสินใจ (ตอบ ๓ นาย) - ขาดพื้นฐานความรู้ที่จำเป็น บุคลิกลักษณะทางทหารและความเป็นชาวเรือ (ตอบ ๒ นาย)	
๒. การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนนายเรือ	ร้อยละ/ระดับคุณภาพ
๒.๑ สถานภาพของผู้สำเร็จการศึกษา	
๒.๑.๑ ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งประจำ กร. ช่วยราชการอยู่ในหน่วยต่างๆ ภายในและนอกกองทัพเรือ	๘๕.๑๙
๒.๑.๒ ส่วนมากสังกัดกรมยุทธศึกษาทหารเรือ (โรงเรียนชุมพลฯ)	๓๙.๕๑
๒.๑.๓ ส่วนมากเป็นพรคนาวิน	๖๒.๙๖
๒.๑.๔ ส่วนใหญ่มีลักษณะที่ปฏิบัติเป็นนายทหารฝึก/นายทหารปกครอง	๗๔.๐๙
๒.๑.๕ ส่วนมากจบสาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า	๓๙.๕๑
๒.๑.๖ ส่วนมากมีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ๒.๕๐ - ๒.๙๙	๔๕.๖๗
๒.๒ การนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกศึกษาที่โรงเรียนนายเรือ	
๒.๒.๑ การนำความรู้และทักษะที่ได้รับตามหลักสูตรโรงเรียนนายเรือ พ.ศ.๒๕๔๕ ไปใช้ในการปฏิบัติงาน	มาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$)
๒.๒.๒ การนำความรู้และทักษะที่ได้จากหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตไปใช้ในการปฏิบัติงาน	มาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$)
๒.๓ ความพึงพอใจในคุณภาพตนเองของนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ฯ (ประเมินตนเอง)	
๒.๓.๑ ด้านความรู้ความสามารถที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	มาก ($\bar{X} = ๓.๗๔$)
๒.๓.๒ ด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	มาก ($\bar{X} = ๓.๙๙$)
๒.๓.๓ ด้านคุณลักษณะผู้นำทหาร	มาก ($\bar{X} = ๔.๑๑$)
๒.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	
๒.๔.๑ ปัญหา อุปสรรค ในการปฏิบัติงานที่สำคัญในช่วง ๖ เดือนแรก : - ไม่มี (ตอบ ๖ นาย) - ความรู้รอบตัวและประสบการณ์เกี่ยวกับหน่วยงานต่างๆ ภายในกองทัพเรือ ยังมีน้อย ส่งผลให้ไม่มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานและแก้ปัญหา (ตอบ ๔ นาย) - การปรับตัวและเรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง ตลอดจนต้องอาศัยเวลาในการเรียนรู้ระบบงานและการปฏิบัติงานในที่ทำงาน (ตอบ ๔ นาย) - การเขียนหนังสือราชการ ยังต้องอาศัยเวลาในการปรับตัว เพื่อทราบถึงภาพรวมและขั้นตอนทางเดินหนังสือราชการ ควรเพิ่มเติมวิชาการเขียนหนังสือราชการให้มากขึ้น (ตอบ ๓ นาย) - ขาดพื้นฐานความรู้ของวิชาชีพทหารเรือตามพรรค - เหล่า จำเป็นต้องค้นคว้าเพิ่มเติม ตลอดจนถึงที่เรียนในโรงเรียนนายเรือ ไม่สามารถนำมาปรับใช้ในการทำงาน เช่น นย. ทำให้มีความรู้ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ตอบ ๒ นาย)	

รายการสรุป	ร้อยละ/ระดับคุณภาพ
<p>๒.๔.๒ ข้อเสนอแนะ / แนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ และพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ ให้มีประสิทธิภาพ</p> <p>๒.๔.๒.๑ หลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ ๔ ปี : ๑) เหมาะสมแล้ว (ตอบ ๕๓ นาย) ๒) ยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุง (ตอบ ๑๙ นาย) ดังนี้ - เพิ่ม/เน้นการฝึกภาคปฏิบัติให้มากขึ้น เช่น เพิ่มเติมระยะเวลาในการฝึกภาคทะเล, เน้นการฝึก ๓ - ๕ เดือนแทนการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (ตอบ ๖ นาย)</p>	
<p>๒.๔.๒.๒ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต : ๑) เหมาะสมแล้ว (ตอบ ๕๔ นาย) ๒) ยังไม่เหมาะสม ควรปรับปรุง (ตอบ ๑๖ นาย) ดังนี้ - การฝึกภาคปฏิบัติให้เหมาะสมกับสายวิทยาการของแต่ละคน เนื่องจากขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน และวิทยาการที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน โดยอาจดำเนินการเหมือนหลักสูตรผู้บังคับหมวด หรือจัดให้ฝึกตามกองเรือต่าง ๆ (ตอบ ๑๑ นาย)</p>	
<p>๒.๔.๒.๓ ควรพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนนายเรือ - จัดให้มีการฝึกภาคปฏิบัติการเดินเรือ/นำเรือโดยเครื่องจำลองการฝึก ตลอดจนฝึกการศูญยุทธการและการสื่อสาร ให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีความชำนาญและมีประสิทธิภาพเมื่อไปปฏิบัติงานจริง (ตอบ ๑๘ นาย) - การดูงาน / การฝึกงานในหน่วยงานตามพรรค - เหล่า เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงานนอกเหนือจากที่เรียนในห้องเรียน การฝึกวิชาชีพทหารเรือตามพรรคเหล่า ควรขอรับการสนับสนุนจากหน่วยที่มีคู่มือและอุปกรณ์ที่มีความพร้อมรับผิดชอบ (ตอบ ๘ นาย)</p>	

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

๑. คณะกรรมการ / ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ ควรนำผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลร่วมในการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรอย่างยั่งยืน

๒. โรงเรียนนายเรือ ในฐานะสถาบันผู้จัดการศึกษา / ผลิตนายทหารหลักให้กับกองทัพเรือ ควรนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชาและนายทหารผู้สำเร็จการศึกษา ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาในส่วนที่ยังขาด / ไม่เพียงพอหรือนำไปใช้ประโยชน์ในระดับปานกลางให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

๓. โรงเรียนนายเรือ ควรวิจัย "ติดตามและประเมินผลนายทหารผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ พ.ศ. ๒๕๔๕ (๔ ปี) และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (ทร.) รุ่นที่ ๑" เมื่อปฏิบัติงานตามหน่วยต่าง ๆ ของ ทร. เป็นปีที่ ๒ - ๓ ตามแผนต่อไป เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมต่อเนื่องถึงคุณภาพในการปฏิบัติงานของนายทหารในช่วง ๓ ปีแรก

ข่าวนายเรือ

กองบรรณาธิการวารสารโรงเรียนนายเรือ

การฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของนักเรียนนายเรือ

โรงเรียนนายเรือได้ดำเนินการฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๑ - ๓ และนักเรียนนายเรือชั้นใหม่ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๐ ระหว่าง ๖ มี.ค. - ๒๐ เม.ย.๕๑ โดยมี พลเรือตรี ประสาน สุขเกษตร เป็นผู้บังคับหมู่เรือฝึกนักเรียนนายเรือ มีเส้นทางการฝึกจากโรงเรียนนายเรือ - ฐานทัพเรือสัตหีบ - ฮองกง (สาธารณรัฐประชาชนจีน) - ซาเซโบ (ประเทศญี่ปุ่น) - จ้านเจียง (สาธารณรัฐประชาชนจีน) - สาธารณรัฐรูโน - ฐานทัพเรือสัตหีบ - โรงเรียนนายเรือ รวมระยะทางในการฝึกประมาณ ๗,๔๘๐ ไมล์ทะเล

วัตถุประสงค์ของการฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของนักเรียนนายเรือครั้งนี้ เพื่อฝึกอบรบในทะเลให้แก่ นักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๑ - ๓ และนักเรียนนายเรือชั้นใหม่ให้ไปทำตามหลักสูตรการศึกษาโรงเรียนนายเรือ รวมทั้งเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ นักเรียนนายเรือ ด้วยการปฏิบัติงานจริงบนเรือ ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับมิตรประเทศและประชาชนในโอกาสที่หมู่เรือฝึกนักเรียนนายเรือแวะเยี่ยมตามเมืองท่าต่าง ๆ

การฝึกในครั้งนี้ประกอบด้วย การฝึกในพื้นที่ฐานทัพเรือสัตหีบเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนนายเรือก่อนออกฝึกในน่านน้ำต่างประเทศ มีการฝึกพลศึกษาและฝึกความอดทนให้แก่ นักเรียนนายเรือ ซึ่งประกอบด้วย การฝึกป้องกันความเสียหาย (ดับไฟและอุดปะค่าจุนเรือ) การฝึกยิงอาวุธประเภทต่าง ๆ ด้วยกระสุนจริง การฝึกศูนย์ยุทธการและการแปรกระบวนเรือ การฝึกความอดทน ได้แก่ วิ่งขึ้นเขา วิ่งทวน ว่ายน้ำหนัก ใต้เกาะ กรรเชียงทวน

ในการฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของนักเรียนนายเรือชั้นปีที่ ๑ - ๓ และนักเรียนนายเรือชั้นใหม่นี้ กองทัพเรือมอบหมายให้กรมจเรทหารเรือ จัดการตรวจและประเมินผลการฝึก โดยจะทำการตรวจทั้งภาคเรือจอดและเรือเดิน เมื่อเสร็จสิ้นการฝึก

การฝึกอบรมข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร ประจำปี งบประมาณ ๒๕๕๑

โรงเรียนนายเรือเปิดการอบรมหลักสูตรข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร ประจำปี งบประมาณ ๒๕๕๑ จำนวน ๒๐ นาย ที่โรงเรียนนายเรือ ระหว่าง ๑๐ มีนาคม - ๑๐ เมษายน ๒๕๕๑ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีบุคลิกลักษณะของการเป็นนายทหารสัญญาบัตรที่ดี มีระเบียบวินัย ความเข้มแข็ง อดทน มีความสามัคคี มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีลักษณะผู้นำและมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิชาชีพทหารเรือ

สำหรับนโยบายในการฝึกในครั้งนี้จะเป็นไปตามหลักสูตรการฝึกอบรมข้าราชการกลาโหมพลเรือนชั้นสัญญาบัตร พ.ศ.๒๕๔๖ โดยพื้นที่ในการฝึกคือ ในพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดชลบุรี และในทะเลบริเวณใกล้เคียงฐานทัพเรือสัตหีบ
